

UNIWERSYTET ŁÓDZKI

WYDZIAŁ NAUK O WYCHOWANIU

PRACOWNIA PEDAGOGIKI SPECJALNEJ

EDYTA WŁODARCZYK

NUMER ALBUMU:333939

**DOŚWIADCZANIE PRZEMOCY
W RODZINIE PRZEZ MEŃCZYŹN**

Praca magisterska napisana pod
kierunkiem dr Diany Müller

*Składam serdeczne podziękowania
Pani dr Dianie Müller za cenne
porady i pomoc w przygotowaniu
pracy. W tym miejscu chciałabym
również podziękować rodzicom za
okazane wsparcie i obecność.*

*Pracę tą dedykuję wszystkim
mężczyznom-a przede wszystkim tym,
którzy poprzez udział w badaniach
przyczynili się do jej powstania.*

SPIS TREŚCI:

WSTĘP.....	5
1.Charakterystyka zjawiska przemocy	
1.1.Przemoc-pojęcie i wybrane definicje zjawiska.....	8
1.2.Czynniki ryzyka przemocy.....	13
1.3.Przemoc domowa.....	18
1.3.Mity i fakty o przemocy.....	21
2.Przemoc stosowana przez kobiety.....	27
2.1Stereotypowy obraz kobiet.....	33
2.2.Mężczyzna w roli ofiary.....	36
2.3.Skutki przemocy.....	41
3.Metodologia badań własnych.....	45
3.1.Cel badań.....	45
3.2.Pytania badawcze.....	46
3.3.Hipotezy badawcze.....	47
3.4.Metody, techniki i narzędzia badawcze.....	51
3.5.Organizacja badań.....	54
3.6.Opis terenu i populacji badań.....	55
4.Analiza wyników badań	
4.1.Charakterystyka sytuacji mężczyzn-ofiar przemocy.....	57
4.2.Analiza ankiet przeprowadzonych wśród mężczyzn pozostających w związku z kobietą.....	67
4.3.Analiza ankiet przeprowadzonych wśród mężczyzn nie pozostających w związku z kobietą.....	69
4.4.Charakterystyka kobiet-sprawczyń przemocy.....	72
4.5.Analiza danych statystycznych.....	74

4.6. Analiza ankiet przeprowadzonych wśród kobiet na temat przemocy wobec mężczyzn.....	75
PODSUMOWANIE.....	80
WNIOSKI.....	83
IMPLIKACJE PRAKTYCZNE.....	84
ZAKOŃCZENIE.....	86
BIBLIOGRAFIA.....	89
ANEKSY.....	93

WSTĘP

Zaliczam się do grupy osób, które mając to szczęście, nigdy nie spotkały się z przemocą kierowaną bezpośrednio w moją osobę. Od lat rodzice wpajali mi podstawowe normy i wartości, których sami strzegli i skrupulatnie przestrzegali. Dziś mogę otwarcie powiedzieć, że jestem im wdzięczna za to, co zrobili i jak mnie wychowali. Ich związek wytworzył we mnie wizję „związku idealnego”, według którego śmiało mogę wzorować się w przyszłości. Oboje potrafili wspólnie podejmować decyzje, pokonywać kryzysy i strzec ogniska domowego. Jednocześnie uzupełniali się, mimo ról, jakie pełnili. Nigdy bowiem nie widziałam taty, gotującego obiad- podejrzewam zatem, że jego zdolności kulinarne nie są zadziwiające. Ale też nigdy nie widziałam, aby mama martwiła się o przebitą oponę w aucie.

Dość długo żyłam w przekonaniu, że każdy jest w stanie stworzyć tak partnerski i dopasowany związek. Aż pewnego dnia, w prasie, natknęłam się na zdjęcie pobitego mężczyzny. Widok teoretycznie niebudzący skrajnych emocji, bowiem współczesny świat przyzwyczyił nas do takich scen. Jednak tytuł reportażu zrobił na mnie ogromne wrażenie. Okazało się, że wspomnianego mężczyznę partnerka pobiła patelnią. Z dalszej części artykułu wynikało, że podobne zachowania owa dama upodobała sobie już wcześniej. Wybierając temat pracy magisterskiej rozważałam wiele możliwości. Nie chciałam uciekać do spopularyzowanej tematyki alkoholizmu czy narkomanii. Wtedy właśnie przypomniałam sobie o wyżej wspomnianym artykule. Doszłam do wniosku, że może to być nie tyle ciekawa praca, co bardzo ważne doświadczenie i możliwość przekalkulowania wszelkich zasad panujących w naszym społeczeństwie. Praca nad tym zagadnieniem przeszła moje najśmielsze oczekiwania. Słynny cytat „Ratunku. Kobieta mnie bije!” z komedii „Seksmisja” nie był dla mnie już tak zabawny. Przez chwilę pojawiły się wątpliwości, czy mnie-, jako kobiecie wypada zajmować się takim tematem? Powinnam przecież stanąć po stronie płci żeńskiej i uważać, że wszelkie krzywdy wyrządzone na tym świecie są wynikiem działań mężczyzn. Byłoby to jednak niezgodne z moim osobistym podejściem. Równouprawnienie? jak najbardziej, ale zarówno w kwestii praw i obowiązków. Bo czy fakt, że przemoc stosowana przez kobiety była de facto bardzo długo tuszowana, natomiast przemoc mężczyzn stawała się zazwyczaj sensacją, świadczy o tym, że mamy równouprawnienie? Czy nie jest to jawne wykluczanie mężczyzn z walki o ich

opinię i postrzeganie jako człowieka? Z drugiej strony pojawia się jednak odwieczny konflikt: czy kobieta, wrażliwa, naiwna i delikatna istota jest w stanie uderzyć mężczyznę, bądź też dręczyć go i obrażać? Społeczeństwo nie jest w odpowiedni sposób przygotowane do zaakceptowania zjawiska, jakim jest przemoc kobiet wobec mężczyzn. Na szczęście coraz więcej osób dostrzega to zjawisko. „Respondenci wspominali również o sytuacjach, kiedy osobą doznającą przemocy w rodzinie jest mężczyzna. Do niedawna takie przypadki nie były prawie w ogóle ujawniane. Dziś, choć są w mniejszości, zaczyna się o nich mówić.”¹

Po przygotowaniu tej pracy śmiało mogę stwierdzić, iż kobiety to mistrzynie pozorów, manipulacji i perfidności. Nie chcę w tym miejscu szufladkować i uogólniać płci żeńskiej, lecz kobiety, których historię miałam szansę poznać, w przejawianiu przemocy są niczym zawodowy złodziej: ciche, dokładne, mające doskonale sprezyzowany plan działania.

Prekursorki współczesnych kobiet, stosujących przemoc można odnaleźć w historii. Wystarczy zaznajomić się z postacią Belle Sorenson Gunnes, która określana jako „gwiazda zbrodni” dokonała wielokrotnych morderstw, których ofiarami w znacznej ilości padali mężczyźni, ale również jej własne dzieci. „W 1908 roku dom Belli doszczętnie spłonął, a w zgliszczach, oprócz ciała jej samej i trójki dzieci, znaleziono szczątki 28 mężczyzn (niektóre źródła podają, że liczba ofiar sięgnęła 40).”² Inny przykład to Irma Grese, która „w trakcie swego procesu została oskarżona o zbrodnie wojenne, maltretowanie i mordowanie więźniów, wydawanie rozkazów masowego rozstrzeliwania (...) seksualne poniżanie więźniów.”³

Kobiety od zawsze brały udział w zachowaniach przemocy, jednak z racji zdominowania kryminologii przez mężczyzn, ich jawny udział był nieświadomie niwelowany. Może nadszedł czas, aby to zmienić. Różnice płci korelują z rolami społecznymi, jakie przypisywane są zarówno kobiecie jak i mężczyźnie. Jednak tak jak społeczeństwo walczy z tolerancją dla przemocy, tak też powinno o równe traktowanie ofiar- niezależnie od wieku, płci czy koloru skóry! Skoro dla męża bijącego żonę domagamy się kary i wymierzamy mu społeczną chłostę, tym samym

¹http://www.mpips.gov.pl/gfx/mpips/userfiles/public/3_2010_Raport%20z%20badania%20jako%20sciowego_01-03-11.pgf

²<http://jegostrona.pl/news.artykuly/356698,seryjny-morderca-w-spodnicy-7-bezwzglych-kobiet.html>

³ Christophe Regina: Przemoc kobiet. Historia społecznego ładu. Warszawa 2013 str.172

marginalizując jego społeczne funkcjonowanie, to dlaczego nie zwracamy uwagi na potrzebę karania kobiet, które przez wiele lat stosują przemoc psychiczną, utrudniają a nawet uniemożliwiają kontakt z dzieckiem? Czy tak właśnie wygląda równouprawnienie? Czy poglądy ruchów feministycznych, tak bardzo podkreślające chęć zrównoważenia ról męskich i żeńskich jednocześnie stawiają człowieka ponad człowieka? Żyjąc w dwudziestym pierwszym wieku, w społeczeństwie, które uważa się za nowoczesne uważam, że warto zająć się problemem przemocy wobec mężczyzn. Nie można przecież cały czas udawać, że tego problemu nie ma.

Przygotowana przeze mnie praca składa się z czterech rozdziałów. Pierwszy dotyczy przede wszystkim przedstawienia zjawiska przemocy i jej podziału. Umieściłam w nim również mity i fakty na temat tego zjawiska, aby w pełni uświadomić, jak nieprawdziwe wiadomości i informacje, przekazywane z pokolenia na pokolenia, pojawiają się w społeczeństwie. Rozdział drugi zawiera informacje dotyczące kobiet- sprawczyń przemocy. Znajdują się tam wiadomości przydatne do zrozumienia zjawiska przemocy stosowanej przez kobiety. Warto zapoznać się również ze stereotypami dotyczącymi płci pięknej, które skutecznie chronią je przed odpowiedzialnością za swoje czyny. Rozdział trzeci to przedstawienie i charakterystyka procesu badawczego, a także postawione hipotezy. Ostatni, czwarty- moim zdaniem najważniejszy rozdział zawiera opracowanie badań własnych, które być może wprowadzą nowe, przydatne informacje dotyczące zjawiska przemocy kobiet wobec mężczyzn. W zakończeniu pracy umieściłam własne przemyślenia i obserwacje, które towarzyszyły mi w trakcie przygotowywania pracy.

1.CHARAKTERYSTYKA ZJAWISKA PRZEMOCY.

1.1.Przemoc-pojęcie i wybrane definicje zjawiska.

Przemoc wydaje się być zjawiskiem atakującym nas z każdej strony w codziennym życiu. Wystarczy włączyć dowolny kanał telewizyjny, aby usłyszeć o kolejnej bójce. Czytając codzienną prasę nie sposób nie natknąć się na artykuł dotyczący zabójstwa lub innego czynu zabronionego. Obecnie przemoc atakuje nas też z filmów, gier komputerowych a nawet bajek. Jest uniwersalnym zjawiskiem, które dotyczy każdego społeczeństwa, niezależnie od prowadzonej polityki czy kontynentu. Z roku na rok statystyki przerażają zwiększającą się ilością ofiar tego zjawiska.

Czym tak naprawdę jest przemoc i czy można podać jej konkretną definicję? „Przemoc, jako zjawisko społeczne jest jednym z głównych, obok gróźb środków przymusu polegającym na użyciu, wbrew obowiązującemu prawu, siły fizycznej przez jednostkę czy grupę w celu narzucenia władzy bądź wymuszenia na innych określonego działania.”⁴ Sięgając po Słownik Socjologiczny można spotkać taką oto definicję: „Przemoc to jeden z głównych, obok groźby, środków przymusu; polega na użyciu siły fizycznej przez jednostkę czy grupę, często wbrew obowiązującemu prawu, w celu zmuszenia jakiejś osoby czy członków grupy do określonego działania czy też uniemożliwienia podjęcia działań lub do zaprzestania wykonywania czynności już rozpoczętej; także bezprawne narzucenie władzy.”⁵ Niestety nie jest to definicja zbyt precyzyjna, zawiera natomiast szereg ważnych i przydatnych informacji. Analizując inne źródła, przemoc to „Wszystkie nieprzypadkowe akty naruszające osobistą wolność jednostki, które przyczyniają się do fizycznej albo psychicznej szkody drugiego człowieka i które wykraczają poza społeczne normy wzajemnych kontaktów międzyludzkich.”⁶ Na podstawie powyższych przykładów można stwierdzić, że definicje te, choć w pewnym stopniu są podobne to jednak

⁴ Jan Maciejewski: Przemoc w społeczeństwie. [w] Socjologiczne i psychopedagogiczne aspekty przemocy. Str.24

⁵ K.Olechnicki, P. Załęcki, Słownik Socjologiczny Graffiti BC, Toruń 1988, str. 167

⁶ Irena Pospiszyl: Razem przeciw przemocy. Warszawa 1999 str.6

każda z nich podkreśla i wyznacza inne rozumowanie. „W prawie karnym (...) pojęcie przestępstwa z użyciem przemocy nie stanowi wyrazistej kategorii normatywnej. Kryterium wyróżnienia przestępstw z użyciem przemocy jest bowiem specyficzny sposób działania sprawcy. Natomiast w Kodeksie Karnym przestępstwa są grupowane w poszczególnych rozdziałach według innego kryterium: dobra chronione, które może być w tej grupie przestępstw różne (życie, zdrowie, wolność, stosunki własności etc.)⁷ Być może podanie jednoznacznego terminu, akceptowanego przez wszystkich jest niemożliwe. Z biegiem czasu bowiem zmieniają się środki i metody wykorzystywane w przemoc. Jeszcze kilka lat temu nikt z nas nie słyszał o cyberbullyingu, tak ostatnio popularnym i preferowanym zwłaszcza przez młodzież. „W literaturze pedagogicznej pojęcie przemocy bywa używane zamiennie z terminem agresji. Dzieje się tak dlatego, że często przemoc stanowi jednocześnie akt agresji. (...) Agresja jednak ma wywołać ból, spowodować cierpienie, a przede wszystkim w ten lub w inny sposób szkodzić ofierze, natomiast celem osoby stosującej przemoc jest wywarcie wpływu, zmuszenie drugiego człowieka do zmiany zachowania zgodnego z zamiarami napastnika.”⁸ Jednak warto zaznaczyć, że przemoc to przede wszystkim zjawisko, które poprzez użycie dowolnych środków zadaje cierpienie drugiej osobie, pozostawiając przy tym trwałe uszczerbek na zdrowiu i psychice. Nikt z nas nie chciałby paść ofiarą przemocy, lecz warto brać pod uwagę fakt, że każdy człowiek, niezależnie od pozycji społecznej, wychowania czy poglądów może stać się tym, który tą przemoc stosuje.

Wbrew powszechnie panującemu przekonaniu, przemoc to nie tylko krzywdzenie drugiej osoby pozostawiające oznaki i ślady na ciele. Najpopularniejszym i prawdopodobnie najbardziej dokładnym podziałem przemocy jest klasyfikacja zaakceptowana i propagowana przez Niebieską Linie, wedle której przemoc dzielimy na cztery podstawowe grupy:

-„przemoc fizyczna- popychanie, odpychanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką i pięściami, bicie przedmiotami, ciskanie w kogoś przedmiotami, parzenie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, porzucanie w niebezpiecznej okolicy, nieudzielanie komuś potrzebnej pomocy,

⁷ Eleonora Zielińska: Przemoc ze względu na płeć jako problem społeczny i przestępstwo [w] Człowiek i agresja. Głosy o nienawiści i przemocy. Ujęcie interdyscyplinarne. Str. 81

⁸ Marian Cabalski: Przemoc stosowana przez kobiety str.76

-przemoc psychiczna-wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, karanie przez odmowę uczuć, zainteresowania, szacunku, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolacja społeczna (kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami), domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu i pożywienia, degradacja werbalna(wyzywanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie), stosowanie gróźb,

-przemoc seksualna- wymuszanie pożycia seksualnego, nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia seksualnego, demonstrowanie zazdrości, krytyka zachowań seksualnych,

-przemoc ekonomiczna- odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, nie zaspokajanie podstawowych, materialnych potrzeb rodziny”⁹

Warto jeszcze podać inny podział przemocy fizycznej.: „Osoba ze względu na zachowania sprawcy może być poddawana przemocy fizycznej czynnej i biernej oraz ze względu na sposób jej doświadczania przemocy bezpośredniej i pośredniej. Czynna to: potrząsanie, drapanie, popychanie, klapsy, szturchanie, bicie ręką, paskiem, kablem, lub innymi twardymi przedmiotami, przypalenie, kaleczenie, używanie przedmiotów, w tym broni palnej czy noża.(...)Bierna przemoc to z jednej strony zamykanie w odosobnionym i zagrażającym miejscu, głodzenie, zakazywanie jedzenia lub załatwiania potrzeb fizjologicznych, z drugiej zaś rzucanie przedmiotami, wyrzucanie książek z półek czy ubrań z szafy, przewracanie szaf, demolowanie mieszkania.”¹⁰ Przemoc bezpośrednia natomiast dotyczy ataku na osobę, a pośrednia pojawia się, gdy osoba obserwuje akty agresji. Każda z przedstawionych form sprawia krzywdę, nie można stwierdzić, że jedna jest gorsza od drugiej. Należy zaznaczyć, że zróżnicowane formy krzywdzenia występują łącznie. Przemoc fizyczna zwykle wiąże się z psychiczną; również przemoc seksualna obejmuje swym działaniem przemoc psychiczną. „Agresja emocjonalna

⁹ www.niebieskalinia.pl:Formy przemocy

¹⁰ Agnieszka Widera-Wysoczańska: Mechanizmy przemocy w rodzinie. Z pokolenia na pokolenie str. 45

stanowi szkielet, na którym oparta jest każda inna przemoc w rodzinie.”¹¹ Podobny podział, jednak z dodatkową grupą można odnaleźć w „Poradniku dla pracowników pierwszego kontaktu”. Podkreślono tam rodzaj przemocy związany z zaniedbaniem a więc „niezaspokajaniem podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych członków rodziny, narażanie ich na głód, niedożywienie, brak opieki, obojętność, pozostawianie w niewłaściwych warunkach lokalowych i bytowych, chłód emocjonalny.”¹² Poza tym można wspomnieć o przemoc, która objawia się poprzez nadopiekuńczość. Mówiąc o przemoc domowej- w rodzinie bardzo często klasyfikuje się ją na podstawie sposobu działania. Można zatem wyróżnić przemoc gorącą, która jest „głośna, pełna krzyków, agresji fizycznej i psychicznej. Związana jest z pękaniem wewnętrznych zahamowań emocjonalnych sprawcy i uruchamianiem agresji. Przyczyną wybuchu mogą być czynniki zupełnie niezwiązane z sytuacją domową.”¹³ Często przyczyny tkwią poza obiektem agresji- mogą być związane na przykład z problemami w pracy. Sprawca, nie mogąc sobie z nimi poradzić, przenosi swoją złość i frustrację na osoby najbliższe. „Przy stosowaniu tego rodzaju przemocy towarzyszy sprawcy duże poczucie bezkarności oraz przekonanie o bezbronności i bezradności ofiary.”¹⁴ Drugi rodzaj stanowi przemoc chłodna, która charakteryzuje się zaplanowanym i świadomym działaniem, mającym na celu zapewnienie krzywdy. „Krzywdzenie bliskich jest dla sprawcy przemocy narzędziem do osiągnięcia pozornie wzniosłych –uzasadniających ból i cierpienie celów- na przykład wychowania dzieci.”¹⁵ Sprawca jest, zatem przekonany o słuszności swoich czynów i zwykle odnajduje ich uzasadnienie bądź też usprawiedliwienie.

¹¹ Agnieszka Widera-Wysoczańska : Mechanizmy przemocy w rodzinie. Z pokolenia na pokolenie. str. 38

¹² Przemoc w rodzinie wobec osób starszych i niepełnosprawnych. Poradnik dla pracowników pierwszego kontaktu. Warszawa 2010, str.11

¹³ Przemoc w rodzinie wobec osób starszych i niepełnosprawnych. Poradnik dla pracowników pierwszego kontaktu. Warszawa str.14

¹⁴ K.Michalska, D.Jaszczak-Kuźmińska:Przemoc w rodzinie str.11

¹⁵ Przemoc w rodzinie wobec osób starszych i niepełnosprawnych. Poradnik dla pracowników pierwszego kontaktu. Warszawa str.14

Kryteria przemocy¹⁶:

1. Intencjonalność sprawcy (motywacje są zwykle niemożliwe do sprawdzenia)
2. Celowość działania sprawcy(działania nie są przypadkowe, są zaplanowane a środki i metody starannie przygotowane)
3. Relacja władzy czy autorytetu, która służy tworzeniu patologicznej siły, wykluczającej partnerstwo, opiekę i jakiegokolwiek prawidłowe relacje;
4. Zachowania krzywdzące drugą osobę, ich geneza, metody i sposoby stosowania;
5. Konsekwencje u ofiary w sferach jej życia, problemy życiowe krótkotrwałe lub długotrwałe;
6. Łamanie prawa, nieprzestrzeganie społecznie konstruktywnych norm i zasad dotyczących relacji międzyludzkich;
7. Stosowanie destrukcyjnych mitów i poglądów danego środowiska;
8. Dynamika-narastanie przemocy i jej procesy;

Aby rozpoznać przemoc w rodzinie, wobec najbliższych osób warto zwrócić uwagę na cztery charakterystyczne kryteria, które w znaczący sposób ułatwią nam jej identyfikację. Pierwsze z nich to intencjonalność- „zamiarem osób stosujących przemoc jest sprawowanie pełnej kontroli nad tym, co robią bliscy i wyznaczenie granic, w jakich mogą oni funkcjonować w rodzinie poprzez określenie, co mogą robić, a czego im nie wolno.”¹⁷ Oznacza to przede wszystkim, że działania sprawcy nie są przypadkowe, ale też nie zawsze mają na celu wyrządzenie krzywdy. Ważne jest tu uzyskanie władzy, kontroli nad drugą osobą oraz wewnętrzne przekonanie sprawcy, który uważa, że wie najlepiej, co jest dobre a co złe. Kolejne kryterium to asymetria sił- „oznacza sytuację, w której jedna z osób jest silniejsza a druga słabsza(...) chodzi również o przewagę emocjonalną, intelektualną, ekonomiczną lub społeczną, które nie mają bezpośrednio związku z płcią.”¹⁸ W relacji opartej

¹⁶ Agnieszka Widera-Wysoczańska : Mechanizmy przemocy w rodzinie. Z pokolenia na pokolenie. str.28

¹⁷ Przemoc w rodzinie wobec osób starszych i niepełnosprawnych. Poradnik dla pracowników pierwszego kontaktu. Warszawa str.9

¹⁸ Przemoc w rodzinie wobec osób starszych i niepełnosprawnych. Poradnik dla pracowników pierwszego kontaktu. Warszawa str. 10

na przemocy jedna strona dominuje nad drugą. Im dłużej trwa taka sytuacja, tym bardziej pogłębia się bezradność ofiary, która zaczyna podporządkowywać się swojemu oprawcy, nie stawiając oporu i sprzeciwu. Również naruszenie dóbr i praw jest znaczącą częścią procesu stosowania przemocy. „Sprawca przemocy narusza godność ofiary, poniża ją, ośmiesza, pozbawia wszelkich praw, (np. do kontaktów z rodziną, godziwych warunków życia.”¹⁹ Ostatnie kryterium, być może najbardziej widoczne i charakterystyczne to szkody i cierpienie ofiar- „zachowanie sprawcy wywołuje u ofiar szkody fizyczne (w wyniku agresji fizycznej, pobicia) i psychiczne, które mogą być konsekwencją przemocy emocjonalnej.”²⁰

1.2. CZYNNIKI RYZYKA PRZEMOCY

Dlaczego ludzie sięgają po przemoc, jako argument przekonujący do własnych racji? Czy nie ma innych możliwości rozstrzygnięcia sporów, konfliktów oraz pokonywania kryzysów? Bardzo ważne może być zatem wskazanie powodu, dla którego ktoś sięga po ostateczne i drastyczne rozwiązanie, jakim jest właśnie przemoc. „Po pierwsze przemoc służy przede wszystkim realizacji celów jednostki, która ją stosuje. Po drugie, przemoc jest działaniem możliwym wtedy, kiedy istnieje nierównowaga sił, jest nadużyciem własnej przewagi fizycznej lub społecznej (tzn. władzy) po to, aby wymusić na drugim człowieku określone zachowanie.”²¹ Nie można nie zauważyć, że przemoc, dając sprawcy sposobność do szybkiego uzyskania zamierzonych efektów staje się atrakcyjnym sposobem do zaspokajania własnych potrzeb. Jest również doskonałym sposobem do uzewnętrzniania swoich emocji, które kumulowane w człowieku w znaczący sposób utrudniają prawidłowe funkcjonowanie. Ponadto daje poczucie władzy, dominacji i szansę podporządkowania sobie drugiej osoby. „Ryzyko stosowania przemocy znacznie zwiększa się, gdy osoba agresywna zaprzecza własnej odpowiedzialności, wypiera winę związaną z własnym zachowaniem oraz nie widzi powodu, aby przeprosić osobę, którą skrzywdziła. Przenosząc odpowiedzialność za swoje postępowanie na

¹⁹ <http://ops.polkowice.pl/wp-content/uploads/2012/01/przemoc.pdf>

²⁰ Przemoc w rodzinie wobec osób starszych i niepełnosprawnych. Poradnik dla pracowników pierwszego kontaktu. Warszawa str. 10

²¹ Irena Pospizyl: Razem przeciw przemocy. Warszawa 1999, str. 16

osobę krzywdzoną udowadnia jej, że sprawca miał rację, krzycząc na nią, bijąc ją lub wykorzystując seksualnie, ponieważ ofiara sama sobie na to zasłużyła.”²²

Czy istnieją zatem zjawiska, które ewidentnie i jednoznacznie mogą przyczynić się do występowania przemocy? Podstawowym jest zapewne degradacja osoby ludzkiej. „Z socjologicznego punktu widzenia zaobserwować można wiele czynników sprzyjających przemocy: bieda i ubóstwo, poczucie bezsilności i niemożności zmiany swojego losu, brak możliwości zaspokojenia potrzeb oraz doznane krzywdy i upokorzenia, niechęć do własnego środowiska, ale i rząda władzy, dominacji, poczucie bezkarności i wyższości, potrzeba bogactwa i sławy.”²³ W literaturze możemy spotkać pewne czynniki, które pozwalają zdecydowanie zwiększyć wystąpienie przemocy w konkretnej rodzinie bądź w przypadku konkretnej osoby-jako sprawcy. Nie zawsze jednak muszą się pojawić.

Należy pamiętać, że przemoc może wystąpić niezależnie od tych bodźców. Pierwszym, prawdopodobnie najbardziej widocznym czynnikiem są normy społeczne i kulturowe. Rozumie się przez to „przyzwolenie na stosowanie przemocy wobec najbliższych(...) znajdujące odzwierciedlenie w społecznej akceptacji bicia, stosowania kar cielesnych.”²⁴ Przemoc jest zatem skutkiem wielowiekowego przyzwolenia na krzywdzenie drugiej osoby. „W środowiskach charakteryzujących się dużą społeczną akceptacją przemocy, ofiary rzadko mogą liczyć na pomoc i wsparcie osób spoza rodziny, z kolei sprawcy nie muszą obawiać się zewnętrznych nacisków na zmianę zachowań wobec najbliższych.”²⁵ Kolejny istotny czynnik to dziedziczenie wzorca przemocy. Nie trudno domyślić się, że dotyczy to głównie osób wychowujących się w rodzinach, gdzie przemoc była stosowana. Takie zachowania mogą, lecz nie muszą zostać przyswojone i wykorzystywane w dorosłym życiu. „Dzieci wychowujące się w rodzinie patologicznej, internalizują wadliwe postawy i zachowania pozostałych członków i źle się przystosowują społecznie, w dorosłości zaś budują własne, dysfunkcyjne gniazda rodzinne.”²⁶ Dzieci znacznie szybciej powielają zachowania, które są praktykowane w domach

²² Agnieszka Widera-Wysoczańska: Mechanizmy przemocy w rodzinie. Z pokolenia na pokolenie. str.129

²³ Sabina Krawiec:Niektóre uwarunkowania przemocy w Polsce.Aspekty socjologiczne.w:Socjologiczne i psychopedagogiczne aspekty przemocy.str.29

²⁴ Przemoc w rodzinie wobec osób starszych i niepełnosprawnych. Poradnik dla pracowników pierwszego kontaktu. Warszawa str. 17

²⁵ K.Michalska, D.Jaszczak-Kuźmińska Przemoc w rodzinie.Warszawa 2007, str.8

²⁶ Beata M. Nowak: Rodzina w kryzysie. Studium resocjalizacyjne. Warszawa 2012, str.53

rodzinnych, oraz na które rodzice wydają przyzwolenie bądź sami stosują w życiu codziennym. „Skutki obserwowania przemocy w rodzinie mogą być dramatyczne: nauczenie się agresywnego stylu życia, wzrost pobudliwości, zmniejszenie zahamowań wobec zachowań agresywnych, wypaczenie poglądów na temat rozwiązywania konfliktów, znieczulenie na przemoc.”²⁷ Trzecim elementem jest uzależnienie bądź nadużywanie alkoholu. Wielu sprawców w momencie stosowania przemocy jest pod wpływem alkoholu, niekiedy pod wpływem środków odurzających. Alkohol osłabia kontrolę nad zachowaniem, dodaje pewności siebie oraz przyczynia się do utraty kontroli nad własnym postępowaniem. Ostatni czynnik to środowisko i stres społeczny, do których zaliczamy przede wszystkim „bezrobocie, złe warunki mieszkaniowe, skumulowanie się różnych problemów życiowych, które mogą wywołać frustrację”.²⁸ Niezaspokojone potrzeby mogą jednak wzbudzić w człowieku negatywne emocje, które mogą stać się fundamentem agresywnych zachowań.

W literaturze odnaleźć można również niespecyficzne czynniki, do których zalicza się między innymi: „cechy osób dorosłych, głównie zaburzenia osobowości, depresje, zaburzenia, dysocjalne, (...)uzależnienie od środków zmniejszających świadomość, alkoholu, narkotyków, pornografii, które zmniejsza kontrolę nad zachowaniem(...) zasady, role, które wspierają ignorowanie możliwości rozwojowych, relacje lub zachowania, które zwiększają prawdopodobieństwo wystąpienia lub nasilania przemocy, ekonomiczny stres, brak wsparcia społecznego wzmagającego utratę kontroli pod wpływem stresu.”²⁹ Bardzo ważną rolę w procesie powstawania przemocy odgrywa również stres. Analizując relacje partnerskie, do sytuacji przyczyniających się do powstawania stresu zaliczyć można:

- „rzutowanie swoich spraw na partnera;
- słabo określone granice;
- nuda i zniechęcenie;
- osobiste problemy psychologiczne;

²⁷ Agnieszka Agnieszka Wider-Wysoczańska:Mechanizmy przemocy w rodzinie. Z pokolenia na pokolenie.str.58

²⁸ Przemoc w rodzinie wobec osób starszych i niepełnosprawnych. Poradnik dla pracowników pierwszego kontaktu. Warszawa str. 17

²⁹ Agnieszka Wider-Wysoczańska:Mechanizmy przemocy w rodzinie. Z pokolenia na pokolenie.str.32

- niedojrzałość emocjonalną;
- stres i napięcie;
- sprawy seksualne;
- słabe zdrowie;
- niedobre nawyki i styl życia;
- alkohol i inne uzależnienia;
- rodzina i przyjaciele;
- poczucie winy i chęć wyrównania rachunków;
- niewierność;
- trudności w porozumiewaniu się;
- dzieci i rodzicielstwo;
- pieniądze;³⁰

„Głównymi czynnikami wywołującymi kobiecą agresję w rodzinie są stany niezadowolenia, gniew, frustracja, zagrożenie utratą kontroli, niepewność małżeńska, niedowartościowanie, brak poczucia bezpieczeństwa, a także niektóre zaburzenia osobowości, szczególnie depresje i subdepresje, nerwice reaktywne, dysfunkcje seksualne lub różnego rodzaju (uprzedmiotowione lub nieuprzedmiotowione) lęki.”³¹

„Zadawanie bólu stało się w dzisiejszych czasach sposobem na dochodzenie swoich racji, sposobem na rozwiązywanie problemów lokalnych i globalnych, a także sposobem a zaznaczenie swojej obecności w dzisiejszym, goniącym do przodu świecie.”³² Przemoc, zwłaszcza w rodzinie zwykle nie ma incydentalnego charakteru. Najczęściej cały ten proces zawiera w sobie trzy podstawowe fazy: fazę narastania napięcia, wybuchu i miodowego miesiąca. Poniższy wykres wizualizuje przebieg oraz kolejność faz.

³⁰ Charmaine Saunders: Mężczyzna i stres. Warszawa 1999, str.115

³¹ M. Cybalski: Przemoc stosowana przez kobiety. str 317

³² Małgorzata Markiewicz-Matyja: Patologie społeczne. W socjologiczne aspekty. Str.42

Cykl przemocy:³³

Faza narastania napięcia to przede wszystkim okres, kiedy pomiędzy sprawcą a potencjalną ofiarą dochodzi do spięć i konfliktów. Towarzyszy temu nerwowa oraz niespokojna atmosfera. „Sprawca jest coraz bardziej poirytowany, prowokuje awantury(...) ofiara próbuje naprawiać i ratować domową atmosferę, (...) mimo to w relacji między nimi dominuje stres, frustracja, słaba komunikacja, napięcie.”³⁴

Faza ostrej przemocy- wybuchu charakteryzuje się głównie ostrą przemocą, która jest sposobem na rozładowanie napięcia i wyzbycie się negatywnych emocji. Taką sytuację może spowodować nawet drobny, banalny wręcz szczegół. „Dochodzi do eksplozji zachowań agresywnych, które mogą objawiać się biciem pięściami, przedmiotami(książka, garnek, kabel) kopaniem, grożeniem bronią, duszeniem. Można zaobserwować również silne natężenie agresji słownej”. Ofiara zazwyczaj jest zaskoczona takim zachowaniem i po zaistniałej sytuacji pozostaje w szoku. Zwykle wtedy podejmuje czyny obronne polegające na „wzywaniu policji, poszukiwaniu pomocy, podejmowaniu decyzji o opuszczeniu domu.”³⁵

Faza miodowego miesiąca to czas następujący po akcie agresji, w którym napastnik wyraża skruchę. Stara się poprawić relacje z ofiarą, towarzyszy mu głębokie poczucie winy. „Chęć zadośćuczynienia, zapobiegania konsekwencjom

³³ Opracowanie własne na podstawie : Przemoc w rodzinie wobec osób starszych i niepełnosprawnych. Poradnik dla pracowników pierwszego kontaktu. Warszawa str. 12-14

³⁴ Przemoc w rodzinie wobec osób starszych i niepełnosprawnych. Poradnik dla pracowników pierwszego kontaktu. Warszawa str. 13

³⁵ <http://www.niebieskalinia.info/index.php/przemoc-w-rodzinie/30-cykle-przemocy-w-rodzinie>

(rozwód, sprawa karna, ograniczenie władzy rodzicielskiej) powoduje, że sprawca okazuje skruchę, angażuje się w naprawianie szkód, obiecuje poprawę, składa deklaracje. Jednocześnie usprawiedliwia siebie.”³⁶ Taka nagła zmiana zachowania daje ofierze podstawy do stwierdzenia, iż jej sytuacji mogła ulec poprawie i nie spotka się ona już więcej z przemocą.

Następnie cykl się powtarza i wtórnie pojawia się faza narastającego napięcia. Przemoc zazwyczaj staje się gwałtowniejsza, a sprawca wykazuje zdecydowanie więcej odwagi i brutalności. Agresja narasta aż do momentu kulminacyjnego, który jest przerwany jakimś poważnym wydarzeniem. Może to być na przykład śmierć ofiary bądź też jej trwała ucieczka. Jednak najczęściej, pomimo powtarzającego się cyklu ofiara pozostaje w toksycznej relacji, łudząc się i ciesząc z każdej fazy miodowego miesiąca. „Osoby doznające przemocy określają tę fazę mianem ciszy przed burzą. Wszystko wydaje się być w porządku, ale w relacjach odczuwa się stałe napięcie, jakby coś miało się wydarzyć.”³⁷

1.3.PRZEMOC DOMOWA

„Przemoc domowa, zwana też przemocą w rodzinie, to zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie skierowane przeciw członkom rodziny, które narusza jego prawa i dobra osobiste, powodując cierpienia i szkody.”³⁸

Przemoc domowa w powszechnej opinii to sytuacja, w której mąż policzkuje żonę z powodu zbyt słonej zupy. Często przemoc kojarzy nam się z patologicznym środowiskiem, w którym podstawowym celem jest zaspokojenie spożycia alkoholu. „Przemoc została wypchnięta na margines życia społecznego(...) ograniczono ją do aktów fizycznych. Wykluczono zaś takie zachowania jak poniżanie, oczernianie, szantażowanie, tworzenie złej opinii w środowisku.”³⁹ Przemoc to zjawisko, które można analizować w różnorodnych ujęciach i perspektywach. Jest ona zaliczana do przemocy interpersonalnej. Analizując zjawisko przemocy wobec mężczyzn warto zaznaczyć, iż przemoc tą śmiało można zakwalifikować do przemocy dotyczącej relacji partnerskiej, która jest określana jako „kryzys

³⁶ K.Michalska, D.Jaszczak-Kuźmińska: Przemoc w rodzinie, 2007, str.17

³⁷ K. Michalska, D.Jaszczak-Kuźmińska: Przemoc w rodzinie, 2007, str.14

³⁸ H.D Sasal : Niebieskie karty. Przewodnik do procedury interwencji policji wobec przemocy w rodzinie, Parpa, Warszawa 1998, str.17

³⁹ Irena Pospizyl: Razem przeciw przemocy. Warszawa 1999 str.6

endogeny, który powstaje w efekcie kumulacji okresowo narastających sytuacji trudnych, z którymi jednostka (rodzina) nie potrafi sobie poradzić.⁴⁰ Warto również zaznaczyć jej przynależność do przemocy domowej, która jest przede wszystkim „działaniem lub rażącym zaniedbaniem dokonywanym przez jednego z członków rodziny przeciwko pozostałym, wykorzystującym istniejącą lub stworzoną przez okoliczności przewagę sił lub władzy i powodującą u nich szkody lub cierpienie, godzące w ich prawa lub dobra osobiste, a w szczególności w ich życie lub zdrowie (fizyczne czy psychiczne).”⁴¹ Stosowanie przemocy jest czynem karanym. „Art.207: Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.”⁴² Godną uwagi definicję przedstawia również Christophe Regina, gdzie przemoc kreśli jako „brutalizację racjonalnych systemów nieopierających się już na komunikacji, lecz na czymś w rodzaju małżeńskiego totalitaryzmu. W relacjach między dwoma osobami rodzi się poczucie odrębności i druga osoba jest odbierana jako przeszkoda na drodze do szczęścia i wszelkich innych celów jednostki.”⁴³ Przemoc domowa jest bodaj najrzadziej ujawnianą formą przemocy. Często środowisko, choć świadome problemu, bagatelizuje go sugerując, że nie należy ingerować w cudze sprawy. Taka potocznie zwana „znieczulica” bardzo często jest pośrednią przyczyną tragedii, bowiem często ofiara przemocy nie jest w stanie samodzielnie zdecydować o przedstawieniu się swojemu oprawcy. A przecież w domu rodzinnym powinniśmy czuć się bezpieczni. Powinien on być spokojną przystanią, zapewniającą spokój, miłość i schronienie. Niestety dla wielu osób jest miejscem, gdzie spotyka ich krzywda i cierpienie. Panuje też błędne przekonanie, że obie strony-zarówno agresor jak i oprawca są winne zaistnieniu tej całej sytuacji. „Jednym ze sposobów uporania się z sytuacją pokrzywdzonego jest zaprzeczenie faktowi przemocy (jak to ma miejsce często w przypadku przestępstw seksualnych, czy przemocy domowej), a gdy jest

⁴⁰ Beata Maria Nowak: Rodzina w kryzysie. Studium resocjalizacyjne. Warszawa 2012 str.46

⁴¹ <http://www.psychologia.edu.pl/czytelnia/50-artykuly/712-psychologiczne-aspekty-przemocy-domowej.html>.

⁴² Kodeks Karny Postępowania Karnego, stan prawny na dzień 01.09.2008 str. 92

⁴³ Christophe Regina: Przemoc kobiet. Historia społecznego tabu. Warszawa 2012 str. 201

to niemożliwe dochodzi do obwiniania ofiar, dystansowania się od nich, jak również powstawania szeregu stereotypów dotyczących ofiar.”⁴⁴

W przemocy domowej najbardziej istotnym elementem jest demonstracja bądź też wydobycie siły lub władzy w sposób, który wyrządza krzywdę innym członkom rodziny. Przemoc w rodzinie można analizować z perspektywy prawnej, moralnej, psychologicznej i społecznej.

-„Perspektywa prawna pokazuje zapisy kodeksowe oraz obowiązki instytucji związanych z wymiarem sprawiedliwości, które w różnych krajach, a także i w Polsce, precyzują zadania i wyzwania, które stają przed współczesnymi społeczeństwami.

-Perspektywa moralna odnosi się do ludzkiego sumienia i do ludzkiej wrażliwości. Perspektywa moralna pokazuje, że dokonywanie przemocy to krzywdzenie słabszego, które jest złem moralnym. Sprawca powinien podlegać sankcjom własnego sumienia i potępieniu ze strony innych ludzi. Moralna ocena przemocy powinna powstrzymywać sprawców i motywować świadków do pomagania.

-Perspektywa psychologiczna spojrzenia na przemoc domową zwraca naszą uwagę na cierpienie i bezradność ofiary, odsłania mechanizmy wewnętrzne i sytuacyjne sterujące przemocą oraz złożone procesy interakcji między sprawcą i ofiarą. Psychologiczne zrozumienie przemocy odgrywa podstawową rolę przy pomaganiu ofiarom w wyzwalaniu się od przemocy i w naprawianiu szkód, jakie poczyniła w ich życiu.

-Perspektywa społeczno-kulturowa pokazuje czynniki zawarte w obyczajach i podstawach, które mogą sprzyjać przemocy lub ją usprawiedliwić. Z tej perspektywy możemy zobaczyć ją w pewnych okolicznościach świadomości faktów dotyczących na przykład krzywdzenia dzieci lub maltretowania kobiet uruchamia znaczące siły społeczne protestujące przeciw przemocy.”⁴⁵

Społeczeństwo ma bardzo różnorodne poglądy na temat przemocy domowej. Te poglądy bardzo dokładnie zostały zobrazowane na podstawie badań przeprowadzonych przez TNS OBOP dla Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej -

⁴⁴ M. Wysocka-Pleczyk: Stereotypy ofiar przemocy a proces pomagania. w: Przemoc i marginalizacja. Patologie społecznego dyskursu. Warszawa 2004, str. 222

⁴⁵ <http://www.psychologia.edu.pl/dziupla-jurka/teksty/1372-polska-przemoc-domowa.html>

ogólnopolska diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie - przemoc w rodzinie wobec kobiet i mężczyzn (2010)

PRZEMOC W RODZINIE:⁴⁶

- poniżenie, bezradność, złość, strach, lęk, wstyd, poczucie winy, obawa, brak wiary, niepewność, niebezpieczeństwo, zabicie, poczucia bezpieczeństwa, bezsilność/uczucie bezsilności;
- ból, cierpienie, płacz, krzywda, ucieczka, zaniedbanie;
- bicie, pobicie, szarpanie, poniżanie, zmuszanie do określonych zachowań, groźby, siniaki, niszczenie mienia, gwałt, obrażanie;
- izolacja ofiary od sprawcy, wsparcie ofiary, troska o dzieci, zabezpieczenie, praca z psychologiem, program pracy ze sprawcą, informacje, gdzie szukać pomocy;
- rozpad rodziny, kryzys, rozwód, samobójstwo;
- alkohol, uzależnienia, narkotyki, sprawy majątkowe, choroby psychiczne, zależność, finansowa, bierność środowiska;

1.4.MITY DOTYCZĄCE PRZEMOCY

Bardzo trudno jest walczyć ze zjawiskiem, które od lat było na swój specyficzny sposób rozumiane i co gorsze, akceptowane przez znaczną część społeczeństwa. Powstało tak wiele błędnych teorii, opinii i przekonań, iż nikt nie jest w stanie zmienić punktu widzenia całej rasy ludzkiej. Przemoc jest ewidentnie wzmocniana przez środowisko a pojawiające się mity i stereotypy w pewien sposób usprawiedliwiają przemoc. „Chłopca bije się dla jego dobra, gdyby nie był bity, nie wyrósłby na porządnego człowieka. Dziewczynki same się proszą o wykorzystywanie seksualne, uwodząc biednego oprawcę, a jeżeli dziecko ujawni, że zostało skrzywdzone, oskarża się je, że zmyśla, że ktoś wykorzystał je seksualnie, lub że samo tego chciało.”⁴⁷ Nie trudno zauważyć, że brak zmiany podobnych

⁴⁶http://www.mpips.gov.pl/gfx/mpips/userfiles/_public/3_2010_Raport%20z%20badania%20jakosciowego_01-03-11.pdf

⁴⁷ Agnieszka Widera-Wysoczańska: Mechanizmy przemocy w rodzinie. Z pokolenia na pokolenie. str.63

przekonań ewidentnie sprzyja stosowaniu i rozwijaniu przemocy. Zdecydowana większość osób uważa, że przemoc dotyczy wyłącznie rodzin, środowisk z tak zwanego marginesu społecznego. Otóż nic bardziej mylnego! „Występowanie przemocy nie jest charakterystyczne dla osób o określonym statusie społecznym czy materialnym, nie zależy od poziomu wykształcenia członków rodziny czy wykonywanych przez nich zawodów.”⁴⁸ Należy pamiętać, że przemoc domowa występuje we WSZYSTKICH grupach społecznych i może dotyczyć każdego z nas!

Kolejnym mitem jest twierdzenie, że osoby stosujące przemoc są chore psychiczne. Prawdą jest jednak fakt, że choroba psychiczna rzadko stanowi przyczynę przemocy. „Sprawcy dążą do sprawowania pełnej kontroli i władzy nad członkami rodziny, a przemoc jest narzędziem do osiągnięcia tego celu.”⁴⁹

Bardzo popularną opinią jest uznanie, że jeśli ktoś był lub jest bity to znaczy, że na to zasłużył. Jednak nic, nigdy nie usprawiedliwia wyrządzenia krzywdy drugiej osobie. Uzasadnianie w ten sposób agresji daje przyzwolenie na jej stosowanie, sprawca staje się coraz bardziej bezkarny i odważny, natomiast ofiara zaczyna wierzyć, że zasłużyła na takie traktowanie. Ponadto osoby będące ofiarami boją się odejść od swojego oprawcy, bowiem paraliżuje je strach przed konsekwencjami. Może to być na przykład brak pieniędzy, brak mieszkania. Takie podejście jednak bardzo często przyczynia się do sugerowania, że jeśli ofiara nie odchodzi od oprawcy to oznacza, że nie cierpi.

Warto również wspomnieć, że powszechnie panuje przekonanie, iż przemoc rodzinna to sprawa prywatna i nikt nie powinien ingerować w tą sprawę. W społeczeństwie panuje ogromna znieczulica na zachowania agresywne, sąsiedzi zamykają okna, drzwi i włączając telewizję udają, że nie słyszą odbywającej się za ścianą awantury.

Mity i fakty:

1. Nie ujawnia się tajemnic rodzinnych

Pokonanie izolacji, wstydu i milczenia jest niezbędnym czynnikiem, który zapoczątkowuje proces walki z przemocą. Proces ten nigdy nie zakończy się sam, natomiast milczenie ofiary może być rozumiane przez sprawcę jako przyzwolenie na przemoc.

⁴⁸ K. Michalska, D.Jaszczak-Kuźmińska: Przemoc w rodzinie, 2007 str. 12

⁴⁹ K.Michalska D.Jaszczak-Kuźmińska: Przemoc w rodzinie, 2007 str.13

2. Nie można zmienić swojego przeznaczenia.

Nigdy nie jest za późno, aby przerwać przemoc. Każdy moment jest dobry, aby poprawić swoją sytuację i wykazać sprzeciw wyrządzonej krzywdzie.

3. Nikt nie powinien wtrącać się w sprawy rodzinne.

Przemoc jest przestępstwem i każda osoba, będąc jej świadkiem ma prawo a wręcz obowiązek przeciwdziałać takim zachowaniom. Obojętność otoczenia ewidentnie przyczynia się do wzrostu zachowań przemocowych. Bardzo ważne jest, aby ofiara nie czuła się osamotniona w swoich problemach i pozbawiona jakiegokolwiek wsparcia.

4. Przemoc w rodzinie to problem marginesu społecznego.

Przemoc może pojawić się w każdej rodzinie, niezależnie od sytuacji materialnej, zajmowanego stanowiska czy też wykonywanego zawodu. Te czynniki nie mają wpływu na zjawisko stosowania przemocy.

5. Przyczyną przemocy domowej jest alkohol.

Alkohol może przyczynić się do stosowania przemocy. Jego nadmierne spożywanie może być czynnikiem pobudzającym do zachowań agresywnych. Jednak osoby niespożywające alkoholu również stosują przemoc.

6. O przemocy można mówić, gdy widoczne są ślady pobicia.

Jakiegokolwiek rany na ciele, siniaki bądź inne widoczne rany są wynikiem przemocy fizycznej. Jednak należy pamiętać, że przemoc to także obrażanie, wyzywanie, poniżanie. Takie zachowania nie zostawiają śladów widocznych na ciele. Przemoc zawiera w sobie bardzo wiele różnorodnych zachowań.

7. Przemoc można usprawiedliwić. Jeśli ktoś jest bity to prawdopodobnie na to zasłużył.

Stosowaniu przemocy winna jest zawsze tylko osoba, która ją stosuje. Żaden człowiek nie ma prawa krzywdzić drugiej osoby- absolutnie nie tłumaczy takiego zachowania. Osoba, która doznaje przemocy jest niewinna i nie można obarczać ją odpowiedzialnością za upokorzenia, jakich doznaje.

8. To był jednorazowy incydent, który nigdy się nie powtórzy.

Przemoc zazwyczaj ma trwały charakter. Rzadko jest zachowaniem incydentalnym.⁵⁰

W społeczeństwie pojawia się wiele przekonań dotyczących przemocy, które są niewłaściwe. Ciekawe przykłady możemy również znaleźć w

1. Tylko osoby, które doświadczają przemocy cierpią.

Stosowanie przemocy najdotkliwiej krzywdzi osoby, które są bezpośrednimi ofiarami. Jednak należy pamiętać, że osoby, które obserwują przemoc- na przykład dzieci, najbliższa rodzina również są krzywdzone. Tracą wówczas poczucie bezpieczeństwa, są niespokojne. Niektórzy cierpią z powodu niemocy i bezsilności.

2. Ofiary same prowokują sprawców swoim zachowaniem.

Niezależnie od sposobu zachowania, jaki preferuje ofiara, to tylko sprawca decyduje o użyciu przemocy. Nierozsądnym wręcz jest myślenie, że ofiara przyczynia się swoim zachowaniem czy wręcz prowokuje do stosowania wobec niej przemocy.

3. Przemoc domowa wynika z chwilowej utraty panowania nad sobą.

Sprawca przemocy świadomie podejmuje decyzję o użyciu przemocy. Ma przecież do wyboru bogaty wachlarz zachowań zastępczych, które mogą zastąpić użycie przemocy. Decydując się jednak na użycie agresji, pragnie osiągnąć własne, określone cele i potrzeby.⁵¹

Temat dotyczący mitów funkcjonujących na temat przemocy został poruszony również w badaniach przeprowadzonych przez TNS OBOP dla Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej - ogólnopolska diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie - przemoc w rodzinie wobec kobiet i mężczyzn (2010 r.) Ankietowani, jako mity podawali najczęściej twierdzenia takie jak:⁵²

⁵⁰ Opracowanie własne na podstawie: Problematyka przemocy w rodzinie. Pod redakcją naukową Ewy Kowalskiej str.35-38

⁵¹ Opracowanie własne na podstawie: Przemoc domowa. Jakub Kryński

Małgorzata Kucharczyk, Katarzyna Rymarek str. 22-24 Stowarzyszenie Opta, w-wa 2009

⁵² http://www.mpips.gov.pl/gfx/mpips/userfiles/_public/3_2010_Raport%20z%20badania%20jakosciowego_01-03-11.pdf

- Dzieci muszą szanować ojca, bo to podstawowa siła trzymająca rodzinę.
- Pierze się wszystkie brudy w czterech ścianach.
- Nie będę się wtrącał w ich rodzinne sprawy.
- Jak bije to kocha.
- Kto się czubi ten się lubi.
- Mąż nie może gwałcić żony.
- Rola kobiety, jako usłużna, opiekunka ogniska.
- Brudy pierze się we własnym domu.
- Ten krzyż trzeba nieść.
- Jak się powiedziało A to trzeba i Z.
- Matka ma takiego syna, jakiego sobie wychowała.
- Widocznie na to sobie zasłużyłam.
- Tak już musi być.

Zamieszczone w 2003 roku na łamach „Niebieskiej Linii” badania przedstawiają następujące stereotypy dotyczące przemocy kobiet wobec mężczyzn.:

- mężczyzn będących ofiarami przemocy postrzega się jako „mniej poszkodowanych”, a także za bardziej odpowiedzialnych za doznawaną przemoc niż ofiary kobiety;
- sprawców postrzega się jako mniej represyjnych, jeśli przemoc stosują kobiety wobec mężczyzn i chłopców;
- nawet potwierdzoną przemoc kobiet wobec mężczyzn i chłopców ludzie starają się usprawiedliwiać;
- wśród osób doświadczających przemocy mężczyźni rzadziej niż kobiety postrzegają siebie jako ofiary przemocy;
- mężczyźni rzadziej zgłaszają przemoc i są traktowani mniej poważnie niż kobiety - policjanci rzadziej piszą raport czy aresztują sprawcę, rzadziej kierują mężczyzn do pomocowych instytucji czy udzielają rad;

- profesjonaliści oceniają przemoc wobec kobiet jako bardziej poważną niż wobec mężczyzn, a nadużycia ze strony ojca, jako bardziej poważne niż ze strony matki.⁵³

Takie nieprawdziwe przekonania mogą u osób, których przemoc dotyka przeszkadzać w zgłoszeniu się po pomoc, natomiast w przypadku osób, które pracują w instytucjach zobowiązanych do pomocy ofiarom przemocy – powodować, że wykonywane przez nich czynności będą niewłaściwe, nieprofesjonalne bądź też nieskuteczne.

⁵³ <http://www.niebieskalinia.pl/pismo/wydania/dostepne-artykuly/4961-mezczyzna-ofiara-przemocy>

2.PRZEMOC STOSOWANA PRZEZ KOBIETY

Na podstawie statystyk datowanych na dziewiętnasty wiek, sporządzono swego rodzaju katalog z przestępstwami popełnianymi przez kobiety. „Najczęściej wymieniane to przerywanie ciąży, dzieciobójstwo, porzucenie dziecka, oszustwo, kradzież, paserstwo, nieumyślne podpalenie, zniesławienie, fałszywe zeznania.(...) Wczesna kryminologia odnotowała jedynie dwa rodzaje zabójstw popełnianych przez kobiety: dzieciobójstwo i umyślne pozbawienie życia męża lub kochanka. Najczęstszym sposobem dokonania zabójstwa partnera było otrucie.”⁵⁴

Literatura na przestrzeni wieków była dla kobiet łaskawa i ukształtowała płęć piękną jako istoty wrażliwe, delikatne i zarazem wymagające oparcia w mężczyźnie. Z perspektywy czasu można jednak zauważyć, że kobiecie coraz częściej udaje się samodzielnie zadbać o siebie i swoje potrzeby. Istotnym faktem jest również przejmowanie przez kobietę ról i zachowań, które do tej pory były zarezerwowane wyłącznie dla mężczyzn. Tak jest również w przypadku stosowania przemocy. Zachowania dewiacyjne, szczególnie te związane z przemocą tak silnie kojarzone są z mężczyznami, że wręcz wydają się być swoistą „domeną” męskości. „Na skutek przeobrażeń zachodzących w życiu społeczeństw rozwiniętych przemoc stosowana przez kobiety w rodzinie upodabnia się do postaci, które kiedyś stosowali jedynie mężczyźni wobec kobiet.”⁵⁵

Zmieniający się świat nieustannie zaskakuje nas nowymi, nie zawsze akceptowanymi zjawiskami. Wystarczy choćby zwrócić uwagę na role społeczne, które uległy wielu modyfikacjom. Rola społeczna to przecież nic innego jak „sekwencja wzorów wyuczonych działań lub czynów wykonywanych przez osobę w sytuacji interakcji; czyli (...) zorganizowane działania osoby zajmującej określoną pozycję.”⁵⁶ Właśnie te role, ich wymagania, ale też zacieranie mają znaczący wpływ na obecne zachowania kobiet.

Aby w pełni zrozumieć przemoc stosowaną przez kobiety, należy wziąć pod uwagę stosunek kobiet do przemocy oraz wyzbyć się wszelkich stereotypów.

⁵⁴ M. Cybalski: Przemoc stosowana przez kobiety str.142

⁵⁵ M.Cybalski:Przemoc stosowana przez kobiety.str.59

⁵⁶ J.Szmatka: Modele pojęciowe w teorii społecznej [w]Kwartalnik „Studia Socjologiczne” Wrocław 1974 str.86

Wartym zwrócenia uwagi jest bowiem fakt, że ocena zachowań przestępczych nieustannie podlega silnemu procesowi stereotypizacji za względu na płeć. To potwierdza choćby fakt nagłaśniania problemu przemocy wobec kobiet, zakładania wszelkich stowarzyszeń broniących ich praw, podczas gdy podobnych instytucji i działań skierowanych dla mężczyzn jako ofiar przemocy jest jak na lekarstwo. Przemoc jako zjawisko nie ma płci. Wachlarz możliwości przemocy stosowanej przez kobiety jest bardzo szeroki.

„Mężczyzna odważny czy choleryk idzie wprost do drugiego i po krótkiej wymianie słów strzela doń zabijając go na miejscu. Kobieta czatuje nań z ukrycia, staje nagle przed nim zaskoczonym, oblewając mu ruchem następnym i parząc strasznie twarz ukropem, kwasem czy ługiem żrącym. Nie mordując go, nie czyni tego Broń Boże z litości, lecz chce ona i pragnie gorąco, by żył właśnie dalej możliwie długo ze strasznie przez wywołane oparzeniem blizny zeszeconą i skrzywioną twarzą, co postrach i odrazę budzi w drugich. ...chce ona, by patrzył na świat ten przepiękny próżnemi oczodołami, pełnymi też krwawych. Bo cel jej to tylko nasycić pragnienie zemsty.”⁵⁷

Kobietom dojrzałym, młodym a nawet nastolatkom przemoc nie jest obca. Wiadome jest oczywiście, że kobiety tak jak mężczyźni odczuwają potrzebę wyrażania swoich emocji, zwłaszcza tych negatywnych jak na przykład złości, frustracji czy niezadowolenia. Wystarczy otworzyć codzienną prasę bądź włączyć stronę internetową, by spotkać takie artykuły:

„Policjanci z chorzowskiej komendy zatrzymali dwie nieletnie dziewczyny, które dwukrotnie pobiły swoją koleżankę. Ponadto jedna z agreserek odpowie za znieważenia policjanta. Nastolatkami zajmie się teraz sąd rodzinny.”⁵⁸

„Ponad pięć miesięcy zastraszaly i groziły koleżance ze szkoły. Dwie uczennice II klasy gimnazjum bez skrpułów, przynajmniej raz w tygodniu zastraszaly koleżankę.(...) Cztery gimnazjalistki szarpały za włosy, biły i kopały rówieśniczkę. W wyniku napaści 15-latka doznała ogólnych urazów ciała.”⁵⁹

⁵⁷ M.Modschein Kobieta. Fotografia z natury bez retuszu. Stanisławów 1921 str.15

⁵⁸ <http://www.dziennikzachodni.pl/artykuł/3390877,agresywe-gimnazjalistki-katowaly-kolezankę-i-zwzywaly-policjanta,id,t.html?cookie=1>

⁵⁹ <http://region-nowaostroleka.pl/1025,gimnazja-strachu-aresywne-nastolatki-pobily-kolezanki>

K.Stadnik i A. Wójtewicz przeprowadziły badania wśród grupy nastolatek w wieku 15-16 lat, mające na celu podważenie stereotypu dotyczącego płci żeńskiej, jako delikatnej i niewinnej. Wyniki badań w znaczący sposób potwierdziły, że dziewczęta, mają skłonności do zachowań agresywnych. Ich agresja jednak różni się od tej stosowanej przez mężczyzn.⁶⁰ Autorki badań przytoczyły wypowiedzi ankietowanych dziewcząt. Wiele z nich zdradzało prawdziwe oblicze, jakie prezentują młode kobiety.

„(...) No i one stanęły za nami i zaczęły nas wyzywać: „ ale wieśniary, dziwki, ale ubrane. No i oczywiście musiałyśmy zareagować. Tyle ludzi i ktoś ma nas wyzywać, nie ma mowy. No i umówiliśmy się na bójkę za ratuszem, ale tamte stchórzyły(...) W moim otoczeniu jest normalne, że się wyzywa, z biciem jest podobnie.”⁶¹

Analizy przeprowadzonych badań podjął się również Marian Cabalski. Według niego badania te pozwoliły ustalić, że kobiety zdecydowanie częściej stosują pośrednie formy przemocy, które polegają głównie na wykorzystywaniu związków emocjonalnych z innymi osobami. Ponadto, jak zauważa, „dziewczęta rozstrzygają między sobą konflikty przy użyciu złożonego repertuaru technik agresji, nie wprost. Obgadywanie, preparowanie oszczerstw i insynuacji, ośmieszanie, ignorowanie, upokarzanie lub wykluczanie wydają się codziennością wśród gimnazjalistek.”⁶²

Z przedstawionych wcześniej informacji wynika, iż najpopularniejszy podział dzieli przemoc na fizyczną, psychiczną, seksualną i ekonomiczną. Nie da się ukryć, iż kobiecie zdecydowanie najtrudniej byłoby stosować przemoc fizyczną. Uniemożliwia jej to zazwyczaj zdecydowanie większa postura mężczyzny-partnera a co za tym idzie, mężczyzna posiadając zdecydowanie większą siłę fizyczną jest w stanie obronić się przed atakiem ze strony kobiety. „Nieco częściej od przemocy mężczyzn wobec kobiet akceptowana przemoc w rodzinie stosowana przez kobiety (żonę/partnerkę). 21% respondentów uważa, że jeśli żonie (partnerce) zdarzy się uderzyć męża (partnera) to nie jest to jeszcze przemoc. 23% respondentów uważa, że gwałt w małżeństwie polegający na zgwałceniu męża przez żonę nie istnieje.

⁶⁰ K.Stadnik, A.Wójtewicz, „Anielice czy diabolicie” str.220-224

⁶¹ K.Stadnik, A.Wójtewicz, „Anielice czy diabolicie” str. 158

⁶² M.Cabalski: Przemoc stosowana przez kobiety, str.279

O braku istnienia własności prywatnej (prawo żony do robienia z rzeczami męża, co chce) jest przekonanych 13% badanych. Natomiast 9% uważa, że podczas kłótni domowej obrażanie lub kierowanie wyzwisk w stronę partnera przez partnerkę jest czymś normalnym.”⁶³

Znęcanie psychiczne, tak bardzo preferowane przez kobiety jest wręcz nieuchwytną formą złego traktowania. Przemoc psychiczna polega głównie na zastraszaniu, manipulacji emocjonalnej, groźbach czy też izolowaniu. Stosowanie przemocy psychicznej jest w pewien sposób bezpieczniejsze z punktu widzenia oprawcy, bowiem znacznie redukuje możliwość odwetu ze strony partnera. Nie pozostawia widocznych śladów, jest trudna a nawet wręcz niemożliwa do wykrycia. „Z badań przeprowadzonych przez TNS OBOP w 2010 roku wynika, że kobiety stanowią 30% sprawców przemocy psychicznej, 32% ekonomicznej i 25% fizycznej.”⁶⁴ Prawda jest jednak taka, że kobiety mają większe skłonności do obrzucania obelgami, stalkingu atakowania swoich partnerów.„Do przejawów przemocy psychicznej stosowanej przez kobiety w rodzinie należy również prowokowanie kłótni, inicjowanie awantur, okazywanie humorów, wybuchy gniewu, systematyczne drwienie i szydzenie, wyśmiewanie i narzucanie swojej woli, a także uniemożliwianie lub ograniczanie bliskim kontaktów rodzinnych i/lub społecznych”⁶⁵

Przemoc doznawana przez mężczyzn jest niezwykle trudna do opisanie i oszacowania. Takie zjawisko jest odbierane przez społeczeństwo jako objaw słabości i tchórzostwa. Być ofiarą przemocy ze strony kobiety bardzo często dla mężczyzny jest równoznaczne z kompromitacją i nieudacznictwem. Wpływa to również na postrzeganie siebie jako samca-, czyli tego, który powinien dominować, mieć władzę i być silniejszym. Pomimo postępu w sferze obyczajów, mężczyźni nadal nie wyzbyli się przekonania o własnej sile. Poniekąd z tego powodu, gdy partnerowi nie udaje się osiągnąć wyznaczonego celu, jest on wyszydzany i krytykowany przez swoją kobietę. Jednak czy takie stanowisko nie sprawia wrażenia zrzucenia odpowiedzialności za przemoc wobec mężczyzn na nich samych? Warto również wspomnieć o szantażu emocjonalnym. „Jest to potężna

⁶³ Agnieszka Bojkowska:wybrane przestępstwa związane z problematyką przemocy w rodzinie. W Problematyka przemocy w rodzinie. Pod red nauk Ewa Kowalewska Borys, str.53

⁶⁴<http://www.niebieskalinia.org>

⁶⁵ M.Cybalski:Przemoc stosowana przez kobiety.str 320

forma manipulacji, polegająca na tym, iż nasi bliscy grożą nam- bezpośrednio lub pośrednio-że nas ukarzą, jeśli nie zrobimy tego, czego sobie życzą.(...)Posługująca się nim osoba wie, jak bardzo cenny dla nas jest związek z nią. (...)Wiedząc, że potrzebujemy miłości i aprobaty, nasz szantażysta grozi, że nas ich pozbawi, albo też swoim zachowaniem utwierdza nas w przekonaniu, że musimy sobie na nie zasłużyć.”⁶⁶ Techniki szantażu mogą być niejednoznaczne, co dodatkowo utrudnia dostrzeżenie momentu, w którym w relacji zaczynają rozwijać się elementy manipulacji. „Manipulacja przekształca się w szantaż emocjonalny, kiedy stosowana jest wielokrotnie, by zmusić nas do poddania się żądaniom szantażysty kosztem naszych pragnień i naszego dobra.”⁶⁷ Psychologowie wprowadzili również termin makiawelizmu, który wyraża się w skłonnościach do manipulowania innymi ludźmi. Osoba manipulująca wówczas przejawia wszelkie płytkie emocje bądź też nie wykazuje ich wcale, nie uznaje ogólnie przyjętych norm i reguł, przejawia także wysoki poziom oportunistycznego społecznego. W relacjach z innymi osobami myśli wyłącznie o osiągnięciu własnych korzyści.⁶⁸

Bardzo dostępną dla kobiet formą przemocy jest też przemoc seksualna, choć bardzo często jej formy są przypisywane mężczyznom. Przemoc seksualna ma głęboki wpływ na zdrowie fizyczne i psychiczne ofiary. Według Z.L. Starowicza „następstwa aktów przemocy seksualnej ze strony kobiety wobec płci męskiej są bardziej urazowe niż przemoc mężczyzn wobec kobiet (...) poszkodowana kobieta częściej ujawnia takie przeżycia(...) w przypadku mężczyzn istnieją bariery ambicjonalne i emocjonalne przed ujawnieniem takiego zdarzenia.”⁶⁹ W wyniku stosowania tego rodzaju przemocy, ofiara ponosi zatem bardzo poważne konsekwencje. „W przypadku kobiet polega ona między innymi na lekceważeniu i ośmieszaniu męża w trakcie kontaktów seksualnych, jawnym nawiązywaniu romansów z innymi mężczyznami, wyśmiewaniu potencji seksualnej męża wobec osób trzecich, zadawanie mu bólu podczas aktywności seksualnej itp.”⁷⁰ Jako formę przemocy seksualnej stosowanej przez kobiety można uznać długotrwałe odmawianie zbliżeń z partnerem. Od niedawna również można usłyszeć o prostytutce rodzinnej, której poddają się kobiety. Polega ona na wykorzystywaniu swojego ciała

⁶⁶ S.Forward, D.Frazier, „Szantaż emocjonalny” Gdańsk 2005, str.12

⁶⁷ S.Forward, D.Frazier, „Szantaż emocjonalny” Gdańsk 2005, str. 27

⁶⁸ Marian Cabalski:Przemoc stosowana przez kobiety. Str.115

⁶⁹ Z.L Starowicz :Przemoc seksualna, Warszawa 1999 str,127

⁷⁰ Marian Cabalski:Przemoc stosowana przez kobiety. Str.59

w celu osiągnięcia korzyści bądź też szantażu na partnerze. „Szara strefa prostytucji rodzinnej jest bardzo mało znana społeczeństwu, gdyż nie mówi się o niej w środkach masowego przekazu(...) Pod wpływem prostytucji rodzinnej ojcowie nabywają się schorzeń o nazwie: wycofanie, bezdomność, niezaradność, alkoholizm, otyłość.”⁷¹

Przemoc stosowana przez kobiety bardzo często polega na wykluczeniu z ojcostwa. W swej przemocy kobiety bardzo często posługują się dziećmi, traktując je jako skuteczny element do manipulacji i szantażu. Bardzo często dziecko jest pionkiem w konflikcie rozgrywanym przez matkę. „Kiedy maltretująca kobieta widzi, że mężowi zależy na bliskim kontakcie z dziećmi, stara się manipulować ich uczuciami przeciwko ojcu?”⁷². Zabranianie spotkań z dzieckiem, wyszydzanie i drwienie z ojca, zmniejszanie bądź całkowite niwelowanie autorytetu ojca w oczach dziecka to tylko kilka z wielu opcji, z których korzystają kobiety, aby jak najskuteczniej uprzykrzyć życie swemu partnerowi.

Przemocą akceptowaną przez kobiety jest- a jakże- przemoc ekonomiczna. Nie od dziś bowiem wiadomo, że dla kobiety nie ma takiej sumy pieniędzy, której nie byłaby w stanie wydać. „Przemocą w sferze ekonomicznej, czyli finansów i majątku, pracy- może być korzystanie z finansów bez porozumienia z drugą osobą na przykład zaciąganie obciążających kredytów, pożyczek, zmuszanie do udowadniania swoich finansowych potrzeb; zabieranie wspólnego majątku bez uzgodnienia; niezaspokajanie czy pozbawienie potrzeb materialnych rodziny czy partnera; odbieranie zarobionych pieniędzy; uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej; szantażowanie.”⁷³

Badanie internetowe przeprowadzone przez redakcję portalu www.wstroneojca.pl, skupiającego mężczyzn- ojców, których kobiety zamieniły życie w piekło, wykazało częstość występowania poszczególnych zachowań przemocowych kobiet wobec mężczyzn.⁷⁴

-ograniczanie lub uniemożliwianie kontaktu z dziećmi 31,9%

-krytyka, słowne obelgi 17,7%

⁷¹ www.fundacjaojcow.org.pl: co pisze prasa o ojcach

⁷² M.Cabalski: Przemoc stosowana przez kobiety, str.343

⁷³ www.wstroneojca.pl:O przemocy w rodzinie doświadczanej przez mężczyzn

⁷⁴ www.wstroneojca.pl:S.Mielnik-Mężczyzna jako ofiara przemocy domowej

- negatywne nastawianie dzieci przeciwko drugiemu rodzicowi 14,2%
- uporczywe odmawianie kontaktów seksualnych lub przymuszanie do kontaktów seksualnych 10,6%
- trwonienie wspólnego majątku 7,1%
- straszenie rozwodem, wysokimi alimentami, pozbawieniem mieszkania lub majątku 6,2%
- utrudnianie kontaktów z najbliższą rodziną lub znajomymi 4,4%
- kontrolowanie 3,5%
- utrudnianie lub uniemożliwianie korzystnie ze wspólnych rzeczy, pieniędzy lub mieszkania 2,7%
- bezpośrednia przemoc fizyczna 1,8%

Podobne wyniki ukazuje także raport CBOS pod tytułem Przemoc i konflikty w domu, z lutego 2005, który ukazuje, iż „kobiety wyzywają i obrażają partnerów niemal równie często jak mężczyźni swoje partnerki.”⁷⁵ Te dane jednoznacznie potwierdzają zjawisk istnienia przemocy wobec mężczyzn.

2.1 STEREOTYPOWY ORAZ KOBIEC

„(...) kobieta jest bardziej współczująca niż mężczyzna i bardziej skłonna do łez; jest więcej zazdrosna i skłonna do użalania się na los, do miotania obelg i do bicia, łatwiej zniechęca się i popada w rozpacz; jest więcej bezczelna i więcej kłamliwa, a także dająca się łatwiej oszukać i mniej prędko zapomina; ona wreszcie mniej odczuwa potrzebę spania, lecz jest także mniej czynna i na ogół bardziej powolna w działaniu niż mężczyzna, poprzestaje też na mniejszej ilości pokarmu.(...) Samiec jest skłonniejszy do niesienia pomocy i, jak powiedzieliśmy, jest także odważniejszy od samicy, lecz gdy samca się uderzy, samica rzuca się do ucieczki.”⁷⁶

Od wieków kształtowany wizerunek kobiety uległ ogromnej modyfikacji. Jednak wielu z nas nadal żyje w błędnym przekonaniu na temat płci żeńskiej.

⁷⁵ A.Woźnica:Przemoc wobec kobiet w rodzinie-niezbędnik pracodawcy.Warszawa 2007, str.59

⁷⁶ Arystoteles:Dzieła wszystkie, tom III,WN PWN 1992,[w]M.Cabalski: Przemoc stosowana przez kobiety.str. 558

To pozwala w nieskończoność usprawiedliwiać i tłumaczyć zachowania, które stosują kobiety.

„Nie tylko mężczyźni są sprawcami przemocy domowej, ale z pewnością gdy dochodzi do niej między dorosłymi członkami rodziny, najczęściej właśnie oni występują w tej roli. Próby wyjaśniania przyczyn tego zjawiska często wskazują na specyfikę wzorów kulturowych i stereotypów społecznych, wpływających na sposób rozumienia i doświadczania przez mężczyzn ich tożsamości, czyli tzw. męskości.”⁷⁷ Od lat wśród społeczeństwa kształtuje się szereg wytłumaczeń dla negatywnych zachowań kobiet. „Gdy brakowało jednoznacznych przesłanek tłumaczących zbrodnię dokonaną przez kobietę, ówczesna opinia publiczna była skłonna wierzyć, że sprawczyni w chwilach czynu była szalona. Jeżeli zaś dowody przestępstwa wskazywały na zabójstwo z premedytacją, zwykło się uważać ją za istotę wynaturzoną, to znaczy postępującą wbrew opiekuńczej, łagodnej i biernej naturze swojej płci.”⁷⁸

Stereotyp to nic innego jak „uproszczony, schematyczny obraz osób, grup, stosunków społecznych ukształtowany na podstawie niepełnej lub fałszywej wiedzy, utrwalony jednak przez tradycję i trudny do zmiany.”⁷⁹ Jest to swego rodzaju ukierunkowanie, uogólnienie na temat właściwości kobiet i mężczyzn, mające długą i silnie ugruntowaną historię. Istnieją w każdym społeczeństwie. Współczesne kobiety coraz częściej wybiegają poza utarty stereotyp: słabszej płci. Daleko im bowiem do alma mater. Widać to szczególnie na polu życia osobistego (przybywa samotnych kobiet po trzydziestym roku życia, którym nie spieszy się do zamążpójścia i wicia gniazdka rodzinnego) oraz zawodowego (panie skupiają się mocno na karierze i dążą do sukcesu).”Obecnie kobiety za wszelką cenę próbują stać się takie jak mężczyźni: palą papierosy, noszą spodnie, naśladują inne męskie zachowania. W ten sposób stają się mężczyznami drugiej kategorii.”⁸⁰ Różnica płci jest czy raczej była widoczna na każdym miejscu. Od zawsze występowały cechy typowo męskie jak na przykład: racjonalność, radzenie sobie w trudnych sytuacjach, pewność siebie, skłonności przywódcze. Kobiety natomiast kojarzyły się

⁷⁷ W labiryncie męskości. Jerzy Mellibruda. rok 2001, Czasopismo Niebieska Linia, numer 4

⁷⁸ M. Cabalski: Przemoc stosowana przez kobiety. Str. 142

⁷⁹ www.sjp.pl/stereotyp

⁸⁰ Osho: Księga Kobiet. Duchowa siła kobiecości. Warszawa 2008 str.34

z opiekuńczością, emocjonalnością, trudnością w podejmowaniu decyzji. „Funkcjonujący w XIX wieku patriarchalny model rodziny miał duży wpływ na ukształtowanie się wzorca kobiety powierzchownie wykształconej, nieporadnej, która była w pełni uzależniona od swego męskiego opiekuna.”⁸¹ Warto zwrócić jednak uwagę, że schemat ten uległ modyfikacjom. Stosowanie przemocy wielokrotnie przypisywane jest mężczyznom, natomiast kobietom de facto pozostaje objęcie roli ofiary. Wydawać się może, że rola matki, żony czy też partnerki nie daje szans ani okazji do wykroczeń przeciw pozycji partnera. Warto jednak wspomnieć, iż coraz częściej zwracamy uwagę na pomijanie problemu męskiej dominacji. Gdy któraś płć wychodzi poza przyznaną jej zwyczajowo rolę, społeczeństwo ucieka się do legend, którym nadaje wiarygodność. „Jeśli mężczyźni i kobiety biorą udział w tym samym działaniu z identycznymi konsekwencjami, jak możemy zobaczyć różnicę? Niestety, wtedy pojawia się oparty na stereotypach proces oceniania.”⁸²

Jeszcze nigdy widok zrównoważenia płci nie był tak wyrazisty jak obecnie. „Współczesny wizerunek kobiety sytuuje ją w roli podmiotu uniezależniającego się od stereotypu rodzajowego kobiecości, a więc nakazów i zakazów kultury, ograniczającego jej wolność, godność i poczucie własnej tożsamości, co koresponduje z aktualizującą się perspektywą feministyczną.”⁸³ Nieuniknione jest wzrastanie pozycji kobiet, które są w stanie zastąpić mężczyznę niemal w każdym zawodzie i na każdym stanowisku. Kobiety zdecydowanie odnajdują się w roli głowy rodziny, niekiedy zmuszone są do samodzielnego wychowania potomstwa – muszą być jednocześnie matką i ojcem. Kobiety, postrzegane jako histeryczki w obecnych czasach coraz częściej są twardymi bizneswoman, twardo stąpającymi po ziemi i konsekwentnie dążącymi do wyznaczonego sobie celu. Coraz częściej to one są „głowami rodziny”, coraz częściej też możemy spotkać je w zawodach do tej pory zarezerwowanych dla mężczyzn. Nikogo już nie dziwi widok kobiety w policyjnym czy wojskowym mundurze, panie prowadzące ciężarówkę, tramwaj czy autobus nie wzbudzają już żadnego zaskoczenia. I choć od najmłodszych lat dziewczynkom wpaja się, że to one są wrażliwe i delikatne to warto zauważyć, że w dorosłym życiu

⁸¹ Mężczyzna w rodzinie i społeczeństwie-ewolucja ról w kulturze polskiej i europejskiej. pod redakcją K. Kabacińskiej i K. Ratajczaka str. 267

⁸² <http://www.psychologia.edu.pl/czytelnia/59-niebieska-linia/486-rola-stereotypow-w-diagnozowaniu-przemocy.html>

⁸³ Pospiszyl I. Szczepanik R. Zachowania dewiacyjne kobiet i dziewcząt str. 115

zachowania te są przez kobiety wykluczane. Ostatecznie kształtuje się nowy model kobiecości, w którym kobieta jest „piękna, młoda, szczupła, mądra, bogata, zdolna do podejmowania decyzji, nieco ekscentryczna (...) coraz więcej zorientowanych na indywidualizm i konkurencję kobiet wchodzi w sferę publiczną, wyzwala się od domu i rodziny”⁸⁴

Warto wspomnieć również o koncepcji androgynii, która „łączy w sobie cechy kobiece i męskie, ale w szczególny sposób, ponieważ nie zapewnia im integracji, elastyczności i adaptacyjnego charakteru, ale daje możliwość skorzystania z szerokiego zakresu cech, zarówno męskich, jak i kobiecych, w zależności od sytuacji i własnego wyboru.”⁸⁵To ciekawe pojęcie, które odnosi się do posiadania zdolności do korzystania z tradycyjnych sposobów zachowania przeznaczonego dla określonej płci w zintegrowaniu z rozwiązaniem problemów przypisanych zarówno dla kobiet jak i mężczyzn. Skrupulatną definicję podaje również Słownik Psychologiczny. Według niego androgynia to „występowanie u jednej osoby cech psychicznych charakterystycznych dla kobiet jak i mężczyzn (...) Androgyniczne kobiety są niezależne, asertywne a zarazem opiekuńcze, mają wyższe poczucie własnej wartości i niższy poziom lęku. Androgyniczni mężczyźni są stanowczy i niezależni, ale potrafią okazywać czułość i współczucie.”⁸⁶ W ten sposób kobiety próbują zapobiec swojej słabości, siłą charakteru i odporności na niepowodzenia pragną dorównać płci męskiej. Stereotypy na temat kobiet można wymieniać bez końca: blondynki są głupie, kobieta za kierownicą to nieszczęście.... jednak ich wiarygodność pozostawia wiele wątpliwości.

2.2 MĘŻCZYŻNA W ROLI OFIARY PRZEMOCY

Od niepamiętnych czasów uważano, że mężczyzna jest istotą dominującą, posiadającą wszelkie cechy i właściwości sprzyjające do zajmowania wiodących pozycji w społeczeństwie. Nadszedł jednak czas, kiedy ambicja kobiet uzyskała drogę do sukcesu. Obecnie kobiety nie chcą odgrywać w rodzinie drugoplanowych ról, odrzucając wzorzec wartości męża-partnera. Na dalszy plan zeszło spełnianie się w roli matki, żony i osoby strzegącej ogniska domowego. I nie można się temu

⁸⁴ Kamila Budrowska: Kobieta i stereotypy. Białystok 2000 str.13

⁸⁵ K.L.Kuklińska: Polskie singielki. Płeć kulturowa. Feminizm. Ponowoczesność. Internet.

⁸⁶ www.charaktery.eu/sownik-psychologiczny-haslo:androgynia

dziwić, bowiem każdy człowiek, niezależnie od płci, ma własne plany i pragnienia, które pragnie realizować. Dzisiejszy mężczyzna traktowany jest jako „wielofunkcyjny konstrukt społeczny, który bywa między innymi podręcznym bankomatem, taksówkarzem na zawołanie, bagażowym, bezpłatnym ochroniarzem, dostawcą zakupów, domowym majster-klepką, lub osobą wykonująca inną mniej wdzięczną pracę, której w każdej rodzinie nigdy nie brakuje.”⁸⁷

Tak jak zmienia się postrzeganie pozycji kobiet, tak też zmianie ulega pozycja mężczyzn. Nie urażając nikogo, muszę zaznaczyć, iż panowie utracili swą dominującą pozycję w hierarchii społeczeństwa. „W związkach małżeńskich stroną, która okazuje się bezradna, stają się coraz częściej mężczyźni.”⁸⁸ W wielu przypadkach są wizerunek pobitego czy też zastraszonego mężczyzny nie zaistniał w sposób znaczący w świadomości społecznej, chociaż na wszelkich forach internetowych panie otwarcie i chętnie opowiadają o zachowaniach, jakie kierują w stronę swoich partnerów.

„Wczoraj znów dowiedziałam się, że zrobił ogromny dług w pracy, temat pieniędzy działa na mnie jak płachta na byka ...straszenie się na niego wkurzyłam(...) Wpadłam w szal, wyzywałam go, on dalej nic, więc uderzyłam go w plecy a potem w głowę, ręką. To na niego działa.”⁸⁹

„Za każde głupie spojrzenie lub głupią uwagę on dostaje ode mnie z liścia, z pięści lub kopa w brzuch, w krocze. Do tej pory jeszcze mi nie oddał, często ja prowokuje kłótnie bo nie potrafię bez tego żyć.”⁹⁰

„Może głupio to zabrzmie ale większość mężczyzn jest jak domowe zwierzątka. Trzeba ich ułożyć i wytresować żeby nie byli zagubieni. Dopiero wtedy są szczęśliwi i realizują się w pełni u boku swojej kobiety. Mój dostał w twarz siarczyście raz po jednej głupiej akcji, kiedy mnie okłamał.”⁹¹

„W moim związku jeżeli tylko sobie zasłużę biorę pas i leje go na goły tyłek czasem nawet ponad sto razy. Chłop musi być trzymany krótko. Śmiesz mnie dziewczyny które przynoszą mężom kapcie i piwo przed telewizor a później

⁸⁷ M. Cybalski: Przemoc stosowana przez kobiety. str 343

⁸⁸ M. Cybalski: Przemoc stosowana przez kobiety. str 306

⁸⁹ http://forum.gazeta.pl/forum/w,16,129492951,129492951,bije_meza.html

⁹⁰ http://f.kafeteria.pl/temat.php?id_p=4528984

⁹¹ http://f.kafeteria.pl/temat.php?id_p=4528984

*placzą, że mąż ich nie szanuje czy włóczy się z d***mi po knajpach. Jak sobie wychowają tak mają. Ja wolę bić niż być bita.”⁹²*

„od 5ciu lat mam męża, który nigdy, przenigdy nie podniósł na mnie ręki. I wiecie co? ja to wykorzystuję, często go wyzywam, kopnę (w czułe miejsce- jądra lub brzuch), uderzę z pięści w twarz, często rzucam talerzami i wpadam w histerię. Ostatnio zrobiłam sobie siniaka to poopowiadałam do jego matki, że on mnie uderzył, zrobiła mu taką awanturę (...)”⁹³

Mężczyzna, będący ofiarą przemocy domowej czuje się osobą odizolowaną, samotną. Czuje się wykluczony ze środowiska a nawet gorszy od innych. Nie widzi żadnych szans na rozwiązanie swoich problemów, wstydzi się prosić o pomoc. Zwykle nie może liczyć na wsparcie bliskich osób, nie wspominając już o jakichkolwiek instytucjach, które de facto nie uznają istnienia przemocy wobec płci męskiej. „Przemoc kobiet wobec mężczyzn jest wciąż tematem tabu. Problem jest problemem złożonym, a świadomość społeczeństwa w tej materii- niewielka. Mężczyzna, który dostaje w skórę od swojej żony czy partnerki nie tylko nie budzi współczucia, co raczej staje się obiektem drwin i śmiechu albo wzbudza politowanie. Mężczyźni zdają sobie z tego sprawę, dlatego często milczą i wchodzą w rolę ofiary.”⁹⁴

Klasyfikacji mężczyzn-ofiar przemocy podjął się Marian Cybalski. Według niego występują modelowe cechy osobowości, które wykazuje mężczyzna, wobec którego partnerka stosuje przemoc. Wyróżnił on sześć charakterystycznych cech:

-„życzliwie usposobiony do ludzi, a tym samym posiadający zdolność wybaczenia zniewag i krzywd ze strony osoby najbliższej, poza strefą życia osobistego radzący sobie z problemami pojawiającymi się w kontaktach z innymi ludźmi;

-zrównoważony emocjonalnie, jakkolwiek często bierny lub nastawiony na reagowanie defensywne wobec agresji, skłonny przypisywać sobie winę za nieudany związek, przeżywający traumy z powodu udziału w domowych awanturach, zwłaszcza tych, które dzieją się na oczach dzieci;

⁹² http://f.kafeteria.pl/temat.php?id_p=4734126

⁹³ http://f.kafeteria.pl/temat.php?id_p=4734126

⁹⁴ <http://www.nerwica.com/przemoc-koiet-woec-m-czyzn-t39646.html>

- unikający konfrontacji rodzinnych, nieaspirujący do odgrywania roli decydenta w sprawach małżeństwa i rodziny, nastawiony na współpracę lub podporządkowanie;
- zdolny do długotrwałego znoszenia kobiecej dominacji i towarzyszących jej aktów przemocy psychicznej i fizycznej;
- poważnie traktujący rolę męża i ojca, wbrew niekorzystnym okolicznościom zabiegający o udany kontakt z domownikami, wyrozumiały i tolerancyjny, rezygnujący z udanego życia osobistego na rzecz trwałości założonej przez siebie rodziny;
- mało stanowczy i niekonsekwentny, często z kompleksami niższości lub wyuczonej bezradności, nieświadomy wpływu udanego życia seksualnego na klimat małżeństwa, niezdolny do wyprowadzenia związku małżeńskiego z sytuacji krytycznej, zwłaszcza wobec braku pomocy z wewnątrz i zewnątrz rodziny.”⁹⁵

Christophe Regina wyróżnia cztery etapy, na które można podzielić okres stosowania przemocy wobec mężczyzny. Jest to „wypieranie ze środowiska, poczucie winy, uświadomienie oraz reakcja.”⁹⁶ Pierwszy etap charakteryzuje się odrzucaniem przez mężczyznę faktu, że kobieta stosuje wobec niego przemoc. Wtedy również bagatelizują i tłumaczą zachowania partnerki. W kolejnej fazie mężczyzna uważa, że to z jego przyczyny partnerka stosuje wobec niego przemoc. Uważa się za winnego tego zjawiska. Następnie pojawia się uświadomienie sytuacji, lecz również brak jakiegokolwiek reakcji z powodu obawy przed opinią otoczenia bądź utratą rodziny. Ostatni, najważniejszy a zarazem najtrudniejszy etap polega na przeciwstawieniu się działaniom partnerki. Może to być na przykład szukanie wsparcia u bliskich, poinformowanie ich o swoim problemie. Niekiedy jednak jest to efektem własnej bezsilności, która potęgując może doprowadzić do niechcianych zachowań. Jednak najczęściej pojawia się sytuacja, gdy mężczyzna absolutnie nie reaguje na zachowania partnerki i mimowolnie poddaje się jej destrukcyjnym działaniom. „Systematycznie wykpiwany mąż niepostrzeżenie dla samego siebie wzrasta w rolę kozła ofiarnego albo groteskowej postaci, wobec której żona okazuje

⁹⁵ M. Cybalski: Przemoc stosowana przez kobiety. str 347-348

⁹⁶ Christophe Regina: Przemoc kobiet. Historia społecznego ładu str. 67

przy osobach trzecich mniej lub bardziej ostentacyjne lekceważenie.”⁹⁷ Bardzo często wpływ na tą decyzję ma dziecko, dla którego ofiara-ojciec chce jak najlepiej. Może obawiać się o to, iż jeśli sam sprzeciwi się partnerce, wówczas będzie chciała ona wyładować emocje na ich dziecku. Mężczyźni, gromadząc w sobie pokłady bezsilności popadają w depresję, załamanie nerwowe i co najważniejsze-są zwykle pozbawieni jakichkolwiek form wsparcia. Krzywdzona kobieta budzi współczucie i chęć pomocy, a krzywdzony mężczyzna- politowanie lub drwiną. Zwykle jego los pozostaje każdemu obojętny. Niestety zbyt mało osób, instytucji zajmuje się przemocą wobec mężczyzn. Mężczyzna jako ofiara ma zdecydowanie mniejsze szanse na uzyskanie pomocy aniżeli kobieta, znajdująca się w tej samej sytuacji. Według Ireny Pospiszyl wpływ na tak stan mają następujące okoliczności:

-funkcjonowanie systemu, który przedstawia mężczyzn jako bardziej agresywnych od kobiet;

-przekonanie, że mężczyzn trudniej jest skrzywdzić, bo mają lepszą pozycję społeczną a także skutecznie potrafią bronić się przed przejawami kobiecej agresji;

-zdecydowanie większa siła fizyczna, sposób wychowania na zaradnego, twardego obywatela nieokazującego słabości i bezsilności; kreowanie wizerunku istoty mniej podatnej na wpływy i zachowania innych; odporność na zadawanie bólu;

- potrzeba dominacji występująca wśród mężczyzn,⁹⁸

„Słyszysz codziennie, że jesteś beznadziejny, zrujnowałeś mi życie, nic nie umiesz, za mało zarabiasz, jesteś fatalnym ojcem ubierając to w odpowiednie epitety. W związku, który trwa latami ona wie, co powiedzieć, żeby Cię zabolalo, w jakim momencie uderzyć i w co. Można się bronić, oczywiście ale ta obrona zawsze prowadzi do kłótni, awantury. Próbujesz tego kilka razy, później odpuszczasz bo nie chcesz konfliktu, nie chcesz żeby dzieciaki to słyszały.(...)Wycofujesz się i stajesz się workiem na jej frustrację. Efekt-depresja gratis. Owszem, można się spakować i rozstać a nie żyć w toksycznym związku, ale wiercie mi drogie panie- większość z nas- mężczyzn ma bardzo silne poczucie obowiązku wobec rodziny i dzieci.(...)”

⁹⁷ M.Cybalski: Przemoc stosowana przez kobiety.str 326

⁹⁸ Irena Pospiszyl: Razem przeciw przemocy, str.33

Powiem tylko tyle: siłą mężczyzny jest jego kobieta a tak wiele z Was nam ją odbiera”⁹⁹

Przytoczona wypowiedź mężczyzny, znaleziona na jednym z wielu forów internetowych jest głosem wszystkich mężczyzn doświadczających przemocy ze strony swojej kobiety. Mija się ona z popularnym wyobrażeniem o płci pięknej jednak całkowicie oddaje rzeczywisty stan zjawiska.

2.3 SKUTKI PRZEMOCY

Ofiary wieloletniej przemocy, mają poważne uszczerbki w zakresie umiejętności podejmowania różnego pokroju aktywności. Część z nich odcięta jest od kontaktu ze światem przez brutalne działania partnera- sprawcy. „Sytuację ofiar przemocy domowej często porównuje się do sytuacji ofiar zamachów terrorystycznych. Jednak należy zwrócić uwagę na to, iż tragizm sytuacji ofiar przemocy w rodzinie polega przede wszystkim na tym, że są krzywdzone w swojej rodzinie przez osoby najbliższe, które często twierdzą, że je kochają.”¹⁰⁰

Co powoduje, że mężczyzna nagle ztraca swoje bezpieczeństwo i poczucie dominacji? Idąc najprostszym tropem, możemy mówić tu o bezsilności, braku umiejętnego sprzeciwienia się sprawcy, lęku przed zemstą, wstydzie a także braku szacunku do samego siebie i przywiązaniu emocjonalnym do sprawcy. Innym czynnikiem może być postawa uległości bądź podporządkowania. Mężczyzna, będący ofiarą przemocy ze strony partnerki podejmuje wszelkie czynności, aby tej przemocy zapobiec i uniknąć. Pomimo, że otoczenie może odbierać pewne zachowania kobiety w stosunku do mężczyzny jako nietakt czy żart, to jednak jej prawdziwe przesłanie zawiera treść, które ewidentnie krzywdzi bądź też rani partnera. Do najczęstszych sposobów radzenia sobie z agresywną kobietą jest „wyjście do innego pokoju lub innego bezpiecznego miejsca, opuszczenie mieszkania, pójście do rodziny bądź przyjaciół, spanie w samochodzie, garażu bądź innym miejscu, gdzie nie będzie atakowany, obiecywanie sprawcy, że spełni

⁹⁹ <http://www.nerwica.com/przemoc-kobiet-wobec-m-czyzn-t39646.html>

¹⁰⁰ K. Michalska, D. Jaszczak-Kuźmińska: Przemoc w rodzinie str.18

każdą jego prośbę lub wymaganie, przyjmowanie odpowiedzialności za wszystkie nieprawdziwe oskarżenia, kierowane pod ich adresem.”¹⁰¹

Przemoc niesie ze sobą bardzo poważne konsekwencje. W tym miejscu należy wspomnieć o zespole stresu pourazowego. „Zaburzenie to zostało pierwotnie rozpoznane u żołnierzy doznających urazów emocjonalnych w czasie wojny oraz u ofiar katastrof i u zakładników porywanych przez terrorystów. (...)Ofiara czuje, jakby jej uczucia znajdowały się w stanie zamrożenia lub związania. Towarzyszy temu gotowość do nagłego pojawiania się reakcji ucieczki lub walki, bez sytuacyjnego uzasadnienia. Obawia się, że zwariowała, nie rozumie tego, co z nią się dzieje.”¹⁰² Do objawów zalicza się najczęściej zaburzenia snu, koszmary senne, wybuchy gniewu i złości, drażliwość oraz podwyższoną czujność. U ofiar przemocy zaobserwowano również syndrom sztokholmski.: Takim mianem określono mechanizm, który zaobserwowano u ofiar zamachu terrorystycznego w Sztokholmie. Zakładnicy zaangażowali się w proces obrony swoich oprawców, zamiast żądać sprawiedliwości czy nawet odwetu. W tej sytuacji można mówić o patologicznej wdzięczności za to, co zamachowiec mógł zrobić, a w rezultacie tego nie uczynił.”¹⁰³ Bardzo zbliżony mechanizm pojawia się u osób, które doznają przemocy. Są wdzięczne za fazy miodowego miesiąca, usprawiedliwiają i tłumaczą swego oprawcę, są mu wdzięczne za to, że żyją.

Zespół/syndrom maltretowanego męża to nic innego jak nagminne i okrutne prześladowanie partnera. Są to „ wszelkie zachowania, które prowadzą do zdominowania i objęcia pełną kontrolą życia partnera w celu pozbawienia go swobody działań i podejmowania decyzji, czyli faktycznego ubezwłasnowolnienia.”¹⁰⁴ Termin ten, mimo iż wprowadzony w 1997 roku, do dnia dzisiejszego nie doczekał się wnikliwego badania i zakreślenia skali ofiar, jaką obejmuje. Najczęściej „ujawnia formy agresji słownej, (poniżanie, ośmieszanie, lekceważenie), coraz częściej też są to różnorodne formy agresji fizycznej (bicie, zadawanie ran)¹⁰⁵. Nie jest tajemnicą, iż zachowania przyczyniające się

¹⁰¹ www.wstroneojca.pl: Mężczyźni-ofiary przemocy domowej

¹⁰² <http://www.psychologia.edu.pl/czytelnia/50-artykuly/712-psychologiczne-aspekty-przemocy-domowej.html>

¹⁰³ K. Michalska D. Jaszczak-Kuźmińska: Przemoc w rodzinie str.23

¹⁰⁴ E. Mandal: Miłość, władza i manipulacja w bliskich związkach WNW PWN Warszawa 2008 str. 212

¹⁰⁵ Z.L Starowicz. Przemoc seksualna. Warszawa 1999 str. 123

do powstawania takiego stanu muszą być systematyczne i stosowane przez dłuższy czas. Zjawiska charakteryzujące syndrom maltretowanego męża to:

- agresja fizyczna partnerki wobec partnera;
- ośmieszanie, poniżanie, lekceważenie mężczyzny;
- relacjonowanie intymnych szczegółów współżycia z innymi mężczyznami;
- jawne nawiązywanie romansów oraz kontaktów seksualnych z innymi mężczyznami;
- ośmieszanie i lekceważenie męża w czasie prób podjęcia przez niego kontaktów seksualnych;
- demonstrowanie wstrętu i odrazy wobec partnera;¹⁰⁶

Osoby doznające przemocy:

- „mają objawy PTSD oraz inne zaburzenia;
- cierpią na depresję;
- w większym stopniu, niż osoby ze związków konstruktywnych, zapadają na choroby somatyczne;
- nadużywają alkoholu i sięgają po środki psychoaktywne;”¹⁰⁷

Na podstawie analizy artykułu Ewy Dąbrowskiej¹⁰⁸ możemy wyróżnić także społeczne skutki przemocy. Zalicza się do nich rozpad rodzin i pożycia małżeńskiego, i co się z tym wiąże, także samotne wychowywanie dzieci. Pojawia się również dehumanizacja stosunków ludzkich. Człowiek z punktu widzenia ofiary przemocy staje się istotą przejawiającą zwierzęce zachowania oraz pozbawioną jakichkolwiek zasad prawidłowego współżycia społecznego. Warto również wspomnieć o stygmatyzacji, które obejmuje zarówno ofiarę jak i sprawcę i co się z tym wiąże- wykluczenie z życia społecznego i środowiska. Ofiara ujawniając się zostaje narażona na nadmierną troskę bądź też całkowitą

¹⁰⁶ E.Mandal: Miłość, władza i manipulacja w bliskich związkach, Warszawa 2008, str. 211-213

¹⁰⁷ K.Michalska D.Jaszczak-Kuźmińska: Przemoc w rodzinie str.25

¹⁰⁸ Ewa Dąbrowska „Przemoc w rodzinie jako zjawisko społeczne.” W problematyka przemocy w rodzinie. Str.22

izolację. Rodzina, w której dochodzi do przemocy jest odsuwana od społecznego życia i nieakceptowana w środowisku, w którym dotychczas funkcjonowała.

ROZDZIAŁ III. METODOLOGIA BADAŃ WŁASYCH

Słowo *metodologia* oznacza: „grupę zagadnień czysto warsztatowych, związanych z pracą badawczą w danej dziedzinie. Są to więc problemy możliwie doskonałych technik gromadzenia danych, ich trafności i niezawodności, zasad dobierania próby, metod merytorycznej i statystycznej analizy wyników.”¹⁰⁹ Inspiracją do podjęcia niniejszych badań stał się przypadkowy artykuł, zamieszczony w prasie. Jego treść przedstawiała historię młodego mężczyzny, który przez długi okres był bity przez swoją partnerkę a także zmuszany do podejmowania czynności seksualnych.

3.1. CEL BADAŃ

Aby w precyzyjny sposób przedstawić cel podejmowanych badań, należy przede wszystkim uświadomić sobie, co skłoniło nas do podjętych działań oraz w jaki sposób można wykorzystać zdobyte informacje. Głównym założeniem bowiem jest ich wiarygodność i użyteczność. "Proces badawczy, jak każdy proces poznania, jest świadomą, celową i zamierzoną czynnością poznającego podmiotu. Wszelka zaś działalność, która ma prowadzić do określonego celu powinna być sterowana metodycznie za pomocą określonych reguł i wskazań determinujących i kontrolujących postępowanie człowieka".¹¹⁰

Ważnym elementem pracy jest wyznaczenie celu, któremu ma służyć cały proces badawczy. Cel badań polega na zrozumieniu powodu, dla jakiego podejmujemy badania i do czego mogą być przydatne uzyskane w nich wyniki. Wyróżniamy:

- cele poznawcze –dotyczą zrozumienia, ustalenia istnienia zjawiska,
- cele teoretyczne – dotyczą sformułowania ogólnych założeń i koncepcji
- cele praktyczne –zawierają w sobie ustalenie przydatności jakiejś metody.

¹⁰⁹ H. Muszyński, Metodologiczne problemy pedagogiki, Ossolineum, Warszawa 1967, s.6

¹¹⁰ J. Sztumski, Wstęp do metod i technik badań społecznych, Warszawa 1984, s.46

Cel główny:

-zbadanie zjawiska przemocy stosowanej przez kobiety wobec mężczyzn;

Cele szczegółowe:

-zbadanie stanowiska mężczyzn w sytuacji, gdy stają się oni ofiarami przemocy ze strony kobiet;

- rozpoznanie zjawiska przemocy stosowanej przez kobiety, jej rodzaje i poziomy;

-analiza motywów kierujących kobietami, które stosują przemoc wobec mężczyzn;

-analiza reakcji środowiska na temat przemocy wobec mężczyzn;

3.2. PYTANIA BADAWCZE:

Każde badania naukowe rozpoczyna się od sformułowania problemu badawczego. W literaturze z zakresu metodologii spotykamy najczęściej określenie problemu badawczego jako pytania lub zbioru pytań.¹¹¹ Według M. Łobockiego „problemy badawcze są to pytania, na które szukamy odpowiedzi na drodze badań naukowych”¹¹²

Główne pytania, postawione w toku przygotowywania pracy brzmi następująco:

1. Jak przedstawia się sytuacja mężczyzny będącego ofiarą przemocy?
2. Jaki rodzaj przemocy jest najczęściej wybierany przez kobiety?

Do pytań głównego postawiono następujące pytania szczegółowe:

1. Jakie czynniki, w stopniu istotnym wpływają na stosowanie przemocy przez kobietę?

¹¹¹ Z. Zaborowski, Wstęp do metodologii badań pedagogicznych, Wrocław 1973, s.135

¹¹² M.Łobocki, Metody badań pedagogicznych, PWN, Warszawa s.56

2. Czy zjawisko stosowania przemocy przez kobietę jest zależne od popularyzowania równouprawnienia, feministycznych poglądów?

3. Co decyduje o fakcie, iż mężczyźni trudniej niż kobiecie zapobiec stosowaniu wobec niego przemocy?

4. Jakie cechy mężczyzny mogą wpływać na fakt, że staje się on ofiarą przemocy ze strony swojej partnerki?

3.3 HIPOTEZY BADAWCZE

Efektom określenia pytań badawczych jest możliwość sformułowania hipotez. Hipoteza, pochodząca od greckiego słowa *hypothesis* to przypuszczenie, domysł, co do którego istnieje duże prawdopodobieństwo, że jest rozwiązaniem przytoczonego problemu. Hipoteza badawcza to najprościej ujmując przypuszczalna odpowiedź na pytanie postawione w problemie badawczym. Jest to bardzo istotny składnik badań naukowych. Hipoteza to, bowiem według definicji znalezionej w obszernej literaturze „...twierdzenie, co, do którego istnieje prawdopodobieństwo, że będzie ono stanowić prawdziwe rozwiązanie postawionego problemu”. Bądź również „naukowe przypuszczenie o obecności, istnieniu danego zjawiska jego wielkości, częstotliwości występowania lub stosunku do tego zjawiska innych...”¹¹³

Do pierwszego, głównego pytania badawczego sformułowano następującą hipotezę:

H1: Sytuacja mężczyzny w roli ofiary jest zdecydowanie trudniejsza niż kobiety.

Według Sławomira Mielnika „sytuacja panująca wokół przemocy jest korzystna dla kobiet(...) wiele z nich wykorzystuje to, i niesłusznie oskarża partnera w sytuacji konfliktu. Cierpią na tym mężczyźni, którzy są autentycznymi ofiarami. Jeśli już zgłoszą gdzieś swój problem, napotykają na nieporozumienie.(...) policja, prokuratura wykazuje się nadgorliwością,

¹¹³ J. Pieter: *Ogólna metodologia pracy naukowej*, Wrocław - Warszawa - Kraków 1967, s. 82

gdy przestępstwo przemocy popełni mężczyzna, a inaczej gdy popełni je kobieta, którą najczęściej traktuje się łagodniej.”¹¹⁴

Do drugiego, głównego pytania badawczego sformułowano następującą hipotezę:

H2. Kobiety najczęściej preferują stosowanie przemocy psychicznej wobec mężczyzn.

Według Renaty Szczepanik „kobiety i dziewczynki manifestują agresję poprzez zachowania werbalne bądź formy agresji pośredniej(...) wzajemne dokuczanie, złośliwe plotki są zarezerwowane dla dziewcząt.”¹¹⁵ Przemoc psychiczna jest bowiem zdecydowanie łatwiejsza do zastosowania przez kobiety. „Stosujące przemoc psychiczną w rodzinie kobiety dążą do zdominowania najbliższego otoczenia, często-niejako po drodze-przekraczając granice wyznaczone przez wolność drugiego człowieka i jego poczucie wolności. Zagrożone w utrzymaniu dominującej pozycji żony i matki mają skłonność do manipulowania partnerami i dziećmi, wzbudzają w nich poczucie winy, posługują się kłamstwami, podstępem lub przemocą.”¹¹⁶

Do pierwszego, szczegółowego pytania badawczego sformułowano następującą hipotezę:

H1. Wzorce zaczerpnięte z wcześniejszych relacji, doświadczenia z dzieciństwa, rozczarowanie partnerem i jego stylem życia także brak prawidłowej reakcji w związku znacznie wpływają na zjawisko przemocy stosowanej przez kobiety.

Według Mariana Cabalskiego „ Obecnie żony coraz częściej reagują niezadowolaniem i gniewem, a niekiedy nawet agresją wobec mężów niespełniających ich oczekiwań, uczuciowo obojętnych lub dopuszczających się zdrad.”¹¹⁷ Ten sam autor stwierdza również, że „podłożem konfliktów (...)

¹¹⁴ http://www.prawoajca.org.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=260:mczyz-na-jako-ofiara-przemocy-domowej-sawomir-mielnik&catid=1:najnowsze-wiadomoci&Itemid=50

¹¹⁵ R.szczepanik: Kulturowo-społeczna płęć agresji. Perspektywa pedagogiczna str.57 w socjologiczne i psychopedagogiczne...

¹¹⁶ Marian Cabalski Przemoc stosowana przez kobiety.str317

¹¹⁷ Marian Cabalski Przemoc stosowana przez kobiety.str.305

staje się niemal każda okoliczność życia rodzinnego a przede wszystkim problemy finansowe, pochopne wydawanie wspólnych pieniędzy, zanik poczucia wspólnoty rodzinnej, zaniedbywanie najbliższych a przede wszystkim rozczarowanie sposobem życia partnera/partnerki.”¹¹⁸

Do drugiego, szczegółowego pytania badawczego sformułowano następującą hipotezę:

H2. Propagowanie treści feministycznych, nagminne głoszenie form równouprawnienia a także emancypacja wpływa na rosnącą dominację pozycji kobiet, co ostatecznie oddziałuje na stosowanie przemocy wobec mężczyzn.

Według Sabiny Krawiec „zanika już tradycyjny model rodziny, w której kobieta pozostaje w domu i wychowuje dzieci a mężczyzna zarabia na utrzymanie rodziny. Współczesne kobiety pracują na równi z mężczyznami.”¹¹⁹ Natomiast Renata Szczepanik zauważa, że „dużą popularność wśród kryminologów zyskało przekonanie, że wchodzenie przez kobiety w coraz to nowsze role społeczne będzie powodowało wzrost popełnianych przez nie czynów(...) kierunek zmian zjawiska przestępczości kobiet oraz jego dynamikę determinują w sposób bezpośredni ruchy wyzwolenia kobiet. Rezultatem tych zmian jest upodabnianie się zachowań kobiet do mężczyzn, a co za tym idzie, zwiększenie aktywności kryminalnej kobiet.”¹²⁰ Kobiety coraz częściej sprzeciwiają się panującym na ich temat przekonaniom, odrzucają także role życiowe. Nie wyrażają zgody na zależność od mężów, chcą same decydować o sobie. „Współcześnie młode kobiety, bez względu na to, gdzie mieszkają, są bombardowane komunikatami o potrzebie dawania sobie rady w każdych okolicznościach, konkurowania ze wszystkimi o wszystko, radykalnego przeciwstawiania się formom męskiej dominacji.”¹²¹

¹¹⁸ Marian Cabalski Przemoc stosowana przez kobiety.str.305

¹¹⁹ Sabina Krawiec: Niektóre uwarunkowania przemocy w Polsce. Aspekty socjologiczne [w] Socjologiczne i psychopedagogiczne aspekty przemocy str.30

¹²⁰ Irena Pospiszyl,Irena Szczepanik: Zachowania dewiacyjne dziewcząt i kobiet str.58

¹²¹ Marian Cybalski Przemoc stosowana przez kobiety str.267

Do trzeciego, szczegółowego pytania badawczego sformułowano następującą hipotezę:

H3 Stereotypy na temat przemocy, odbiór społeczny mężczyzn jako ustawiających reguły, mity dotyczące mężczyzny jako „silnego, stabilnego emocjonalnie człowieka” wpływają a fakt, iż mężczyźni trudniej zdecydować się na szukanie pomocy. Poza tym kobiety wybierają zazwyczaj przemoc psychiczną, która jest trudna do wykrycia i udowodnienia.

„ W świadomości społecznej utrzymuje się wytworzony przez wielowiekową tradycję obraz kobiety jako istoty słabej, bezbronnej, wyrozumiałej i opiekuńczej, delikatnej i niewinnej, ze skłonnościami do podporządkowania się. Jednak uważnie badana rzeczywistość dostarcza licznych dowodów na to, że w znaczącej liczbie przypadków wizerunek ten jest nieprawdziwy.”¹²² Wszystkim ludziom, nie tylko tym mającymi styczność z przemocą na co dzień trudno jest uwierzyć, że kobieta może tyranizować swojego partnera. „Zakorzenione w społeczeństwie tradycyjne wyobrażenie słabej kobiety chroni sprawczynie przemocy domowej, podobnie jak stereotyp troskliwej matki.”¹²³ Mężczyźni obawiają się etykiety „pantoflarza”, często milczą również ze względu na dzieci i obawę przed ich utratą. Bardzo często padają ofiarą przemocy psychicznej, której nikt nie jest w stanie zidentyfikować.

Do czwartego, szczegółowego pytania badawczego sformułowano następującą hipotezę:

H4. Mężczyzna spokojny, nieokazujący dominacji w związku najczęściej pada ofiarą przemocy domowej.

„W małżeństwach, w których kobieta jest sprawcą przemocy, bierny i niewydolny mąż uznawany jest za bezwartościowego i niepotrzebnego. Dla silniejszej psychicznie kobiety staje się kulą u nogi. Skoro nie sprawdził się jako głowa rodziny i nie potrafi udzielić żonie oczekiwanego wsparcia, zasługuje na wzgardę i złe traktowanie.”¹²⁴ Ugodowy partner staje się łatwym celem dla bezwzględnie działającej kobiety. „Jego zniewieściałość manifestuje się przede wszystkim łagodnym, uczuciowym i wyrozumiałym usposobieniem, dążeniem do spokoju

¹²² M.Cybalski:Przemoc stosowana przez kobiety.str 317

¹²³ M.Cybalski:Przemoc stosowana przez kobiety.str322

¹²⁴ M.Cybalski:Przemoc stosowana przez kobiety.str 332

za wszelką cenę, dbaniem po to aby być lojalnym i kulturalnym w obejściu, a nade wszystko niekonfliktowym.”¹²⁵ Nie ma jasno sprecyzowanych cech osobowości, które pozwoliłyby na wytypowanie potencjalnych ofiar przemocy stosowanej przez kobiety. Zjawisko to może spotkać każdego mężczyznę, niezależnie od wieku, uosobienia i temperamentu. „Potencjalnie każdy mężczyzna może paść ofiarą przemocy, zarówno psychicznej, jak i fizycznej. Od cech charakteru (między innymi i w pewnym stopniu) zależy to, jak długo w takiej sytuacji tkwi i czy potrafi się z niej wyzwolić.”¹²⁶

3.4 METODY, TECHNIKI I NARZĘDZIA BADAWCZE

Aleksander Kamiński metodę badań rozumie jako „zespół teoretycznie uzasadnionych zabiegów koncepcyjnych i instrumentalnych, obejmujących najogólniej całość postępowania badacza, zmierzającego do rozwiązania określonego problemu naukowego”.¹²⁷ Definiując pojęcie metody Zborowski pisze „(...) przez metodę badawczą będziemy rozumieli zespół środków i czynności, za pomocą których zdobywamy różnego typu informacje służące do wydania prawdziwych sądów w określonym wycinku rzeczywistości związanych ze sformułowanym problemem”¹²⁸ Według W. Zaczyńskiego, metoda to „sposób poznania pewnej kategorii faktów lub zjawisk. Jest celowym, planowym, obiektywnym, dokładnym poznawaniem danego wycinka obiektywnej rzeczywistości stosowanym świadomie, z przestrzeganiem właściwych wskazań metodologicznych”¹²⁹ Zgodnie z definicją S. Nowaka, do metod badań pedagogicznych zaliczymy następujące metody: sondaż diagnostyczny, monografia pedagogiczna, metoda indywidualnych przypadków, eksperyment pedagogiczny.¹³⁰ Techniką badawczą nazywa się „czynności praktyczne, regulowane starannie wypracowanymi dyrektywami, pozwalającymi na uzyskanie optymalnie sprawdzalnych informacji, opinii i faktów”.¹³¹

¹²⁵ M. Cybalski: Przemoc stosowana przez kobiety, str. 346

¹²⁶ <http://zdrowiewkrakowie.pl/arttykul/meczczyna.ofiara.przemocy.psychicznej>

¹²⁷ T. Pilch, Zasady badań pedagogicznych, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1977, s. 116

¹²⁸ Z. Zborowski, Wstęp do metodologii badań pedagogicznych, Wrocław- Warszawa- Kraków- Gdańsk 1973, s. 173

¹²⁹ W. Zaczyński: Praca badawcza nauczyciela, WSiP, Warszawa 1968, s. 27

¹³⁰ F. Bereźnicki, Prace magisterskie z pedagogiki, Szczecin 2000, s. 51

¹³¹ Pilch T.: Zasady badań pedagogicznych: strategie ilościowe i jakościowe. Żak, Warszawa 2001, s. 71

I. Metody badań pedagogicznych.

1. Metoda indywidualnych przypadków.

II. Techniki badań pedagogicznych.

1. Wywiad

2. Ankieta

3. Badanie dokumentów, analiza treści,

III. Narzędzia badawcze.

1. Kwestionariusz wywiadu

2. Kwestionariusz ankiety

W celu zgromadzenia odpowiedniego materiału badawczego zastosowałem technikę wywiadu i rozmowy. "Wywiad jest rozmową badającego z respondentem lub respondentami według opracowanych wcześniej dyspozycji (...) służy głównie do poznawania faktów, opinii i postaw danej zbiorowości".¹³² W odróżnieniu od rozmowy jako konwersacji, nie ma charakteru zwykłej rozmowy. W jej toku badający chce uzyskać od respondenta dane określone celem badań. Wywiad jest zatem procesem, w którym badający stara się oddziaływać na rozmówcę stawianymi pytaniami a tym samym skłonić go do udzielania wypowiedzi dotyczących przedmiotu badań.

W niniejszej pracy posłużyłam się również techniką ankiety własnego autorstwa. „Ankieta jest techniką gromadzenia informacji, polegającą na wypełnianiu samodzielnie przez badanego specjalnych kwestionariuszy, na ogół o wysokim stopniu standaryzacji, w obecności lub częściej nie w obecności

¹³² T. Pilch, Metodologia pedagogicznych badań środowiskowych, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1971, s.88

ankietera. Posiada zasadnicze znaczenie dla rozwoju wiedzy teoretycznej i diagnostyczno- opisowej nauk społecznych”¹³³. Ankietowanym zapewniono pełną anonimowość. Warto jeszcze wspomnieć, że przed rozdaniem ankiety respondentom przedstawiono cel, w jakim zostało wykonane badanie. W ankietach mamy do czynienia z pytaniami:

-Zamkniętymi, pozwalającymi udzielić odpowiedzi w ramach możliwości określonych przez autora. Wyróżnić można

- pytanie do rozstrzygnięcia- Tak, Nie, Nie umiem stwierdzić

- pytanie pojedynczego wyboru

-pytanie wielokrotnego wyboru

-pytanie z uszeregowaniem odpowiedzi

- otwartymi, które dają pełną swobodę przy udzielaniu odpowiedzi

-półotwartymi, zawierającymi listę odpowiedzi i dającą możliwość udzielenia dowolnej odpowiedzi.

„Badanie dokumentów i analiza zawartych w nich treści jest techniką badawczą służącą do gromadzenia wstępnych, opisowych, także ilościowych informacji o badanej instytucji czy zjawisku.”¹³⁴

"Kwestionariusz jest zestawem kwestii będących przedmiotem badania, sformułowanych najczęściej jako pytania wymagające pośrednictwa osoby przeprowadzającej wywiad".¹³⁵ Każdy kwestionariusz spełnia przynajmniej trzy podstawowe funkcje:

1) "przełożenie teoretycznej problematyki badawczej na konkretne pytania zadawane respondentom w taki sposób, by uzyskane odpowiedzi dostarczały tych informacji, na których zależy badaczowi;

2) nakłonienie respondenta do udzielania odpowiedzi oraz ułatwienie mu sformułowania tej odpowiedzi poprzez każdorazowe określenie obszaru problemowego;

¹³³ T. Pilch: Zasady badań pedagogicznych, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk, s. 144.

¹³⁴ <http://www.pcdzn.edu.pl/publikacje/Niemiecki/ewaluacja.pdf>

¹³⁵ R. Wroczyński, T. Pilch, Metodologia pedagogiki społecznej, Wrocław-Warszawa- Kraków-Gdańsk 1974, s.179

3) przygotowanie materiału, by był przydatny do ilościowej lub jakościowej analizy".¹³⁶

Ankiety, którymi posługiwałam się w trakcie badań dotyczących pracy, zostały przygotowane przeze mnie osobiście. Wszystkie z nich były anonimowe, jedynym elementem charakteryzującym badanego był jego wiek oraz stan cywilny. Pierwsza z ankiet, skierowana do mężczyzn żyjących w związku z kobietą składa się z 6 pytań: 4 zamkniętych i dwóch otwartych. Ankieta skierowana do mężczyzn nieżyjących w związku składała się tylko z jednego pytania zamkniętego, natomiast pozostałe 7 pytań to pytania otwarte. W pytaniach zamkniętych ankiety zawierały przykładowe odpowiedzi, które zostały wybierane przez badanych. W pytaniach otwartych badani umieszczali własne przemyślenia oraz spostrzeżenia. Ankieta skierowana do kobiet składała się z 10 pytań zamkniętych. Zawarte w niej zostały również przykładowe odpowiedzi, które wybierały badane osoby. W tym przypadku kobiety nie były klasyfikowane za pomocą żadnych kategorii.

W pracy został również wykorzystany wywiad. Wywiady zostały przeprowadzone w trakcie spotkań z mężczyznami, którzy wcześniej wyrazili zgodę na przedstawienie swojej historii. Rozmówcy zostali poinformowani o celu przeprowadzanych badań. Zapewniono im również całkowitą anonimowość poprzez zmianę imion, miejscowości w analizie badań. Do wywiadu zostały przygotowane pytania pomocnicze. Wypowiedź rozmówców miała charakter dobrowolny, bardzo często pojawiały się dodatkowe komentarze i opinie dotyczące zjawiska przemocy wobec mężczyzn.

Ważnym elementem były również statystyki, przygotowane przez Komendę Miejską Policji w Łodzi. Pozwoliły one poznać skalę zjawiska, a także sprecyzować skalę zjawiska przemocy wobec mężczyzn.

3.5 ORGANIZACJA BADAŃ

Badania dotyczące pracy zostały podzielone na trzy etapy. W pierwszej kolejności postanowiłam zapoznać się ze opinią mężczyzn na temat zjawiska przemocy ze strony kobiet. W tym celu przygotowałam ankiety, które następnie

¹³⁶ L. A. Graczyński, Kwestionariusze w socjologii, Budowa narzędzi do badań surveyowych, Katowice 1991, s.16-17

zostały przekazane losowo wybranym osobom. Wypełnianie ankiet nie było ograniczone ramą czasową, co pozwala mi stwierdzić, iż odpowiedzi tam udzielone są szczerze i rzetelne. Uzyskałam również dostęp do statystyk policyjnych dotyczących przypadków zgłaszanej przemocy, interwencji a także rodzin objętych programem „Niebieskiej Karty”.

W następnej kolejności postanowiłam przeprowadzić wywiady z mężczyznami, którzy doświadczyli jakiegokolwiek formy przemocy ze strony kobiety. W tym celu na stronie internetowej zamieściłam ogłoszenie o tematyce przygotowywanej pracy oraz prośbę o dzielenie informacji. W ten sposób udało mi się pozyskać grupę mężczyzn, które wyraziła zgodę na udział w wywiadzie.

Ostatnim etapem było podsumowanie oraz opracowanie uzyskanych informacji, a także ocenienie ich wartości naukowej.

3.6. OPIS POPULACJI I TERENU BADAŃ

Charakterystyka badanej populacji a także terenu badań to przede wszystkim wytypowanie wszystkich zagadnień, cech i wskaźników jakie muszą być zbadane jako obiekt naszego zainteresowania. Według Encyklopedii PWN populacja to „zbiór elementów (na przykład zbiór mieszkańców Polski) zróżnicowanych ze względu na pewną cechę ilościową (na przykład wysokość dochodów) lub jakościową (na przykład płeć); przedmiot badań statystycznych pełnych lub częściowych (bada się tylko losowo wybraną próbę).”¹³⁷ Z racji przedmiotu i zjawiska, które jest kluczowe w moich badaniach, za populację przyjąłm wyłącznie grupę mężczyzn w różnych kategoriach wiekowych. W przeprowadzonych wywiadach udział wzięło 8 mężczyzn oraz jedna kobieta-matka mężczyzny, który popełnił samobójstwo. Wywiady zostały przeprowadzane w trakcie bezpośrednich spotkań na terenie Łodzi a także za pośrednictwem emaili. Badani zostali poinformowani o całkowitej anonimowości oraz otrzymali gwarancję wykorzystania uzyskanych przez badacza informacji wyłącznie w konkretnej pracy. W ankietach uczestniczyło 140 mężczyzn, podzielonych na grupy wiekowe: 20-30 lat oraz 30-50 lat. Były to osoby nieznaną się, niewybrane za pomocą żadnych kategorii poza wiekową. Istotną informacją jest to, iż respondenci zostali

¹³⁷ Encyklopedia PWN, wydawnictwo naukowe PWN, Warszawa 1999 t.III, str 14.

podzieleni na dwie grupy: żyjący w związku oraz żyjący samotnie. Badania zostały przeprowadzane w miejscu pracy, domu. Badani otrzymali dodatkowe informacje dotyczące wypełnienia ankiety i zapewnienie o anonimowości zebranych danych.

W celu porównania punktu widzenia, postanowiłam również dodatkowo poznać stanowisko kobiet. W tym celu wśród 100 przypadkowo wybranych kobiet przeprowadziłam ankietę. Wszystkie badane żyły w formalnych bądź nieformalnych związkach, trwających dłużej niż 2 lata.

4. ANALIZA WYNIKÓW BADAŃ WŁASNYCH

4.1 CHARAKTERYSTYKA SYTUACJI MEŻCZYZN-OFIAR PRZEMOCY

Doświadczenie przemocy wobec mężczyzn wiąże się z dyskryminacją społeczeństwa, odmawianiem pomocy przez uprawnione instytucje, co w efekcie bardzo utrudnia dotarcie do osób, które zdecydowałyby się przedstawić swoją historię. Warto jednak za wszelką cenę próbować, bowiem milczenie i unikanie problemu nie jest żadnym rozwiązaniem. Mężczyźni, którzy udzielili mi niezbędnych informacji wykazali się ogromną odwagą, bowiem w trakcie rozmów wielokrotnie wracali do nieprzyjemnych wspomnień. Są to osoby pochodzące z różnych miejscowości, środowisk. Nie łączy ich nic, z wyjątkiem brutalności, jakiej doświadczyli ze strony kobiet. Warto wspomnieć, iż kontakt z niektórymi z nich udało mi się nawiązać poprzez stronę dzielnymata.pl a także wstroneojca.pl

Pierwszym rozmówcą był Pan Dariusz, rozwodnik, ojciec 3 letniej dziewczynki. Wobec niego partnerka przez 4 lata stosowała zarówno przemoc psychiczną jak i fizyczną. Na chwilę obecną mężczyzna cały czas walczy z byłą żoną o władzę nad dzieckiem. Nieporozumienia w związku pojawiły się między partnerami w wyniku nowych sytuacji: narodziny dziecka, zakup nowego mieszkania. Udział w konfliktach brała również teściowa Pana Dariusza. Jako jedyna była stałym świadkiem zachowania swojej córki- niestety nigdy nie próbowała interweniować. Pierwszy etap stosowania przemocy polegał na wyprasaniu z pokoju przy użyciu wulgarnych słów, zamykanie w pomieszczeniach- na przykład w toalecie, pozbawianie możliwości opieki nad dzieckiem, komentowane „ja to zrobię lepiej”, „do niczego się nie nadajesz”. Wielokrotnie partnerka siłą zabierała wózek z małym dzieckiem z rąk ojca. Brak sprzeciwu męża na wymienione zachowania dało kobiecie przewagę, i jej następne zachowania polegały już na biciu Pana Dariusza, gdy ten spał- zapewne wynikało to z różnicy w budowie fizycznej. Mój rozmówca przyznał, że wielokrotnie budził się z siniakami i rozcięciami, umiejscowionymi głównie na nerkach i plecach. Jako inne zachowania, stosowane przez żonę Pana Dariusza, wymienia on: bicie po twarzy ręką, łyżką, torebką

i innymi przedmiotami, które znajdowały się w zasięgu ręki. Agresję kobiety wobec partnera bardzo często obserwowało dziecko, mające wówczas 2 lata. Wszelkie próby rozmów, podejmowane przez mężczyznę w celu załagodzenia konfliktu były ignorowane bądź kończone komentarzem "idź się leczyć". Mój rozmówca wykazał się ogromną cierpliwością i nadal podejmował próby negocjacji. Raz zdarzyło mu się zasugerować, że to jednak on jest silniejszy, lecz wtenczas został wyśmiany. Wówczas mężczyzna, w celu uzyskania pomocy udał się między innymi na Komendę Policji w swoim rodzinnym mieście. Kontaktował się również z Rzecznikiem Praw Człowieka, szukał wsparcia w pewnej fundacji, zajmującej się ofiarami przemocy. Niestety w żadnej z wymienionych instytucji nie uzyskał pomocy. Również rodzina, przyjaciele i znajomi ignorowali problem i unikali rozmów na ten temat. Po obejrzeniu zdjęć i nagrań dotyczących zachowań i konsekwencji czynów partnerki śmiali się lub wykazywali zainteresowania, komentując sytuację jako: „wasz problem”. Zachowanie partnerki doprowadziło do podjęcia procedury rozwodowej. Jedyną osobą, która wyraziła zgodę na zeznawanie w sądzie była sąsiadka Pana Dariusza, która wielokrotnie była świadkiem czynów, jakie dopuszczała się jego partnerka. Jednak była żona nie została w żaden sposób ukarana, poza tym do dzisiejszego dnia spotykają się na rozprawach sądowych, które mają zadecydować o dalszym losie dziecka. Mój rozmówca bardzo często słyszy słowa „, chcesz dziecko? znajdź sobie inną kobietę”. Po wielu miesiącach konfliktów żona Pana Dariusza została skierowana na terapię psychologiczną, której nie realizuje i która nie jest w żaden sposób monitorowana. Najbardziej druzgocącym elementem tej historii jest fakt, iż mężczyzna w celu potwierdzenia swojej racji musi przedstawiać wszelkie dowody: nagrania, listy. Jego partnerce zaś każdy wierzy „, na słowo”.

Drugim respondentem był Pan Michał. Żyje w nieformalnym związku, jest ojcem 4 letniego dziecka. W jego przypadku partnerka stosowała przemoc psychiczną, jednak po urodzeniu dziecka to właśnie ono stało się głównym argumentem do walki z partnerem. Pan Michał cierpliwie znosił wyzwiska, poniżanie w towarzystwie innych osób. Często słyszał zdania: "do niczego się nie nadajesz", „zmarnowałeś mi życie”, „każdy w łóżku jest lepszy od Ciebie”. Chciał jednak stworzyć prawdziwy związek, toteż długo i cierpliwie tłumaczył sobie zachowania partnerki. Był przekonany, że gdy w ich domu pojawi się dziecko,

wówczas wszystko wróci do normy. Po narodzinach jego partnerka zaczęła ograniczać mu dostęp do dziecka – nie pozwalała go dotykać, patrzeć na dziecko. O podejmowaniu jakichkolwiek czynności np. kąpanie, wspólne spacery nie było mowy. Po roku kobieta bez żadnego uprzedzenia wyprowadziła się, zabierając dziecko. Nie poinformowała Pana Michała o miejscu w którym przebywa. Nie udzielała żadnych informacji o dziecku. Bardzo często zmieniała partnerów, którzy wielokrotnie u niej mieszkali. Panu Michałowi udało się odnaleźć nowy dom jego dziecka. W trakcie próby podjęcia wizyty z dzieckiem, został pobity przez kolejnego konkubenta swojej byłej już partnerki. Wszystkie decyzje podejmowane w stosunku do dziecka nie były z nim konsultowane- toteż mój rozmówca przeprowadził testy DNA, które potwierdziły jego ojcostwo. Mimo tego, nadal miał znacznie ograniczony kontakt z dzieckiem. Zaczęło się również nękanie telefonami, oraz zastraszanie, które miało na celu zniechęcić go do walki o dziecko. Po walce w sądzie uzyskał prawo go odwiedzin dziecka. W trakcie każdej wizyty jest jednak pilnowany przez byłą partnerkę, każdy spacer odbywa się w towarzystwie jej konkubentów. Również matka partnerki systematycznie go poniża i wyzywa, wytykając każde potknięcie. Warto dodać, że obie kobiety zażywają środki psychotropowe. Kolejnym przejawem przemocy jest również zachowanie byłej partnerki w sytuacji, gdy Pan Michał poznaje jakąś kobietę. Wówczas partnerka go śledzi, dręczy telefonami lub po prostu godzinami stoi pod drzwiami jego domu. Zdarzyło się również, iż spoliczkowana przyjaciółkę mojego rozmówcy. Niepokojący jest jednak fakt, że dziecko od jakiegoś czasu skarży się na konkubentów matki oraz mówi, że „mama ciągle bije i krzyczy”. Pan Michał szukał pomocy u dzielnicowego policjanta. Jednak po jego interwencji sytuacja uspokoiła się na bardzo krótki okres. Aktualnie jest w okresie gromadzenia wszelkich materiałów, które mają mu pomóc uzyskać pełną opieką nad swoim dzieckiem.

Trzecim mężczyzną, doświadczającym przemocy ze strony kobiety jest Pan Krzysztof. Przez kilka lat żył w nieformalnym związku., w trakcie którego partnerzy doczekali się dziecka. W jego przypadku sytuacja rozwijała się w dość niewinny sposób. Pierwsze konflikty pojawiły się w trakcie różnicy zdań- mój rozmówca uważał jednak, iż jest to naturalne zjawisko, występujące w każdym związku. Jednak z czasem okazało się, iż rację może mieć tylko kobieta- każdy mający

odmienne od jej zdanie został określany mianem „debila” „kretyna” „głaba”. Takie określenia wielokrotnie słyszeli również rodzice Pana Krzysztofa. Po pewnym czasie agresja partnerki objawiała się pod postacią szantażu emocjonalnego- „zostawię Cię jeśli nie oddasz mi pieniędzy”, „ jak nie zaczniesz mnie słuchać to zabiorę Ci dziecko”, a także wyśmiewania, poniżania oraz rozpowszechniania fałszywych informacji mających na celu ośmieszenie mężczyzny. Wielokrotnie opowiadała, że mieszka z alkoholikiem, jest bita i nie dostaje żadnych pieniędzy. Wzywała również policję, zakładała sprawy karne posiłkując się swymi fałszywymi pomówieniami. Partnerka przez wiele miesięcy nie zgadzała się również na żadne intymne zbliżenia- jednocześnie na oczach Pana Krzysztofa wielokrotnie flirtowała i podrywała innych mężczyzn. Sugerowała, iż w jej życiu był ktoś inny- „ nigdy nie było mi dobrze, inni byli lepsi”, „ drugie dziecko chce mieć z kimś innym”. Pan Krzysztof szukając pomocy udał się a najbliższą komendę policji w celu uzyskania wsparcia. Niestety jego sytuacja została skomentowana słowami „co pan z babą nie może sobie dać rady? Miej pan jaja!”. W następnej kolejności mężczyzna udał się po pomoc do Centrum Interwencji Kryzysowej. Tam usłyszał „to się pan rozwiedź jak jest taka zła”. Próbę załagodzenia sytuacji podjęła fundacja Opoka. Do małżonki wykonano telefon, jednak odmówiła ona współpracy. Jako zemstę postanowiła porwać syna i uniemożliwić kontakt z ojcem przez 1, 5 roku. Według Pana Krzysztofa była to realizacja wcześniejszych gróźb. Wielokrotnie próbował szukać pomocy w Prokuraturze oraz w Wydziale do spraw nieletnich KMP. Śledztwo zostało podjęte dopiero wtedy, gdy do Prokuratury dotarły informacje o złym traktowaniu dziecka przez matkę. Sprawa jednak została umorzona. W następnej kolejności w trakcie rozprawy sądowej dotyczącej szans spotkania się z dzieckiem mężczyzna usłyszał „,,a po co chce się pan widzieć z synem? Płaci pan alimenty? No i dobrze! Dziecko jest z matką, więc o co chodzi?!” Dodam tylko, że rozprawa ta odbywała się w Lublinie. Analizując zachowanie partnerki, Pan Krzysztof stwierdza, że kopiowała ona zachowania wyniesione z domu. Jej matka również stosowała przemoc wobec męża- ośmieszała, głodziła a nawet biła. W wyniku tych zachowań mężczyzna uciekł z domu, i nie mając innego wyjścia zamieszkał w lesie. Matka wpajała córce, że każdy mężczyzna jest zły i nie zasługuje na godne traktowanie. Należy trzymać go krótko i zniszczyć, zanim on to zrobi. Warto dodać, że rodzeństwo kobiety również nie potrafiło zbudować szczęśliwych związków. Dwoje z nich jest już po rozwodzie,

natomiast jedna siostra nadal jest mężatką. Według Pana Krzysztofa, znającego sytuację tej rodziny wynika to z faktu, iż kobieta zdobyła przewagę fizyczną nad swoim małżonkiem. W domu jest on służącym i nie ma prawa głosu.

Również historia Pana Krzysztofa jest wstrząsająca. Zawarł związek małżeński, z kobietą która okazała się bezwzględna osobą. Poprawy relacji nie poprawiło nawet pojawienie się dziecka. Wyrzucanie z mieszkania, bezpodstawne wzywanie policji oraz oczernianie to tylko kilka z niewielu pomysłów dokuczania, jakie stosowała jego partnerka. Bardzo często kobieta stosowała również przemoc psychiczną: wielokrotnie obrażała i poniżała mężczyznę, podważając jego autorytet i ewidentnie niszcząc samoocenę. Jednak najbardziej dotkliwie jest utrudnianie czy wręcz całkowite uniemożliwianie kontaktów z dzieckiem- ustalonych de facto przez sąd. Ponadto systematycznie buntuje dziecko przeciw ojcu, a także sugeruje molestowanie dziecka przez ojca, naruszanie nietykalności córki. W ostatnim czasie złożyła również zawiadomienie o stalkingu i zmuszaniu córki do określonych zachowań seksualnych, których sprawcą miał być Pan Krzysztof. W trakcie rozmowy okazało się, że kobieta jest osobą dobrze wykształconą, zajmującą znaczące stanowisko w szanowanej instytucji. Zarządza pracą grupy dwudziestu mężczyzn, i jak się okazuje, w pracy również zdarza stosować się jej podobne zachowania jak wobec męża. Obecnie cały czas toczy się spór o córkę.

Kolejnym respondentem jest Pan Damian. Jego związek od samego początku nie był idealny. Już po ślubie wielokrotnie słyszał, że jest „beznadziejnym darmozjadem”. Jego małżonka stosowała przemoc psychiczną i fizyczną. Widząc brak reakcji ze strony otoczenia- bliskich, znajomych, drwiła i wyśmiewała męża przy każdej możliwej okazji. Uderzała wyłącznie pod nieobecność świadków. Na początku były to uderzenia ręką w twarz, z czasem doszło kopanie oraz uderzanie pięściami – najczęściej w plecy i tył głowy, gdy mężczyzna był odwrócony. Bardzo często popychała go i szturchała, co Pan Damian uważał za prowokację w celu uderzenia jej. Raz mężczyzna broniąc się, złapał ją za nadgarstki. Gdy tylko pojawiły się zaczerwienienia, kobieta zadzwoniła po policję, zgłaszając, że mąż ją bije. Sytuacja zaczęła się pogarszać – kobieta zaczęła używać do bicia patelni, deski do krojenia chleba a nawet przewodu od żelazka- zwłaszcza tym ostatnim upodobała sobie bicie w narządy płciowe oraz w plecy. Mężczyzna postanowił udać się po pomoc do pobliskiej komendy, jednak nie uzyskał tam żadnego wsparcia.

Zaznacza, iż policjantów poinformował wyłącznie o przemocach psychicznych, nie wspominając nic o biciu przez partnerkę. Swoją beznadziejną sytuację uświadomił sobie dopiero wtedy, gdy kobieta wyrzuciła jego rzeczy z domu i odmówiła wpuszczenia do mieszkania. Efektem był rozwód- mój rozmówca nie był w stanie udowodnić winy kobiety, toteż rozwód ten nastąpił wskutek rozpadu pożycia małżeńskiego. Pan Damian długo walczył o możliwość widywania się z dzieckiem. Proces ten zakończył się dla niego sukcesem, jednak do dziś nie jest w stanie ułożyć sobie życia prywatnego. Każdy jego związek kończy się niepowodzeniem, bowiem jego była żona atakuje jego partnerki. Obraża je, wyśmiewa, nęka w domach a niekiedy nawet grozi. Do chwili obecnej jej zachowanie nie zostało w żaden sposób ukarane, bowiem Pan Dariusz obawiając się o dobro dziecka nie zgłasza sprawy organom ścigania.

Kolejny rozmówca, również pan Dariusz także padł ofiarą przemocy ze strony partnerki. Kobieta nie mogła się pogodzić, iż jako wierząca osoba musi żyć w nieformalnym związku. Bardzo często wyrzucała partnera z domu, obrażała go wyłącznie pod nieobecność świadków. Mój rozmówca próbował rozmawiać w celu naprawienia relacji lecz każda próba kończyła się hasłem „wynoś się z domu”. Później następowały przeprosiny, krótki okres spokoju lecz podobne sytuacje wielokrotnie się powtarzały. Kobieta upodobała sobie również podważanie autorytetu ojca w oczach córki. Bardzo często buntowała dziecko mówiąc na przykład: „jeśli pójdziesz ze mną a nie z tatą to Ci kupię zabawkę”, „nie słuchaj taty, on mało zarabia i nie ma racji” Pan Dariusz postanowił rozstać się z kobietą, wówczas zaczęła ona na niego nasyłać policję, zastraszając go postępowaniem karnym – które bardzo często wszczynano z jej powodzenia. Regularnie zawiadamiała policję o stalkingach, naruszeniu nietykalności córki, znęcaniu się nad dzieckiem a także o zmuszaniu do wykonywania przez córkę określonych zachowań. Najbardziej jednak krzywdzącym zachowaniem było i do dziś jest uniemożliwianie oraz utrudnianie kontaktów z dzieckiem. Widzenie z dzieckiem było przez jakiś czas możliwe z powodu płacenia grzywny przez kobietę. Aktualnie pan Dariusz nie widuje córki, mimo iż ma na to zgodę wyrażoną przez Sąd Rodzinny. Kobieta odmawia również zgody na wydanie paszportu a także nie udziela informacji na temat stanu zdrowia córki.

W następnej kolejności swoją historię przedstawił pan Tomasz. Swoją partnerkę, a w przyszłości żoną poznał na urodzinach u kolegi. Dziewczyna sprawiła pozytywne wrażenie i przypadła mu do gustu. Po pewnym czasie okazało się, że ma bardzo rygorystycznego ojca, który wprowadza w domu wojskowe reguły. Mimo tego znajomość przebiegała wzorowo, aż do pewnego czasu. Związek zamienił się w szereg nakazów, zakazów i poleceń. Kobieta starannie planowała każde działanie. Pierwsze kłótnie, prowokowane przez kobietę zamieniły się w awantury. Mój rozmówca przyznaje, że im bardziej starał się łagodzić konflikt, tym większą wściekłość osiągała jego partnerka. Jego spokój i opanowanie działały na nią prowokująco. Obecnie kobieta cały czas szuka powodu do kłótni. Jej rutynowym działaniem stało się nagrywanie mężczyzny- prowokując go próbuje wymusić słowa lub czyny, które poświadczą o jego brutalności bądź agresji. Wielokrotnie zgłasza fałszywe zawiadomienia o bójkach domowych, których sprawą miałby być pan Tomasz. Ponadto buntuje dzieci przeciw ojcu, podważa jego autorytet oraz uczucia. Ostatnio również zaczęła obrażać mężczyznę w towarzystwie znajomych, regularnie go oczerniając i wyśmiewając. Na szczęście mężczyzna uzyskał sprzymierzeńca w osobie dzielnicowego policjanta, który doskonale zna jego historię i służy pomocą.

Moim rozmówcą był również 22-letni Adam, student. Od 3 lat jest w nieformalnym związku z koleżanką z roku. Para poznała się jeszcze w liceum. Była to miłość od pierwszego wejrzenia. Wybrali studia w tym samym mieście, postanowili wspólnie zamieszkać. Od początku dobrze im się układało, zarówno na studiach jak i w pracy, którą oboje podjęli. Problemy zaczęły się niespodziewanie. Dziewczyna nie mogąc pogodzić obowiązków na uczelni i w pracy, postanowiła przerwać edukację. Być może była to dla niej dobra decyzja, bowiem w pracy zaczęła odnosić sukcesy i otrzymywać zadowalającą wypłatę. Niestety była osobą pilną i bardzo sumienną, co bardzo często wykorzystywał jej szef. Dziewczyna wracała zmęczona, lecz Adam dbał o to, aby w domu nie musiała wykonywać żadnych obowiązków. Niestety stres i problemy z pracy kobieta zaczęła przekładać nad życie prywatne. Na początku pojawiły się „ciche dni”. Nie odzywała się do partnera, ignorowała jego czułość, nie zwracała na niego uwagi. Mój rozmówca tłumaczył sobie to zmęczeniem. Z czasem jednak było coraz gorzej. Dziewczyna zaczęła obwiniać partnera o to, że musiała przerwać naukę.

Obrażała go, poniżała, coraz częściej prowokowała sprzeczki, które przeradzały się w poważne awantury. Efektem było spanie mojego rozmówcy na podłodze. Powodem sprzeczek bywały nawet błahostki między innymi zupa przygotowana przez chłopaka, na którą partnerka akurat nie miała ochoty. Zdarzało się, że rzucała w mężczyznę talerzem z gorącą zupą. Traktowała go jako służącego i sprzątaczkę. Gdy na przykład Adam umył podłogę, to kobieta w ubłoconych butach chodziła po niej, mówiąc: „sprzątaj, przecież idealnie się do tego nadajesz”. Z premedytacją robiła bałagan, wyrzucała rzeczy z szafy, rozsypywała przyprawy, rozlewała kawę. Coraz częściej pozwalała sobie na popychanie chłopaka. Wyzywała go od „wyształciuchów”, „frajerów”, „nieudaczników”. Jednak w towarzystwie znajomych bądź też rodziny była wręcz „chodzącym ideałem”. Gdy mężczyzna poinformował swoich problemach brata oraz najbliższego kolegę, uznali oni, że mężczyzna zmyśla. Adam, nie mogąc dłużej wytrzymać zachowania kobiety wyprowadził się. Wówczas jego partnerka zaczęła opowiadać, że wyrzuciła go z domu, bo był wobec niej agresywny i zmuszał do prac domowych, gdy ona wracała wykończona do domu. Od chłopaka odwróciła się rodzina i znajomi. Od dwóch lat nie utrzymuje kontaktu z rodzicami, którzy uznali, że nie „wychowali go jak wariata, który znęca się nad kobietą.”

Pomimo, że przemoc którą badam stosują kobiety pełniące funkcję partnerki bądź żony, to spotkałam się również z przypadkiem, gdzie agresorem jest matka oraz młodsza siostra. W tym przypadku ofiarą jest mężczyzna, mający 26 lat. Nie założył jeszcze swojej rodziny, jednak ma własną firmę i od niedawna zamieszkuje własne mieszkanie. Jego sytuacja od 5 lat jest bardzo dramatyczna. Jego mama, która urodziła go mając 19 lat, wypomniała mu jako nastolatkowi, że zmarnował jej życie. Wielokrotnie publicznie go poniżała, krytykowała- robiła to zarówno, gdy byli tylko oboje jak i w towarzystwie reszty rodziny, bądź gości. W rodzinnym domu był pozbawiony szansy spożywania posiłków, słysząc słowa „dla ciebie nic nie ma”. Poza tym, podobne zachowanie wobec mężczyzny wykazywała też młodsza siostra. Zazwyczaj wyzywała go, drapała paznokciami pozostawiając widoczne ślady. Tłumaczyła później, że broniła się. Bardzo często wyrzucała jego ubrania z szaf-robiła to w pokoju, który należał wyłącznie do niego. Codziennością były wyzwiska, drwiny i wyśmiewanie. Te zachowania doprowadziły do próby samobójczej- mężczyzna usiłował się powiesić, jednak na szczęście w porę go znaleziono.

Został skierowany na obserwację do szpitala psychiatrycznego. Badania tam przeprowadzone wykazały, że pacjent cierpi na depresję spowodowaną relacją z najbliższymi. Niestety po opuszczeniu szpitala zachowanie matki i siostry nie zmieniło się – można nawet stwierdzić, że próba samobójcza stała się obiektem żartów oraz nowym sposobem dokuczania. Aktualnie mój rozmówca słyszy bowiem słowa „trzeba było się powiesić”. Krystian dodał również, że w przyszłości nie wyklucza podjęcia kolejnej próby samobójczej. Niestety zrezygnował z terapii psychologicznej oraz leków, które zostały mu zalecone po pobycie w szpitalu. Na chwilę obecną jest bardzo nerwowy, każde, nawet małe niepowodzenie sprawia, że zamyka się w sobie. Nie jest w stanie zaangażować się w związek, bowiem przeczuwa, że nie odnajdzie się w roli partnera. Poza tym nie chce zakładać rodziny, tłumacząc, iż obawia się że może krzywdzić swoje dzieci w taki sposób jak robi to jego matka a także coraz częściej- ojciec. Pod koniec roku mężczyzna popełnił samobójstwo.

Równie wstrząsającą historię przedstawiła mi Pani Anna. Przemoc wobec mężczyzn z punktu widzenia kobiety- matki jest jeszcze bardziej wstrząsająca. Jej syn, wzorowy partner i ojciec, zniszczony psychicznie przez swoją partnerkę popełnił samobójstwo. Rodzice pana Artura od samego początku byli przeciwni temu związkowi, jednak nie chcieli ingerować w życie syna, mimo iż wcześniej otrzymywali informacje o negatywnych zachowaniach przyszłej synowej. Kobieta miała dziecko w wcześniejszego związku, które pan Artur od razu pokochał i w pełni zaakceptował. Moja rozmówczyni uważa, że ten związek był dość specyficzny. Partnerka jej syna nie wywiązywała się z najprostszych obowiązków domowych, absolutnie nie dbała o dom i męża. Pan Artur nie żalił się, nie opowiadał bo był ambitny, chciał jak mówił stworzyć piękną rodzinę, szczęśliwą. Urodziła się córeczka- którą pokochał- nie od urodzenia- od poczęcia. To on zajmował się córeczką- chodził do lekarza, przecierał owoce- (gdyby tego nie zrobił- córeczka na pewno by nie zjadła- matce na tym nie zależało) organizował opiekę, bawił się malował, wycinał, tańczył, urządzał z córeczką teatryki- taki ojciec na medal. Żona Artura była jak lód.” *Pamiętam dzień, kiedy byli u nas i podczas ubierania córeczki wypadła jej z rąk, bo po prostu zapatrzyła się w telewizję. Patrzyliśmy z niedowierzaniem- ale widząc, że Artur przejął dziecko- nie odezwaliliśmy się z mężem. Nigdy nie chcieliśmy ingerować w jej działania.*

A później stało się- znalazła a właściwie odnowiła romans- bo tak naprawdę ta kobieta nie ma oprócz dążeń seksualnych innych priorytetów. Nie mogła jednak od Artura odejść jako - ta zdradzająca. Musiała go zniszczyć- zaczęła szukać możliwości które jej w tym pomogą. Udało się jej to poprzez pomówienia o gwałt i znęcanie.” Zarzuty były wręcz bezpodstawne, jednak mężczyzna musiał się wyprowadzić. Partnerka zakomunikowała mu, że jeśli nie będzie pokorny i słuszny, to zabierze mu córkę. Rozpoczęła się długa i jakże żmudna batalia o dziecko- o spotkania, możliwość wspólnie spędzonego czasu. Córeczka stała się narzędziem manipulacji, pionkiem w grze prowadzonej przez własną matkę. „*To co córeczka mówiła- "tatusiu, ale ty mnie kochasz? a mama mówi, że mnie nie kochasz! dziadek mówi, że jesteś skurwysyn, bo nie dajesz mamusi pieniędzy, tatko ja chcę być z tobą, ale ona mi nie da, tatko nie zawieź mnie do niej, Kocham cię tatko "* Myślę, że najbardziej wiarygodną informacją będą fragmenty listu, który otrzymałam od mojej rozmówczynie.: „*Synowa no cóż nie oponowała aż wszystko było jej wygodne, do chwili, kiedy postanowiła odejść od syna- w jej życiu już od długiego czasu był inny mężczyzna- sytuacja posiadania męża i kochanka zaczęła być dla niej trudna(...)* W czasie, kiedy synowa utrudniała kontakty ojcu coraz bardziej popadał w smutek, przygnębienie – nie mógł pogodzić się z egoizmem kobiety, która manipuluje dzieckiem w celu osiągnięcia korzyści majątkowych” Nic nie wskazywało jednak na tragedię, która się wydarzyła. Niestety, Pan Artur popełnił samobójstwo.

4.2 ANALIZA ANKIET PRZEPROWADZONYCH WŚRÓD MĘŻCZYŹN ŻYJĄCYCH W ZWIĄZKU Z KOBIECĄ.

Pytanie numer 1: Czy w Twoim związku często pojawiają się konflikty?

	GRUPA WIEKOWA 20-30 LAT		GRUPA WIEKOWA 30-50 LAT	
	%	N	%	N
TAK	76,7	23	83,3	25
NIE	23,3	7	16,7	5

Spośród 60 mężczyzn żyjących w związku 48 mężczyzn przyznaje, że w ich związku często dochodzi do konfliktów. Spośród grupy wiekowej 20-30 lat do konfliktów dochodzi w 76,7 % związków, natomiast zdecydowanie częściej pojawiają się one w grupie wiekowej 30-50 lat – aż 83,3 % mężczyzn przyznało się do tego zjawiska. Tylko w nielicznych związkach można mówić o incydentalnym występowaniu konfliktów – jest to odpowiednio 23,3 % u młodszej grupy wiekowej i tylko 16,7% u starszej.

Pytanie numer 2: Kto, według Ciebie częściej rozpoczyna kłótnie?

	GRUPA WIEKOWA 20-30 LAT		GRUPA WIEKOWA 30-50 LAT	
	%	N	%	N
JA	23,3	7	33,3	10
PARTNERKA	60,0	18	43,3	13
NIE UMIEM OCENIĆ	16,7	5	23,4	7

Aż 60 % mężczyzn w grupie wiekowej 20-30 lat i 43,3 % w grupie wiekowej 30-50 lat deklaruje, że inicjatorem kłótni jest partnerka. Tylko 23,3% młodszych mężczyzn i aż 33,3 % starszych przyznaje, że to oni są osobą rozpoczynającą konflikt. Trudności w sprecyzowaniu odpowiedzi ma odpowiednio 16,7% badanych w młodszej grupie wiekowej i 23,4 % w starszej.

Pytanie nr.3: Jak często w Twoim związku dochodzi do konfliktów?

	GRUPA WIEKOWA 20-30 LAT		GRUPA WIEKOWA 30-50 LAT	
	%	N	%	N
1-2 RAZY W TYGODNIU	40,0	12	20,0	6
3 RAZY W TYGODNIU	20,00	6	40,0	12
4 RAZY W TYGODNIU	10,0	3	10,0	3
ZDECYDOWANIE RZADZIEJ	20,0	6	20,0	6
ZDECYDOWANIE CZĘŚCIEJ	10,00	3	10,00	3

40 % mężczyzn młodszych i 20 % mężczyzn starszych przyznaje, że w ich związku konflikty pojawiają się średnio 1-2 razy w tygodniu. Kolejną wybieraną odpowiedzią była ta, która częstość konfliktów wskazywała na 3 razy w tygodniu-odpowiednio 20 % w przedziale wiekowym 20-30 lat i 40 % w przedziale 30-50 lat.. Zdecydowanie rzadziej niż 1-2 w tygodniu zaznaczyło 20 % ankietowanych w obydwóch grupach. Zdecydowanie częściej niż 4 razy w tygodniu wybrało 10 % badanych w młodszej grupie wiekowej i 10 % w starszej. Konflikty 4 razy w tygodniu pojawiają się wśród 10 % badanych w wieku 20-30 lat i w 10% w drugiej grupie.

Pytanie numer 4: Czy uważasz, że partnerka stosuje wobec Ciebie przemoc?

	GRUPA WIEKOWA 20-30 LAT		GRUPA WIEKOWA 30-50 LAT	
	%	N	%	N
TAK	60,0	18	56,7	17
NIE	40,0	12	43,3	13

Zdecydowana większość obydwóch grup badanych, uznała, że partnerka może stosować wobec nich przemoc. W grupie młodszej było to 60 %, natomiast w drugiej grupie odpowiedź tą wskazało 56,7 % badanych.

Pytanie numer 5. Jeśli ta, to jaka to forma przemocy?

	GRUPA WIEKOWA 20-30 LAT		GRUPA WIEKOWA 30-50 LAT	
	%	N	%	N
FIZYCZNA	6,7	2	3,3	1
PSYCHICZNA	20	6	26,7	8
SEKSUALNA	3,3	1	3,3	1
EKONOMICZNA	33,3	10	16,6	5
NIE UMIEM OKREŚLIĆ	36,7	11	50	15

Pytanie nr.6 Czy w ostatnim czasie próbowałeś szukać wsparcia lub pomocy celu poprawy swojej sytuacji?

	GRUPA WIEKOWA 20-30 LAT		GRUPA WIEKOWA 30-50 LAT	
	%	N	%	N
TAK	6,7	2	13,3	4
NIE	93,3	28	86,7	26

Zdecydowana większość badanych – 92% w młodszej grupie i 87 % w starszej nie wykazało prób szukania wsparcia lub pomocy w celu poprawy swojej sytuacji. Tylko nieliczni zdecydowali się na ten krok- 8% badanych w młodszej i 13% badanych w starszej grupie

4.3.ANALIZA ANKIET PRZEPROWADZONYCH WŚRÓD MĘŻCZYŹN NIE ŻYJĄCYCH W ZWIĄZKU Z KOBIETĄ.

Pytanie numer 1: Czy w Twoim otoczeniu dochodzi do przemocy wobec mężczyzn?

	GRUPA WIEKOWA 20-30 LAT		GRUPA WIEKOWA 30-50 LAT	
	%	N	%	N
TAK	13,3	4	20	6
NIE	66,7	20	46,7	14
NIE UMIEM STWIERDZIĆ	20	6	33,3	10

Ponad połowa ankietowanych mężczyzn w grupie wiekowej 20-30 lat uważa, że w ich otoczeniu nie dochodzi do przemocy wobec mężczyzn. 19% badanych w tej samej grupie zauważyło takie zjawisko i potwierdza jego istnienie. Natomiast 25 % nie potrafi określić swojego stanowiska. Zupełnie inaczej sytuacja przedstawia się w starszej grupie. Aż 45 % badanych mężczyzn uważa, że w ich otoczeniu dochodzi do przemocy wobec mężczyzn. 38 % nie zauważyło takich sytuacji, natomiast 17 % badanych w starszej grupie nie potrafi określić swojej odpowiedzi.

Pytanie nr.2: Jakie zachowania kobiety, Twoim zdaniem mężczyzna może uznać za przemoc? (pytanie otwarte, gdzie przytoczę autentyczne odpowiedzi respondentów)

- obrażanie, poniżanie,
- zmuszanie do czynności seksualnych bądź też ich długoczasowe odmawianie,
- odbieranie pieniędzy, kontrolowanie wydatków prowadzonych przez mężczyznę,
- policzkowanie, uderzenia, popychanie,
- buntowanie dzieci przeciw ojcu, próby ich przekupienia, przekonywanie, że tata ich nie kocha,
- usilne kontrolowanie, sugerowanie romansów.

Pytanie nr.3: Co według Ciebie powinien zrobić mężczyzna, który jest ofiarą przemocy ze strony partnerki? (pytanie otwarte, gdzie przytoczę autentyczne odpowiedzi respondentów)

- jeśli w związku są dzieci- powinien podjąć próbę ratowania relacji z partnerką,
- zachęcić partnerkę do podjęcia rodzinnej terapii,
- przez pewien czas gromadzić dowody a następnie wnieść pozew o rozwód.

Pytanie nr.4: Jak przewidujesz swoje potencjalne zachowanie w sytuacji, gdy kobieta zacznie stosować wobec Ciebie przemoc?

- ignorowanie jej zachowania,
- podjęcie próby rozmowy, poprawy funkcjonowania związku,
- podjęcie wszelkich starań w celu uzyskania rozwodu.

Pytanie nr.5: Jaki rodzaj przemocy, według Ciebie najczęściej stosują kobiety? Dlaczego tak uważasz?

Przemoc psychiczna- najtrudniej ją udowodnić lecz najłatwiej zastosować. Kobiety często nie kontrolują słów, które wypowiadają i które naprawdę mogą sprawić przykrość. Wiele kobiet próbuje też popychać partnera. To zachowanie ma sprowokować mężczyznę do uderzenia-wówczas kobieta ma powód, aby zadzwonić po policję. Również przemoc materialna- zwłaszcza gdy kobieta nie pracuje a mogłaby według partnera podjąć pracę. Wymuszanie pieniędzy , a niekiedy nawet podkradanie z portfela.

Pytanie nr.6 Co, Twoim zdaniem jest przyczyną stosowania przemocy przez kobiety?

Badani najczęściej podają odpowiedzi takie jak:

- wpływ feministek
- wolny czas
- uległość partnera, brak jego dominacji i pewności siebie
- złe wzorce z dzieciństwa
- nerwy, stres

Pytanie nr.7. Co zrobiłbyś, będąc świadkiem przemocy stosowanej przez kobietę wobec mężczyzny?

Najczęściej pojawiające się odpowiedzi to:

-próbowałbym uspokoić kobietę

-zadzwoiłbym po policję

-nie reagowałbym

4.4. CHARAKTERYSTYKA KOBIET-SPRAWCZYŃ PRZEMOCY

Aby w pełni poznać zjawisko przemocy wobec mężczyzn, postanowiłam również przybliżyć charakterystykę kobiet- agresorów. W tym celu poprosiłam wyżej wymienionych rozmówców oraz innych mężczyzn, udzielających się na stronie internetowej wstronejca.pl o próbę charakterystyki. Nie można jednak podać dokładnie sprecyzowanego portretu psychologicznego kobiety, która stosuje przemoc. Zajmują one często wysokie stanowiska, osiągają sukcesy zawodowe, są szanowanymi pracownicami jak również szefami. Partnerka pana Dariusza na przykład zajmowała wysokie stanowisko w firmie, gdzie zarządzała grupą osób w skład której wchodziło dwudziestu mężczyzn. Przeszła również dwumiesięczną terapię mającą na celu walkę ze stresem. Niektóre z kobiet doświadczyły również przemocy domowej w domu- były obserwatorkami sytuacji, w których któreś z rodziców-opiekunów znęcało się nad drugim. W ten sposób świadomość małej dziewczynki przyswoiła sobie informację, że takie zachowanie jest właściwe i akceptowane. Zjawiskiem, które według moich rozmówców może przyczynić się do agresji kobiet wobec mężczyzny jest **wychowywanie wyłącznie przez matkę** – spowodowany sytuacją, gdy ojciec odchodził do innej kobiety, rozwodził się lub urywał wszelkie kontakty. Jeden z rozmówców tłumaczył sobie, iż powodem agresji kierowanej wobec niego przez partnerkę jest **brak zajęcia**. Kobieta ta bowiem nie pracowała, i wcale nie chciała tego zmieniać. Mężczyzna zauważył, iż im więcej czasu wolnego miała kobieta, tym częściej dochodziło do zachowań agresywnych z jej strony. Partnerka bowiem wymagała zapewnienia różnorodnych rozrywek i ciekawej organizacji czasu wolnego, na które partner z racji wykonywanego zawodu nie mógł sobie pozwolić. Około 70 % mężczyzn przyznało, iż przez długi czas tłumaczyli sobie zachowanie partnerki „**wahaniami hormonów**” oraz tym, że

„**kobiety są zmienne**”. Niektórzy z nich do dzisiejszego dnia tkwią w tym przekonaniu. Ponadto 45 % badanych zauważyło, że ich partnerki to osoby o **niskiej samoocenie**. Stosowanie przemocy zaczynają od drobnych, niebudzących podejrzeń zachowań jak na przykład szturchnięcie. Z czasem zdobywały one coraz więcej odwagi, która była zapewne spowodowana **brakiem reakcji ze strony partnera**. Tak było w przypadku jednego z rozmówców, który na początku związku został niby przypadkowo popchnięty przez kobietę, a po kilku miesiącach był regularnie popychany lub uderzany w twarz. Mężczyźni często (60 %) podają również, że kobiety stosujące przemoc czują się na co dzień **sfrustrowane i niespełnione**, być może też znudzone bądź **rozczarowane życiem**, jakie prowadzą.

Cechy charakterystyczne kobiet stosujących przemoc wobec mężczyzny:

- postrzeganie męża jako potencjalne zagrożenie;**
- podatność na sugestie i wpływy osób postronnych ;**
- brak własnego zdania ;**
- **trudności z określeniem własnych celów;**
- niezdecydowanie ;**
- skrywana konfliktowość tych osób, z pozoru mile, „za plecami” rozsiewają plotki;**
- skłócają ze sobą ludzi ;**
- niemające własnych wzorców wychowania w rodzinie ;**

Zdaniem badanych, kobiety stosujące przemoc mogą być bardzo po paru wcześniejszych, nieudanych, związkach, w których być może ktoś je wykorzystał i zranił. Choć sprawiają z pozoru twarde, stanowcze osoby, którym na niczym im nie zależy i które zawsze starają się stawiać na swoim – to przy bliższym poznaniu okazuje się j, że są słabe i mają wiele wewnętrznych, emocjonalnych konfliktów. Ich charakter jest przejawem problemów z lat dziecińczych, z jakimi borykały się w domu rodzinnym.. Są bezwzględne i nie myślą o innych, nie czują się winne i nie pojmują swojego postępowania, jako czegoś złego. Według moich rozmówców takie kobiety charakteryzuje **materialistyczne i egoistyczne nastawienie do świata** wypierające takie wartości jak: rodzina, małżeństwo, macierzyństwo czy miłość. Bardzo często, gdy wychowywały się bez ojca, w dorosłym życiu starały

się udowodnić, że mężczyzna jest zbędny bądź służyć może tylko i wyłącznie zaspokajaniu ich podstawowych potrzeb. Kobiety te zapewne na pierwszy rzut oka nie wyglądają na potencjalne sprawczynie przemocy. Na pozór piękne, zadbane kobiety, w opinii otoczenia wzorowe matki, żony i partnerki. Jednak swe prawdziwe oblicze ujawniały w czterech ścianach domu, gdzie czuły się bezkarne. Wiedziały, że nikt im nie odda, po drugie były świadome tego, że nawet w trakcie ewentualnego kontraktaku mogą oskarżyć męża o znęcanie się. Komu bowiem uwierzymy? Filigranowej, roztrzęsionej, zapłakanej kobiecie czy dobrze zbudowanemu mężczyźnie?

4.5 ANALIZA DANYCH STATYSTYCZNYCH

W celu porównania skali zjawiska stosowania przemocy domowej, postanowiłam przytoczyć statystyki udostępnione przez Komendę Miejską Policji w Łodzi. Informacje te dotyczą lat 2008-2012. Jest to zapis przedstawiający zagadnienie dotyczące interwencji domowych, wprowadzenia Niebieskich Kart oraz liczby sprawców i pokrzywdzonych.

WYKAZ STATYSTYK DOTYCZĄCYCH INTERWENCJI DOMOWYCH.

	2008	2009	2010	2011	2012
Liczba interwencji domowych ogółem.	15426	11738	16776	16357	14577
Liczba pokrzywdzonych ogółem.	901	1187	1096	704	676
Liczba pokrzywdzonych mężczyzn	53	78	79	58	45
Liczba sprawców ogółem	820	1130	922	618	516
Liczba sprawców-kobiet	50(6,1%)	111(8,8%)	73(7,9%)	44(7,2%)	34(6,6%)
Liczba sprawców-kobiet pod wpływem alkoholu	27 (5%)	60(8,1%)	28(3%)	16(2,6%)	11(3,7%)
Liczba kobiet zatrzymanych bądź przewiezionych do Izby Wyrzeźwień	10(3,3%)	25(6,8%)	10(3,6%)	9(5,2%)	3(2,1%)

Statystyki te zapewne nie budzą wielkiej grozy w naszym umyśle, należy jednak koniecznie pamiętać, że zgłaszanie przemocy domowej, tym bardziej w sytuacji, gdy to mężczyzna jest ofiarą przemocy jest zdecydowanie niższy aniżeli faktyczny wymiar tego zjawiska. Warto również dodać, że w latach 2008-2012 w łódzkich jednostkach prokuratury prowadzono 4036 postępowań dotyczących znęcania się w rodzinie, przy czym 410 postępowań prowadzonych było z udziałem mężczyzn pokrzywdzonych znęcaniem się nad nimi.

4.6. Analiza ankiet przeprowadzonych wśród kobiet na temat przemocy wobec mężczyzn.

1. Czy istnieje zjawisko przemocy kobiet wobec mężczyzn?

	%	N
TAK, ISTNIEJE	17,0	17
NIE ISTNIEJE	83,0	83

Zdecydowana większość badanych kobiet (83%) uważa, że zjawisko takie jak przemoc kobiet wobec mężczyzn nie ma miejsca. Tylko 17 % stwierdza, że przemoc stosowana przez kobiety istnieje.

2. Czym według Pani jest przemoc?

	%	N
Uderzanie, bicie, popychanie	67,0	67
Obrażanie, wyzywanie, ośmieszanie	21,0	21
Odbieranie wypłaty, wydawanie znaczących sum bez wcześniejszych konsultacji z partnerem	4,00	4
Odmawianie kontaktów seksualnych, ignorowanie,	8,00	8

Według 67% kobiet, przemoc to głównie uderzanie, bicie i popychanie. 21% uważa, że do przemocy zalicza się obrażanie, wyzywanie i ośmieszanie. Według 8 % przemoc to odmawianie kontaktów seksualnych i ignorowanie potrzeb partnera. Natomiast 4 % kobiet za przemoc uznaje pozbawianie gotówki i brak konsultacji związanej z wydatkami.

3. Czy kiedykolwiek zdarzyło się, aby była Pani świadkiem stosowania przemocy wobec mężczyzn?

	%	N
TAK	15,0	15
NIE	85,0	85

Zdecydowana większość badanych kobiet (85%) przyznaje, że nigdy nie było świadkiem stosowania przemocy wobec mężczyzny. Zjawisko takie zaobserwowało 15 % kobiet, biorących udział w ankiecie.

4. Czy kiedykolwiek była Pani zmuszona uderzyć/ obrazić męża/ partnera w obronie własnej?

	%	N
TAK, WIELE RAZY	2,00	2
TAK, KILKA RAZY	4,00	4
JEDEN, DWA RAZY	12,0	12
NIGDY MI SIĘ TO NIE ZDARZYŁO	82,0	82

82% badanych kobiet przyznaje, że nigdy nie musiała użyć przemocy wobec partnera w obronie własnej. Takie zachowanie wiele razy zdarzyło się 2 % badanych. 4% przyznaje się do sporadycznego stosowania takich zachowań, natomiast 12% zdarzyło się to nie więcej niż dwa razy.

5. Czy według Pani pozbawienie męża/ partnera dostępu do gotówki, obojętność emocjonalna bądź kierowanie w jego stronę wyzwiska jest przemocą?

	%	N
TAK	73,0	73
NIE	27,0	27

73% badanych kobiet uważa, że obrażanie partnera, pozbawianie go dostępu do gotówki oraz obojętność emocjonalna jest przejawem przemocy. Odmienne stanowisko wykazało 27% kobiet.

6. Czy zdarzyło się, że uderzyła Pani męża/ partnera w trakcie sprzeczki?

	%	N
TAK, WIELE RAZY	23,0	23
TAK, KILKA RAZY	30,0	30
JEDEN, DWA RAZY	8,00	8
NIGDY MI SIĘ TO NIE ZDARZYŁO	39,0	39

Znaczna część ankietowanych kobiet (39%) przyznaje, że nigdy nie zdarzyło się im uderzyć partnera w trakcie kłótni. Wiele razy zdarzyło się to Az 23% badanych. 30 % uważa, że zachowania takie pojawiły się kilka razy, natomiast w przypadku 8 % miały one incydentalny charakter.

7. Czy zdarzyło się Pani prowokować kłótnie, aby odreagować stres, lub inne problemy na przykład pojawiające się w pracy?

	%	N
TAK, WIELE RAZY	9,00	9
TAK, KILKA RAZY	17,0	17
JEDEN, DWA RAZY	24,0	24
NIGDY MI SIĘ TO NIE ZDARZYŁO	50,0	50

Połowa badanych kobiet nigdy nie prowokowała kłótni w celu odreagowania własnych problemów. 24% badanych kobiet przyznaje, że takie zachowanie zdarzyło się raz lub dwa razy. Aż 17 % zauważa, że kilka razy kłótnie były prowokacją i sposobem uzewnętrznienia negatywnych emocji. Notorycznie takie zachowanie wybiera 9% badanych.

8. Czy zdarzyło się Pani ośmieszanie/ poniżanie/ wyzywanie/ obrażanie męża/ partnera?

	%	N
TAK, WIELE RAZY	19,0	19
TAK, KILKA RAZY	11,0	11
JEDEN, DWA RAZY	40,0	40
NIGDY MI SIĘ TO NIE ZDARZYŁO	30,0	30

30% stwierdza, że nigdy nie zdarzyło się im ośmieszyć partnera. Wielokrotnie takie zachowanie stosuje 9% badanych. Do jednego, dwóch incydentów przyznaje się 40%. Natomiast 11% uważa, że takie zachowanie zdarzyło się kilka razy.

9. Czy zdarzyło się Pani odmawianie kontaktów seksualnych w celu uzyskanie jakiejś korzyści ze strony mężczyzny?

	%	N
TAK, WIELE RAZY	8,00	8
TAK, KILKA RAZY	31,0	31
JEDEN, DWA RAZY	12,0	12
NIGDY MI SIĘ TO NIE ZDARZYŁO	49,0	49

Prawie połowie badanych kobiet(49%) nigdy nie zdarzyło się odmówić kontaktów seksualnych w celu uzyskania jakiejś korzyści ze strony partnera. 31% przyznaje, że kilka razy pojawiła się taka sytuacja. Raz lub dwa razy zdarzyło się o 12% badanych. Zachowanie takie notorycznie stosuje 8% badanych.

10. Czy zdarzyło się Pani obrazić/ poniżyć/ uderzyć męża/ partnera po spożyciu alkoholu lub innych substancji odurzających?

	%	N
TAK	21,0	21
NIE	79,0	79

Zdecydowana większość (79%) kobiet przyznaje, że nigdy nie zdarzyło się im uderzyć bądź też poniżyć partnera po spożyciu substancji odurzających. Do takich zachowań przyznaje się jednak aż 21% badanych.

11. Czy zdarza się Pani wyśmiewać możliwości seksualne męża/ partnera bądź też porównywanie go do innych mężczyzn?

	%	N
TAK, WIELE RAZY	2,00	1
TAK, KILKA RAZY	3,00	3
JEDEN, DWA RAZY	7,00	8
NIGDY MI SIĘ TO NIE ZDARZYŁO	88,0	88

Zdecydowana część badanych kobiet (88%) nie przyznaje się do podważania możliwości seksualnych partnera. Tylko 3% badanych przyznało, że kilka razy zdarzyło im się wyśmiewać partnera bądź też porównać go do innego mężczyzny. Wiele razy robi to tylko 2% badanych kobiet, co spośród 100 ankietowanych wydaje się dosyć dużą ilością.

PODSUMOWANIE

I pytanie badawcze dotyczyło sytuacji mężczyzny będącego ofiarą przemocy. Postawiono hipotezę, która zakładała, że sytuacja mężczyzny jako ofiary przemocy jest zdecydowanie trudniejsza niż sytuacja kobiety. W wyniku weryfikacji przeprowadzonych badań można stwierdzić, że hipoteza jednoznacznie znalazła swoje potwierdzenie. Sytuacja mężczyzn, którzy spotkali się z przemocą ze strony partnerki przedstawia się bardzo niepokojąco. Mężczyźni są ewidentnie dyskryminowani i jawnie pozbawiani pomocy w instytucjach uprawnionych do pomocy. Otrzymują zdecydowanie mniej wsparcia aniżeli kobiety, będące ofiarami przemocy. Niestety, mimo że żyjemy w XXI wieku, to jednak społeczeństwo nie jest jeszcze gotowe na zaakceptowanie przemocy wobec mężczyzn. To przyczynia się do tego, że mają oni bardzo ograniczone możliwości zmiany swojej sytuacji. Bardzo rzadko mogą również liczyć na wsparcie bliskich. Rodzina nie ingerować w sytuacje rodzinne, być może czuje też niemoc. Bardzo często przyczyną braku ich reakcji jest brak świadomości tego, co dzieje się w życiu ofiary. Istotnym czynnikiem, wpływającym na taką sytuację jest wstyd, który im towarzyszy a także ignorowanie ich potrzeb i uczuć. Przyznając się do tego, że są oni ofiarą przemocy ze strony partnerki, społeczeństwo ocenia ich jako „ofiary życiowe” które nie potrafią poradzić sobie z kobietą.

II pytanie badawcze dotyczyło sposobu przemocy, jaki preferują kobiety. Postawiona hipoteza zakładała, iż kobiety preferują stosowanie przemocy psychicznej. Również ta hipoteza znalazła potwierdzenie w świetle powyższych badań. Kobiety niemal zawsze wybierają przemoc psychiczną, której stosowanie jest dla nich najłatwiejsze. Słabsza fizycznie kobieta zwykle nie byłaby w stanie pobić partnera, chociaż odnotowano również takie przypadki. Dodatkowym atutem przemocy psychicznej w oczach kobiet jest fakt, iż bardzo trudno ją wykryć. Kobiety to z natury intrygantki i manipulantki a werbalne poniżanie przychodzi im z dużą łatwością. Być może nie zdają sobie one sprawy, że słowa też mogą wyrządzić znaczącą krzywdę drugiej osobie. Przemoc psychiczna, stosowana przez kobiety polega przede wszystkim na obrażaniu, poniżaniu partnera, wyzywaniu go. W związkach, w których jest dziecko, kobiety bardzo często podważają autorytet ojca, buntują dziecko przeciw niemu, próbują wmówić dziecku, że jest niekochane przez tatę. Najdrastyczniejszym i najbardziej bolesnym dla mężczyzn-ojców jest jednak

pozbawianie kontaktu go z własnym dzieckiem. Nic bowiem nie jest w stanie wynagrodzić im tęsknoty za wspólnie spędzonymi chwilami.

I pytanie szczegółowe dotyczyło czynników, które w stopniu istotnym wpływają na stosowanie przemocy przez kobietę. Hipoteza zakładała, iż mogą to być wzorce zaczerpnięte z wcześniejszych relacji, doświadczenia z dzieciństwa, rozczarowanie partnerem i jego stylem życia oraz brak prawidłowej relacji w związku. Hipoteza okazała się trafna, choć nie przedstawiła ona wszystkich odpowiedzi. Czynniki zawarte w niej znalazły swoje potwierdzenie, jednak badania wykazały, że dodatkowymi zjawiskami jest również:

- nadmiar wolnego czasu;
- wysokie oczekiwania związane ze stylem życia;
- dyskryminacja mężczyzny jako człowieka;
- silna pozycja kobiety w kontekście społecznie-zawodowym;

Analizy przemocowych zachowań kobiet należy szukać zapewne już w jej dzieciństwie i okresie młodości. Bardzo często bowiem to właśnie ten okres w ich życiu wpływa na późniejsze poczynania. Jednak przyczyny te w żaden sposób nie usprawiedliwiają stosowania przemocy.

II pytanie szczegółowe dotyczyło wpływu treści feministycznych oraz propagowania równouprawnienia na wzrost skali przemocy wobec mężczyzn. Hipoteza zakładała, że zjawiska te mają znaczący wpływ na zachowania kobiet. Nie dało się jednoznacznie wykazać trwałego wpływu między tymi dwoma elementami, jednak warto zwrócić uwagę, iż środowisko feministyczne kreuje, być może nieświadomie niechęć wobec mężczyzn. Badani mężczyźni wykazywali, iż może to być zjawiskiem przyczyniającym się do stosowania przemocy przez kobietę. Bardzo możliwe, że kobiety, motywowane i wzmacniane przez te treści zwiększają swoje wewnętrzne poczucie władzy i decydują się na użycie przemocy wobec partnera. Wzrastająca pozycja kobiet, dodatkowo nagłaśniana przez wszelkiego rodzaju media daje poczucie siły i przewagi.

III pytanie szczegółowe dotyczyło czynników, które przyczyniają się do trudniejszej sytuacji mężczyzny, gdy staje się on ofiarą przemocy niż w przypadku, gdy ofiarą jest kobieta. Hipoteza zakładała, że czynnikami tymi

mogą być stereotypy na temat przemocy, społeczny odbiór mężczyzn a także mity, które kreują mężczyznę jako dominującego osobnika. Hipoteza ta okazała się bardzo trafna. Wszystkie wymienione elementy okazały się trafne. Zwłaszcza stereotypy mają bardzo istotny wpływ na tragiczną wręcz sytuację mężczyzn. Zdecydowanie większa część społeczeństwa nie dopuszcza do świadomości sytuacji, że mężczyzna może stać się ofiarą przemocy kierowanej ze strony swojej partnerki. Nadal to tylko płęć męska uważana jest za potencjalnych sprawców przemocy. Jesteśmy wręcz przekonani, że kobiety nie są w stanie zadać bólu, cierpienia. To one, w naszych oczach narażone są na wszelkie krzywdy i upokorzenia.

IV pytanie szczegółowe dotyczyło charakterystyki mężczyzny, który może stać się potencjalną ofiarą przemocy ze strony kobiety. Hipoteza zakładała, że mężczyzna taki jest spokojny, nieokazujący dominacji w związku. Nie udało się jednak całkowicie potwierdzić stanowiska zawartego w hipotezie. Można przypuszczać, że wymienione cechy znacznie ułatwiają stosowanie przemocy, jednak nie stają się one bezpośrednimi przyczynami takiej sytuacji. Mężczyźni, biorący udział w badaniach wykazywali różne cechy osobowości, w tym również pewność siebie, dominację a także stanowczość. Jednak te cechy nie uchroniły ich przed przemocą kierowaną w ich stronę przez kobietę. Nie można zatem podać określonego schematu, który wykazałby cechy mężczyzny klasyfikującego go jako ofiarę przemocy ze strony kobiet. Wymienione cechy mogą jednak sprawić, iż kobieta nie spotykająca się ze sprzeciwem znacznie pozwalać sobie na coraz brutalniejsze działania.

WNIOSKI

1. Przemoc wobec mężczyzn jest zjawiskiem występującym w każdym społeczeństwie i w każdym środowisku.
2. Sytuacja mężczyzn, którzy stali się ofiarami przemocy ze strony kobiet jest bardzo trudna. Nie mogą oni liczyć na wsparcie i pomoc. Są skazani na cierpienie w samotności.
3. Społeczeństwo w zbyt małym stopniu interesuje się zjawiskiem przemocy wobec mężczyzn ze strony kobiet. Nadal panują błędne przekonania oraz stereotypy, które znacznie utrudniają szukanie wsparcia i pomocy.
4. Mężczyźni wstydzą się sytuacji, gdy kobieta stosuje wobec nich przemoc. Czują się upokorzeni, obawiają się drwin i wyśmiewania. Dlatego tak rzadko próbują szukać wsparcia.
5. Kobiety stosowały, stosują i będą stosować przemoc wobec mężczyzn. Najłatwiejszą formą jest dla nich przemoc psychiczna. Nie wymaga dużo wysiłku, mimo tego potrafi dotkliwie skrzywdzić i zranić.

IMPLIKACJE PRAKTYCZNE

Badania, które przeprowadziłam były dla mnie niesamowitym doświadczeniem. Poświęciłam im dużo czasu i zaangażowania. Myślę, że każda osoba, która będzie miała szansę zapoznać się z efektami mojej pracy, choć przez chwilę zastanowi się, czy w jej otoczeniu mężczyźni są bezpieczni? Czy którykolwiek z kolegów, wujków bądź znajomych nie jest ofiarą przemocy ze strony swej partnerki? Uważam, że wyniki badań jednoznacznie potwierdzają istnienie przemocy wobec mężczyzn i absolutnie nikt nie powinien mieć co do tego wątpliwości. Mam nadzieję, że praca ta będzie przydatna innym osobom w celu podjęcia walki z opisanym przeze mnie zjawiskiem. Co można zrobić, aby niwelować przemoc wobec mężczyzn? Tuż przed zakończeniem pracy natknęłam się film dotyczący kampanii przeprowadzonej przez fundację ManKind Initiative¹³⁸, której zajmuje się walką z przemocą domową. W krótkim spocie pokazana jest reakcja społeczeństwa na dwie sytuacje: gdy kobieta atakuje mężczyznę i odwrotnie, gdy to mężczyzna jest agresywny. Okazuje się, że w pierwszej sytuacji, gdy to mężczyzna jest ofiarą, ludzie wykazują obojętność i nie zwracają uwagi na całe zajście. Interwencje podejmują dopiero wówczas, gdy to mężczyzna wykazuje agresję. Myślę, że przygotowana przeze mnie praca może choć w małym stopniu stać się powodem, dla którego warto zwrócić uwagę na przemoc wobec mężczyzn. Przede wszystkim należy edukować społeczeństwo. Ludzie muszą sobie zdawać sprawę, że czasu gdy to tylko mężczyzna był agresorem, minęły bezpowrotnie. Należy walczyć z obojętnością na krzywdę innych. Bowiem przyzwolenie społeczeństwa przyczynia się do znaczącego wzrostu zjawiska. Po drugie, uważam, że zdecydowanie należy stworzyć kampanię dotyczącą przemocy wobec mężczyzn. Myślę, że takie medialne nagłośnienie sprawy mogłoby przyczynić się do wyzwolenia w ofiarach próby podjęcia walki z oprawcą. Cisza, zarówno medialna jak i społeczna powoduje, że mężczyźni-ofiary czują się wykluczeni i zepchnięci na margines. Warto również zająć się edukacją mężczyzn- muszą oni wiedzieć, że w sytuacji, gdy padają ofiarą przemocy ze swojej partnerki, mają prawo do uzyskania fachowej i kompetentnej pomocy. Mają prawo mówić o swoich słabościach, bólu i wyrządzonych krzywdach. Mimo, że wciąż są uważani za silnych i dominujących, to należy pamiętać, że są tylko ludźmi, którzy

¹³⁸ <http://natemat.pl/104163,kobieta-bije-mezczyzne-nikt-nie-reaguje-film-przypomina-ze-przemoc-domowa-dotyka-takze-panow>

mają uczucia. Warto byłoby również zająć się szkoleniem wszelkich instytucji odpowiedzialnych za pomoc ofiarom przemocy. Przygotowując badania, odwiedziłam kilka instytucji, które oferują właśnie taką pomoc. Jednak okazało się, że w ich ofercie nie ma żadnych propozycji wsparcia dla mężczyzn. Co więcej, zgłoszenia takich spraw pojawiają się bardzo sporadycznie. Jednak nie jest to zapewne wina braku takich problemów. Wszyscy pracownicy instytucji pomocowych, punktów interwencji kryzysowych czy Policji powinni mieć świadomość, że mężczyzna, który zgłasza stosowanie wobec niego przemocy naprawdę potrzebuje wsparcia.

ZAKOŃCZENIE

*„A że Bóg ją stworzył, a Szatan opętał
Jest więc odtąd na wieki i grzeszna i święta,
Zdradliwa i wierna, i dobra i zła
I rozkosz, i rozpacz, i uśmiech, i łza
I anioł i demon, i upiór i cud,
I szczyt nad chmurami i przepaść bez dna,
Początek i koniec-kobieta- to ja”¹³⁹*

Pisząc to zakończenie, na chwilę cofam się w czasie. Przypominam sobie wiele sytuacji, w których znajome kobiety- w szkole, w pracy czy też w innych miejscach, pytają mnie o temat pracy magisterskiej. Udzielając im odpowiedzi, w ich oczach w pierwszej chwili widzę zaskoczenie, a z czasem pojawia się uśmiech, z lekką drwiną. Nie obyło się bez komentarzy w stylu: „jesteś kobietą i piszesz o takich głupotach”, „przecież żadna kobieta nie jest w stanie skrzywdzić mężczyzny”, „wszyscy są tacy sami, źle z nami nie mają”. Czy aby na pewno nie mają źle? W pracy magisterskiej mogę przedstawić tylko suche fakty, wyniki badań czy też statystyki. Ale nie jestem w stanie opisać ani wyjaśnić uczuć, które towarzyszyły moim rozmówcą w trakcie wywiadu. Ich wyrazy twarzy, w chwilach powrotu do bolesnych wspomnień były naprawdę trudnym widokiem. Wychowana w przekonaniu, że mężczyzny nic nie jest w stanie zasmucić ani skrzywdzić, przeżyłam duży szok. Do tej chwili zastanawiam się, jakie stanowisko podsumowujące przyjąć w temacie mojej pracy. Nie chcę opowiadać się za żadną ze stron. W pierwszej kolejności stwierdzam, że jestem wdzięczna wszystkim feministkom, ruchom emancypacyjnym za wypracowanie pozycji, jaką kobieta ma we współczesnym świecie. Jednak pojawiają się momenty, gdy dopadają mnie pewne wątpliwości- jadąc autem widzę mężczyzn, którzy w największym sierpniowym słońcu pracują przy budowie drogia gdzie kobiety? Przecież mamy takie same prawa!!! Owszem, prawa tak ale obowiązki- niekoniecznie. Dokładnie tak samo przedstawia się sytuacja dotycząca przemocy. Społeczeństwo oczekuje a wręcz

¹³⁹ <http://cytaty.o.pl/julian-tuwim-a-ze-pan-bog-ja-stworzyl-a-szatan-opetal/>

wymaga linczu dla brutalnego mężczyzny, zamiatając przy tym przemoc kobiet pod dywan. Czy takiego rozwoju chcemy? Ja chyba podziękuję. Nikt nie jest w stanie wytłumaczyć mi i usprawiedliwić człowieka stosującego przemoc wobec drugiej osoby. Słyszając określenie „sprawca przemocy” zamykam oczy i nie zwracam uwagi na płeć. Chcę dla takiej osoby odpowiedniej kary i nie interesuje mnie to, czy nosi spodnie czy sukienkę!!! Jednocześnie też KAŻDA „ofiara przemocy” powinna mieć równe szanse do otrzymania wsparcia i pomocy. Niezależnie od wieku, koloru skóry, zajmowanego stanowiska i płci! Przemoc wobec mężczyzn jest tematem tabu. A przecież wszyscy uważamy, że żyjemy w nowoczesnym, zaawansowanym świecie, gdzie społeczeństwo powinno już dojrzeć i walczyć z ludzką krzywdą. Niestety, te założenia pięknie wyglądają tylko w kampaniach czy spotach reklamowych. Bójka na ulicy wzbudza reakcję? Owszem, wzbudza... świadkowie spuszczaają głowę w dół i przechodzą na drugą stronę. Uogólniając moja pracę, w zakończeniu odnoszę się również do całego systemu przemocy. To nie jest zjawisko, które pasuje do dwudziestego pierwszego wieku.

Przemoc wobec mężczyzn istniała, istnieje i zapewne jeszcze długo będzie istnieć. Zjawisko to jest jednak względnie „świeże” w porównaniu z innymi obszarami przemocy. Nie dlatego, że wcześniej nie występowało lecz po prostu nikt nie zwracał większej uwagi na przemoc wobec mężczyzn. Odnoszę wrażenie, że niestety zbyt wiele w tej kwestii się nie zmieniło. Oczywiście powstają fundacje, stowarzyszenia broniące praw mężczyzn, ojców, jednak brakuje wsparcia mediów i przede wszystkim społeczeństwa. Mam nadzieję, że dostrzeżenie przemocy wobec mężczyzn będzie znaczącym krokiem pozwalającym walczyć z przemocą i pomoże promować model związków, którym obca jest „walka o władzę” Niestety nikt nie jest w stanie dokładnie zbadać zjawiska przemocy wobec mężczyzn, bowiem jest to zjawisko, które najczęściej pozostaje w czterech ścianach domu jednak mam nadzieję, że społeczeństwo zacznie dostrzegać ten problem, a także mówić o nim i domagać się odpowiednich działań oraz sankcji dla sprawców.

Pisząc to zakończenie, sama zastanawiam się czy byłabym w stanie traktować swojego partnera tak jak kobiety przedstawione w mojej pracy. Obserwuję koleżanki, ekspedientkę w sklepie i panią stomatolog i zastanawiam się, czy którakolwiek z nich traktuje w ten sposób mężczyzn? Zapewne nigdy nie poznam prawdy. Jednak dzięki tej pracy zrozumiałam, jak ważna jest troska

i rozmowa o drugą osobę. Warto zawsze przyglądać się wszelkim relacjom osób nas otaczających. Nie warto a wręcz nie można ignorować wszelkich objawów przemocy, bowiem łatwiej jest zniwelować takie zachowanie w „zarodku” aniżeli wtedy, gdy potęguje ono na znaczną skalę. Nie zbawię świata pracą o przemoc wobec mężczyzn, ale mam nadzieję, że każdy, kto będzie miał okazję zapoznać się z tą pracą, zrozumie, że mężczyźni też są krzywdzeni i że należy im pomagać. A przedstawione reakcje typu „z babą sobie Pan nie umiesz poradzić” odejdą w zapomnienie. Być może to właśnie w moim pokoleniu znajdą się osoby, które podejmą walkę z tym jakże szkodliwym zjawiskiem.

BIBLIOGRAFIA.

1. Bereźnicki F.: Prace magisterskie z pedagogiki. Szczecin 2000
2. Bojkowska A.: Wybrane przestępstwa związane z problematyką przemocy w rodzinie [w] Problematyka przemocy w rodzinie. Pod redakcją naukową Ewy Kowalewskiej-Borys
3. Budrowska K.: Kobieta i stereotypy. Białystok 2000
4. Cabalski M.: Przemoc stosowana przez kobiety. Kraków 2014
5. Dąbrowska Ewa.: Przemoc w rodzinie jako zjawisko społeczne. Problematyka przemocy w rodzinie.
6. Encyklopedia PWN, Wydanie PWN, t.III Warszawa 1999
7. Forward S.: Szantaż emocjonalny. Gdańsk 2005
8. Gruszczyński L.A.: Kwestionariusz w socjologii. Budowa narzędzia do badań surveyowych. Katowice 1991
9. Krawiec S.: Niektóre uwarunkowania przemocy w Polsce. Aspekty socjologiczne [w] Socjologiczne i psychopedagogiczne aspekty przemocy.
10. Kulkińska K.L.: Polskie singielki. Płeć kulturowa. Feminizm. Ponowoczesność. Internet.
11. Lew-Starowicz Z.: Przemoc seksualna. Warszawa 1999
12. Łobocki M.: Metody badań pedagogicznych. Warszawa
13. Maciejewski J.: Przemoc w społeczeństwie. [w] Socjologiczne i psychopedagogiczne aspekty przemocy.
14. Mandal E.: Miłość, władza i manipulacja. Warszawa 2008
15. Markiewicz –Matyja A.: Patologie społeczne. [w] Socjologiczne i psychopedagogiczne aspekty przemocy.
16. Mellibruda J.: W labiryncie męskości. Czasopismo Niebieska Linia, numer 4. Rok 2001
17. Mężczyzna w rodzinie i społeczeństwie-ewolucja ról w kulturze polskiej i europejskiej. Pod redakcją naukową K.Kabacińskiej i k. Ratajczyka

18. Michalska K., Jaszczak-Kuźmińska D.: Przemoc w rodzinie. Warszawa 2001
19. Modersheim M.: Kobieta. Fotografia z natury bez retuszu. Stanisławów 1921
20. Muszyński M.: Metodologiczne problemy pedagogiki. Warszawa 1967
21. Nowak B.M.: Rodzina w kryzysie. Studium resocjalizacyjne. Warszawa 2012
22. Olechicki K., Załęcki P.: Słownik socjologiczny. Toruń 1988
23. Osho.: Księga kobiet. Duchowa siła kobiecości. Warszawa 2008
24. Pieter J.: Ogólna metodologia pracy naukowej. Wrocław- Warszawa- Kraków 1967
25. Pilch T.: Metodologia pedagogicznych badań środowiskowych
26. Pilch T.: Zasady badań pedagogicznych. Wrocław 1977
27. Pilch T.: Zasady badań pedagogicznych: strategie ilościowe i jakościowe. Warszawa 2001
28. Przemoc w rodzinie wobec osób starszych i niepełnosprawnych. Poradnik dla pracowników pierwszego kontaktu. Warszawa 2011
29. Problematyka przemocy w rodzinie. Pod redakcją naukową Ewy Kolalskiej-Borys
30. Pospiszyl I.: Razem przeciwko przemocy. Warszawa 1999
31. Regina Ch.: Przemoc kobiet. Historia społecznego ładu. Warszawa 2013
32. Sasal H.D.: Niebieskie Karty. Przewodnik do procedury interwencji policji wobec przemocy w rodzinie. Warszawa 1998
33. Saunders Ch.: Mężczyzna i stres. Warszawa 1999
34. Szczepanik R.: Kulturowo- społeczna płęć agresji. [w] Socjologiczne i psychopedagogiczne aspekty przemocy.
35. Sztumski J.: Wstęp do metod i technik badań społecznych. Warszawa 1984
34. Wider –Wysoczańska A.: Mechanizmy przemocy w rodzinie. Z pokolenia na pokolenia.
36. Wysocka- Pleszczyk M.: Stereotypy ofiar przemocy a proces pomagania.[w] Przemoc i marginalizacja. Patologie społecznego dyskursu. Warszawa 2004
37. Zaborowski Z.: Wstęp do metodologii badań pedagogicznych. Wrocław 1973

38.Zaczyński W. Praca badawcza nauczyciela. Warszawa 1968

39.Zielińska E.: Przemoc ze względu na płeć jako problem społeczny i jako przestępstwo.[w] Człowiek i agresja. Głosy o nienawiści i przemocy. Ujęcie interdyscyplinarne.

BIBLIOGRAFIA INTERNETOWA.

1.http://www.mpips.gov.pl/gfx/mpips/userfiles/_public/3_2010_Raport%20z%20badania%20jakosciowe_go_01-03-11.pdf pobrano:11.02.2014

2. www.niebieskalinia.pl:Formy przemocy pobrano 11.02.2014

3. <http://ops.polkowice.pl/wp-content/uploads/2012/01/przemoc.pdf> pobrano 17.01.2014

4.http://www.pcpr.powiat.olecko.pl/?Specjalistyczny_O%C5%9Brodek_Wsparcia_Dla_Ofiar_Przemocy_Przy_PCPR pobrano 15.01.2014

5. <http://www.niebieskalinia.info/index.php/przemoc-w-rodzinie/30-cykle-przemocy-w-rodzinie> pobrano 28.04.2014

7. <http://www.psychologia.edu.pl/czytelnia/50-artykuly/712-psychologiczne-aspekty-przemocy-domowej.html> pobrano 28.04.2014

8. <http://www.psychologia.edu.pl/dziupla-jurka/teksty/1372-polska-przemoc-domowa.html> pobrano :17.05.2014

9.http://www.mpips.gov.pl/gfx/mpips/userfiles/_public/3_2010_Raport%20z%20badania%20jakosciowego_01-03-11.pdf pobrano 17.05.2014

10.http://www.mpips.gov.pl/gfx/mpips/userfiles/_public/3_2010_Raport%20z%20badania%20jakosciowego_01-03-11.pdf pobrano 11.02.2014

11. <http://www.niebieskalinia.pl/pismo/wydania/dostepne-artykuly/4961-mezczyzna-ofiara-przemocy> pobrano 25.04.2014

12. <http://www.dziennikzachodni.pl/artykul/3390877,agresywne-gimnazjalistki-katowaly-kolezanke-i-zwzywaly-policjanta,id,t.html?cookie=1> pobrano:25.04.2014

13. <http://region.nowaostroleka.pl/1025,gimnazja-strachu-agresywne-nastolatki-pobily-kolezanki> pobrano 25.04.2015

14. www.fundacjaojcow.org.pl: co pisze prasa o ojcach pobrano 3.05.2014

15. www.wstroneojca.pl

16. <http://www.psychologia.edu.pl/czytelnia/59-niebieska-linia/486-rola-stereotypow-w-diagnozowaniu-przemocy.html> pobrano 28.04.2014
17. www.sjp.pl:stereotyp pobrano 02.01.2014
18. [www.charaktery.eu/slownik psychologiczny](http://www.charaktery.eu/slownik-psychologiczny) hasło: androgynia pobrano 02.01.2014
19. http://forum.gazeta.pl/forum/w,16,129492951,129492951,bije_meza.html pobrano 28.04.2014
20. http://f.kafeteria.pl/temat.php?id_p=4528984 pobrano: 13.04.2014
21. http://f.kafeteria.pl/temat.php?id_p=4528984 pobrano: 13.04.2014
22. http://f.kafeteria.pl/temat.php?id_p=4734126 pobrano: 13.04.2014
23. <http://www.nerwica.com/przemoc-kobiet-wobec-m-czyzn-t39646.html> pobrano: 17.04.2014
24. <http://www.pcdzn.edu.pl/publikacje/Niemiecki/ewaluacja.pdf> pobrano 02.01.2014
25. <http://cytaty.o.pl/julian-tuwim-a-ze-pan-bog-ja-stworzyl-a-szatan-opetal/> pobrano: 17.05.2014
26. <http://natemat.pl/104163,kobieta-bije-mezczyzne-nikt-nie-reaguje-film-przypomina-ze-przemoc-domowa-dotyka-takze-panow> pobrano: 02.06.2014

ANEKS NR. 1 :KWESTIONARIUSZ ANKIETY

1.WIEK:
2.Czy w Twoim związku często pojawiają się konflikty?
3.Kto, według Ciebie częściej rozpoczyna kłótnie?
4.Jak często w Twoim związku dochodzi do konfliktów?
5.Czy uważasz, że partnerka stosuje wobec Ciebie przemoc?
6.Jeśli tak, to jaka to jest forma przemocy?
7.Czy w ostatnim czasie próbowałeś szukać wsparcia lub pomocy w celu poprawy swojej sytuacji?

ANEKS NR. 2 :KWESTIONARIUSZ ANKIETY

1.Wiek
2.Czy w Twoim otoczeniu dochodzi do przemocy wobec mężczyzn?
3.Jakie zachowania kobiety, Twoim zdaniem mężczyzna może uznać za przemoc?
4.Co, według Ciebie powinien zrobić mężczyzna, który jest ofiarą przemocy ze strony kobiety?
5.Jak przewidujesz swoje potencjalne zachowanie w sytuacji, gdy kobieta zacznie stosować wobec Ciebie przemoc?
6.Jaki rodzaj przemocy według Ciebie najczęściej stosują kobiety?
7.Co, Twoim zdaniem jest przyczyną stosowania przemocy przez kobiety?
8.Co zrobiłbyś, będąc świadkiem przemocy przez kobietę wobec mężczyzny?

ANEKS NR.3 KWESTIONARIUSZ ANKIETY

WIEK
1.Czy istnieje zjawisko przemocy wobec mężczyzn?
2.Czy kiedykolwiek zdarzyło się Pani, aby była świadkiem przemocy wobec mężczyzny?
3.Czy kiedykolwiek była Pani zmuszona uderzyć/obrazić męża/partnera w obronie własnej?
4.Czy według Pani pozbawienie męża/partnera dostępu do gotówki, obojętność emocjonalna bądź kierowanie w jego stronę wyzwiska jest przemocą?
5.Czy zdarzyło się ,że uderzyła Pani męża/partnera w trakcie sprzeczki?
6.Czy zdarzyło się Pani prowokować kłótnie, aby odreagować stres lub inne problemy, na przykład pojawiające się w pracy ?
7.Czy zdarzyło się Pani ośmieszanie/ poniżanie/ wyzywanie/obrażanie męża/partnera?
8.Czy zdarzyło się Pani odmawianie kontaktów seksualnych w celu uzyskania jakiejś korzyści ze strony mężczyzny?
9.Czy zdarzyło się Pani obrazić/poniżyć/uderzyć męża/partnera po spożyciu alkoholu lub innych substancji odurzających?
10.Czy zdarza się Pani wyśmiewać możliwości seksualne męża/partnera bądź też porównywanie go do innych mężczyzn?

ANEKS NR.4 KWESTIONARIUSZ WYWIADU

1.IMIĘ

2.STAN CYWILNY
3.CZY POSIADA PAN DZIECI WSPÓLNIE Z KOBIETĄ, KTÓRA STOSOWAŁA WOBEC PANA PRZEMOC?
4.JAKIE FORMY PRZEMOCY STOSOWAŁA WOBEC PANA PARTNERKA?
5.JAKIE ZACHOWANIA PRZEMOCOWE STOSOWAŁA WOBEC PANA PARTNERKA?
6.JAKIE DZIAŁANIA PODEJMOWAŁ PAN, ABY ZAPOBIEC STOSOWANIU WOBEC PANA PRZEMOCY?
7.JAKIE REAKCJE PAN PREZENTOWAŁ WOBEC ZACHOWAN AGRESYWNYCH KIEROWANYCH W PANA OSOBĘ?
8.JAK PANA OTOCZENIE REAGOWAŁO NA INFORMACJĘ O PRZEMOCY WOBEC PANA?
9.DO KOGO ZWRACAŁ SIĘ PAN PO POMOC W CELU ZAPOBIEGANIA STOSOWANIA PRZEMOCY I OD KOGO TĄ POMOC UDAŁO SIĘ UZYSKAĆ?
10.CZY NADAL JEST PAN W ZWIĄZKU Z PARTNERKĄ STOSUJĄCĄ PRZEMOC?
11.JAK OBECNIE UKŁADAJĄ SIĘ PANA RELACJE Z PARTNERKĄ STOSUJĄCĄ PRZEMOC?
12.CO WEGŁUG PANA MOGŁO PRZYCZYNIĆ SIĘ DO AGRESYWNEGO ZACHOWANIA PARTNERKI?
13.Z JAKIEGO POWODU/W JAKIEJ SYTUACJI PARTNERKA STOSOWAŁA PRZEMOC?
14.JAKIE WYDARZENIE UZNAŁ PAN ZA KWALIFIKUJĄCE SIĘ DO ZACHOWAŃ PRZEMOCOWYCH ?
15.JAK CZĘSTO PARTNERKA STOSOWAŁA WOBEC PANA ZACHOWANIA AGRESYWNE